

URZĄD MIASTA W DZIERŻONIOWIE

RAPORT O STANIE MIASTA

ZA 2018 R.

Dzierżoniów
nastraja pozytywnie

SPIS TREŚCI

1. Wstęp	2
2. Burmistrz.....	3
3. Urząd Miasta.....	6
4. Rada Miejska.....	7
5. Budżet.....	11
6. Dzierżoniów dla mieszkańców.....	18
- Edukacja	
- Pomoc społeczna	
- Organizacje pozarządowe	
- Kultura	
- Sport	
7. Aktywni mieszkańcy.....	57
8. Gospodarka.....	63
- Wspieranie lokalnego biznesu	
- Strategie gospodarcze	
- Pozyskiwanie środków zewnętrznych	
9. Ochrona środowiska i usługi komunalne.....	80
- Gospodarka odpadami komunalnymi	
- Gospodarka wodno-ściekowa	
- Jakość powietrza	
- Komunikacja publiczna	
- Zagospodarowanie przestrzenne	
10. Mieszkalnictwo.....	98
11. Nieruchomości gminne.....	102
12. Inwestycje.....	107
13. Dzierżoniów w liczbach.....	119

Raport roczny, ale perspektywa wieloletnia

W tym roku po raz pierwszy burmistrz ma obowiązek przygotowania i przedstawienia radzie rocznego raportu o stanie miasta. Raport obejmuje podsumowanie działalności burmistrza w 2018 r., w szczególności realizację polityk, programów, strategii, uchwał rady oraz budżetu obywatelskiego. Raport będzie rozpatrywany na sesji, na której podejmowana będzie uchwała w sprawie udzielenia absolutorium, łącznie z dyskusją nad wykonaniem budżetu miasta. Do debaty nad raportem dopuszczono ustawowo także mieszkańców, pod warunkiem zebrania pod zgłoszeniem co najmniej 50 podpisów poparcia.

Rok 2018 był rokiem wyborczym. Jesienią zakończyła się siódma, a rozpoczęła ósma kadencja samorządu. Podsumowanie poprzedniej kadencji zostało zawarte w [„Raporcie o stanie miasta za lata 2014-2018”](#), dlatego można uznać, że niniejszy raport stanowi sprawozdanie z działań rozpoczętych w latach poprzednich, stąd w dokumencie pojawiają się wykresy i tabele obrazujące trendy w rozwoju miasta. Na jego kartach znajdziemy informacje o działaniach, dzięki którym Dzierżoniów się zmienia i rozwija, dane o jego kondycji i możliwościach wykorzystania potencjału gospodarczego i społecznego. Mam nadzieję, że publikacja stanie się przydatnym i pożytecznym źródłem wiedzy o naszym mieście.

Burmistrz Dzierżoniowa
Dariusz Kucharski

BURMISTRZ

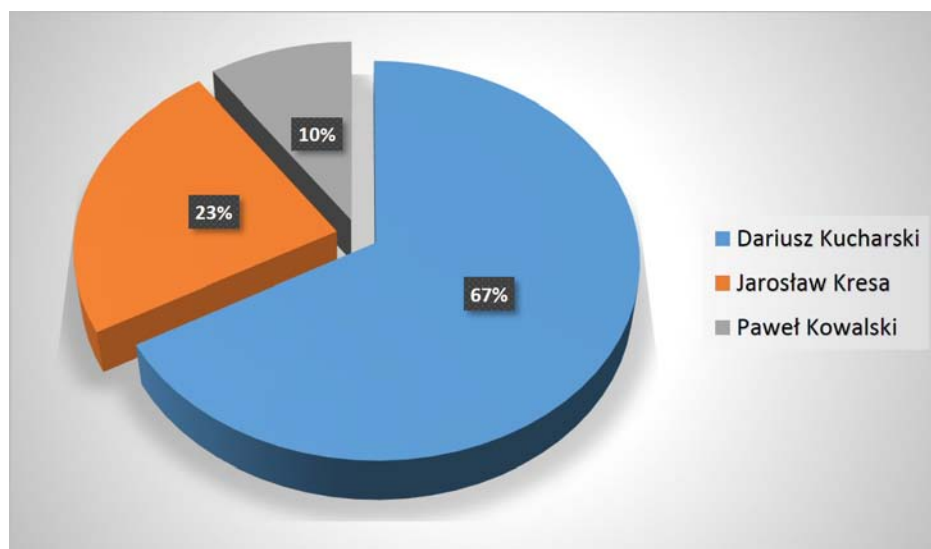
Od 1 grudnia 2014 r. burmistrzem Dzierżoniowa jest Dariusz Kucharski. Został on wybrany w pierwszej turze wyborów, uzyskując 59% głosów.

Burmistrz wykonuje uchwały Rady Miejskiej, kieruje bieżącymi sprawami gminy, nadzoruje prowadzenie gospodarki finansowej oraz reprezentuje gminę na zewnątrz. Koordynuje także przygotowanie i realizację planów, programów rozwoju gminy oraz realizację inwestycji.

Swoje zadania wykonuje za pośrednictwem wydziałów i biur Urzędu Miasta. Jest zwierzchnikiem służbowym wobec zastępców burmistrza, skarbnika miasta, sekretarza miasta, pozostałych pracowników urzędu, a także dyrektorów i kierowników jednostek organizacyjnych.

Burmistrz Dzierżoniowa od października 2015 r. pełni funkcję prezesa Stowarzyszenia Ziemia Dzierżoniowska. Stowarzyszenie, którego powstanie sam zainicjował, ma na celu integrację wspólnot lokalnych oraz dążenie do gospodarczego, kulturowego i turystycznego rozwoju ziemi dzierżoniowskiej. Jego członkami są gminy powiatu dzierżoniowskiego oraz powiat dzierżoniowski.

Wyniki wyborów na burmistrza Dzierżoniowa

W 2018 r. burmistrz Dzierżoniowa wydał 744 zarządzenia dotyczące różnych dziedzin gospodarki miasta:

- w zakresie Wydziału Finansowo Budżetowego - 41 zarządzeń,
- w zakresie Wydziału Gospodarki Nieruchomościami i Architektury - 369 zarządzeń,
- w zakresie Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych - 121 zarządzeń,
- w zakresie Wydziału Rozwoju Miasta - 19 zarządzeń,
- w zakresie Biura Zamówień publicznych - 40 zarządzeń,
- w zakresie Wydziału Inżynierii Miejskiej - 28 zarządzeń,
- w zakresie Wydziału Inwestycji - 32 zarządzenia,
- w zakresie Wydziału Organizacyjnego - 16 zarządzeń,
- w sprawie przyjęcia uchwał Rady Miejskiej - 78 zarządzeń.

Rejestr zarządzeń dostępny jest w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta w Dzierżoniowie w zakładce „Prawo lokalne” pod linkiem:

<http://bip.um.dzierzoniow.pl/m,252,rejestr-zarzadzen-burmistrza.html>.

INNE ISTOTNE DZIAŁANIA BURMISTRZA DZIERŻONIOWA

Stowarzyszenie Ziemia Dzierżoniowska

Stowarzyszenie powstało z inicjatywy burmistrza Dzierżoniowa. Jego celem jest wspólna realizacja inwestycji rozwijających nasz region. Głównym obszarem działalności jest aplikowanie o środki zewnętrzne.

Efekty tej pracy widoczne były w 2018 r. w postaci realizacji takich projektów, jak:

- ✓ kompleksowa przebudowa budynku przy ul. Świdnickiej 35 i przystosowanie go do potrzeb dzierżoniowskich seniorów,
- ✓ termomodernizacji obiektów Ośrodka Sportu i Rekreacji,
- ✓ termomodernizacji budynku przy ul. Szkolnej (dawna SP3) i przystosowaniu go do potrzeb Ośrodka Pomocy Społecznej,
- ✓ wyposażeniu dzierżoniowskich szkół w nowe pracownie i materiały dydaktyczne,
- ✓ promocję na terenie województwa gór sowych i tym samych samorządów tworzących ziemię dzierżoniowską.

Dzięki działalności stowarzyszenia do połowy 2018 r. do Dzierżoniowa trafiło 10 milionów złotych.

Strategia Rozwoju Sudety 2030

To projekt mający na celu zmniejszenie dysproporcji pomiędzy północną, a południową częścią naszego województwa. Prace nad stworzeniem i konsultacje strategii rozwoju „Sudety 2030” prowadzono w 2018 r. Pomysłodawcą i koordynatorem tego projektu jest prezydent Wałbrzycha Roman Szełemej, a Dzierżoniów, za sprawą burmistrza, włączył się aktywnie w te prace. Strategia jest narzędziem wspomagającym kształtowanie polityki rozwoju społeczno-gospodarczego południa i zachodu województwa dolnośląskiego. Co bardzo ważne spełnia ona główne założenia polityki spójności Unii Europejskiej zawarte w projektach regulacji prawnych związanych z nową perspektywą budżetową po 2020 roku. To przedsięwzięcie stwarza samorządom naszej części województwa większe możliwości zdobywania zewnętrznego finansowania i likwidacji barier hamujących rozwój.

Stowarzyszenie Turystyczne Gmin Gór Sowich

Ten międzygminny związek zajmuje się rozwojem potencjału turystycznego samorządów Ziemi Dzierżoniowskiej leżących u podnóża Gór Sowich. Działalność burmistrza w tym zakresie pozwoli na zwiększenie liczby turystów odwiedzających nasze miasto oraz na szerszą promocję Dzierżoniowa, jako miejsca prowadzącego w nasze góry.

Jest jednostką budżetową powołaną do wykonywania zadań publicznych o znaczeniu lokalnym. Realizuje zadania własne, wynikające z ustaw i uchwał rady, zadania zlecone z zakresu administracji rządowej oraz przyjęte na podstawie porozumień zawartych z organami administracji rządowej lub jednostkami samorządu terytorialnego.

Urząd Miasta w Dzierżoniowie podzielony jest na 19 komórek organizacyjnych i 4 samodzielne stanowiska. Zatrudnionych jest w nim obecnie 126 osób.

Informacje o bieżących działaniach samorządu można znaleźć na stronie internetowej www.dzierzoniow.pl, kwartalniku „Goniec Dzierżoniowski” oraz w najpopularniejszych mediach społecznościowych.

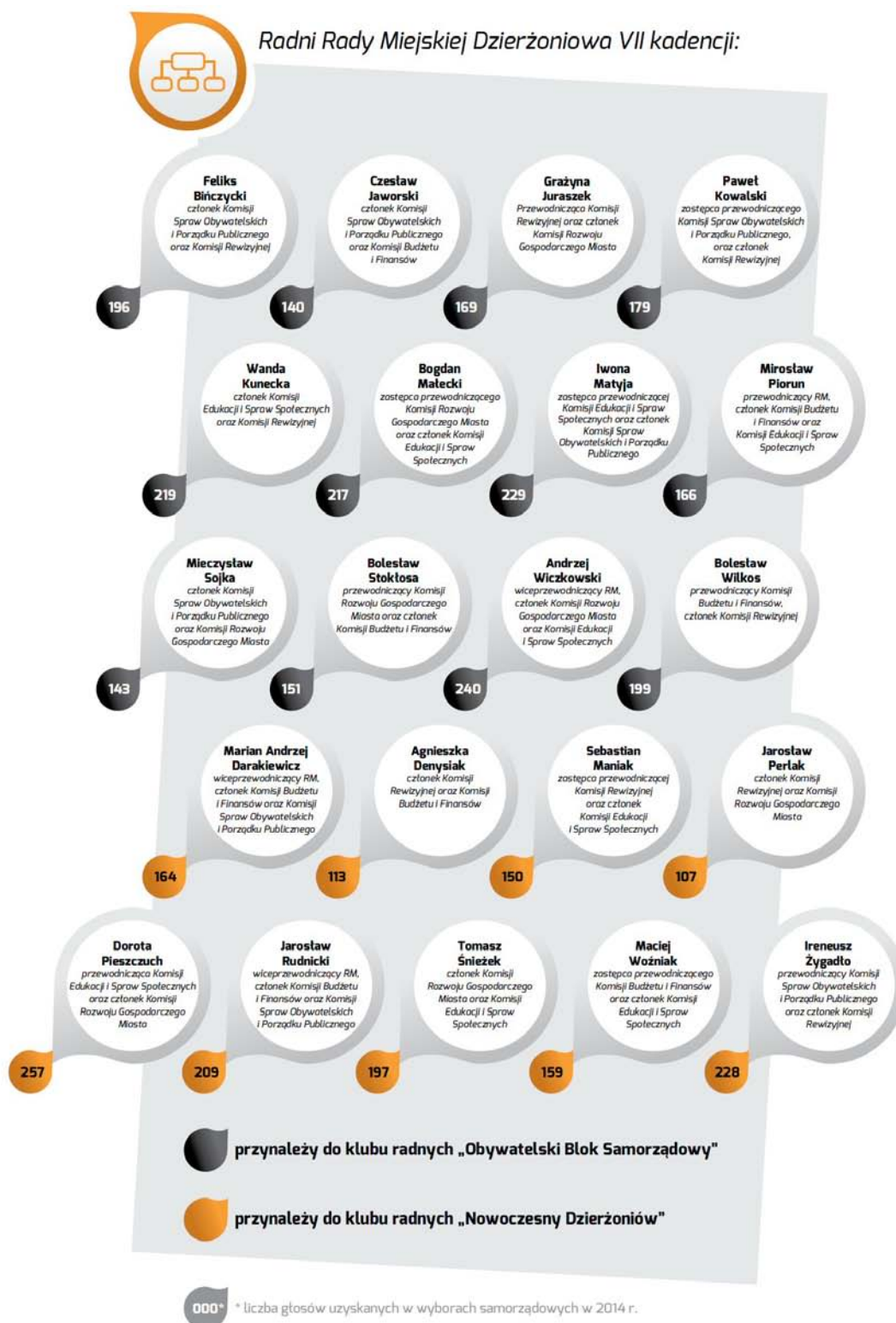
Godziny otwarcia Urzędu Miasta w Dzierżoniowie:

- *poniedziałek, środa, czwartek w godz. 7.30 – 15.30*
- *wtorek w godz. 7.30 – 16.30*
- *piątek w godz. 7.30 – 14.30*

Jest, zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, organem stanowiącym i kontrolnym. Do końca października 2018 r. działali radni VII kadencji, w listopadzie rozpoczęła się VIII kadencja RM.

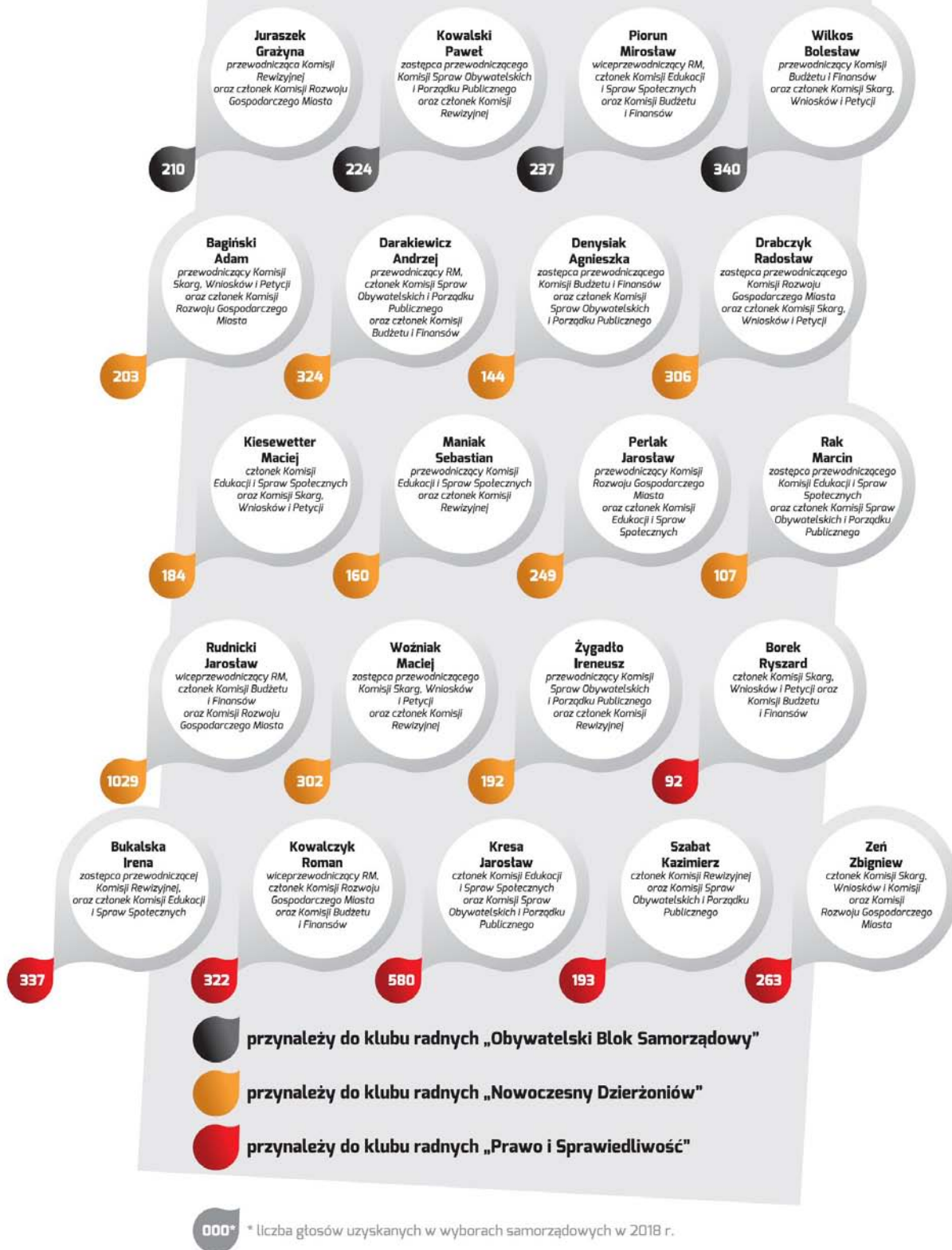
Wydatki przeznaczone na funkcjonowanie RM w 2018 r. To 419.128,53 zł (w tym diety radnych – 335.270,86 zł).

Radni Rady Miejskiej Dzierżoniowa VIII kadencji:

Realizacja uchwał Rady Miejskiej

Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. do zakresu działania gminy należą wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, niezastrzeżone ustawami na rzecz innych podmiotów. Określone zadania wykonują organy gminy:

- Rada Miejska Dzierżoniowa (organ stanowiący),
- burmistrz Dzierżoniowa (organ wykonawczy, który wykonuje uchwały rady i zadania określone przepisami prawa).

Rada Miejska podejmuje uchwały, burmistrz wydaje zarządzenia, które składają się na szeroko pojęte prawo lokalne Dzierżoniowa.

Zgodnie z § 14 ust. 1 Statutu Miasta Dzierżoniowa przyjętego Uchwałą Nr XLVIII/356/18 Rady Miejskiej Dzierżoniowa z dnia 24 września 2018 r. w sprawie Statutu Miasta Dzierżoniowa, burmistrz przedkłada radzie sprawozdania z pracy w okresie między sesjami planowanymi, a po zakończeniu kwartału - z wykonania uchwał.

Sprawozdania publikowane są w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta w Dzierżoniowie w zakładce „Sprawozdania, kontrole i audyty”.

Sprawozdania kwartalne dostępne są pod linkiem:

<http://bip.um.dzierzoniow.pl/m,59,sprawozdania-z-realizacji-uchwal-rady-miejskiej.html>, natomiast sprawozdania z działalności burmistrza w okresie międzysesyjnym - pod linkiem: <http://bip.um.dzierzoniow.pl/m,73,sprawozdania-z-podjetych-zarzadzen-burmistrza.html>.

W 2018 r. Rada Miejska Dzierżoniowa obradowała na 12 sesjach, podczas których podjęta 113 uchwał, z czego 83 zostały przygotowane przez burmistrza.

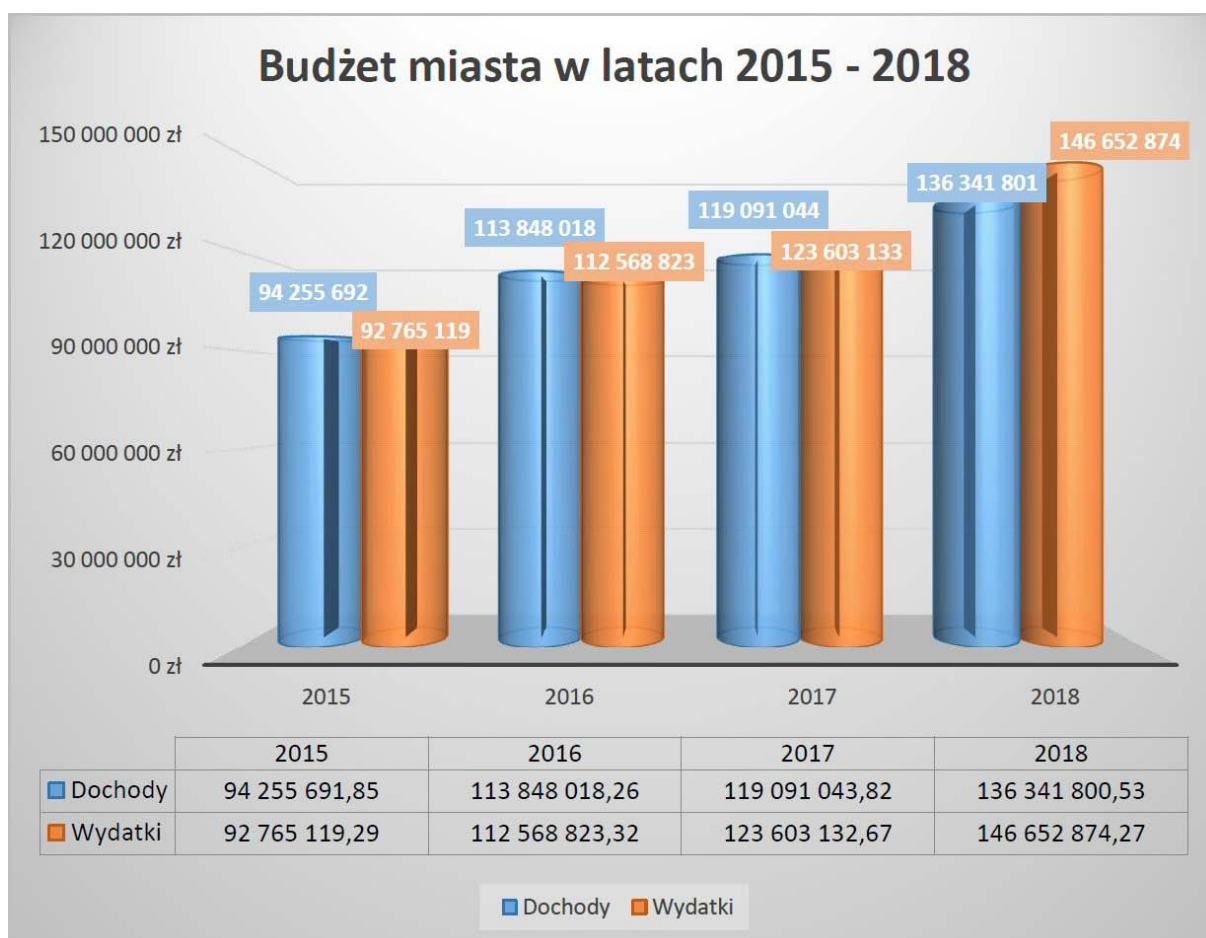
Poniższe zestawienie przedstawia ilość podjętych uchwał z podziałem na poszczególne obszary:

L.p.	Obszar	Liczba podjętych uchwał
1.	Ochrona środowiska i usługi komunalne	7
2.	Oświata, wychowanie i pomoc społeczna	13
3.	Strategia Rozwoju Miasta	12
4.	Finanse	28
5.	Zagospodarowanie przestrzenne i gospodarka mieniem komunalnym	17
6.	Uchwały związane z działalnością Rady Miejskiej	15
7.	Inne*	21
8.	Suma	113

* w innych ujęte zostały uchwały dot. m.in. przeprowadzanych w 2018 r. wyborów do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz wyboru burmistrza miasta. Ponadto Rada Miejska Dzierżoniowa rozpatrzyła także cztery skargi – z czego trzy dotyczyły burmistrza Dzierżoniowa, a jedna dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie. Wszystkie skargi zostały uznane za bezzasadne.

BUDŻET MIASTA DZIERŻONIOWA

Polityka finansowa miasta realizowana jest w oparciu o uchwalaną corocznie przez Radę Miejską Dzierżoniowa uchwałę budżetową, która określa źródła dochodów oraz kierunki wydatkowania środków. Projekt uchwały budżetowej przygotowuje burmistrz we współpracy ze skarbnikiem i pracownikami poszczególnych wydziałów urzędu miasta. Realizacja inwestycji oparta jest o przedsięwzięcia wyszczególnione w Wieloletniej Prognozie Finansowej oraz w załączniku do uchwały budżetowej obrazującej wydatki majątkowe.

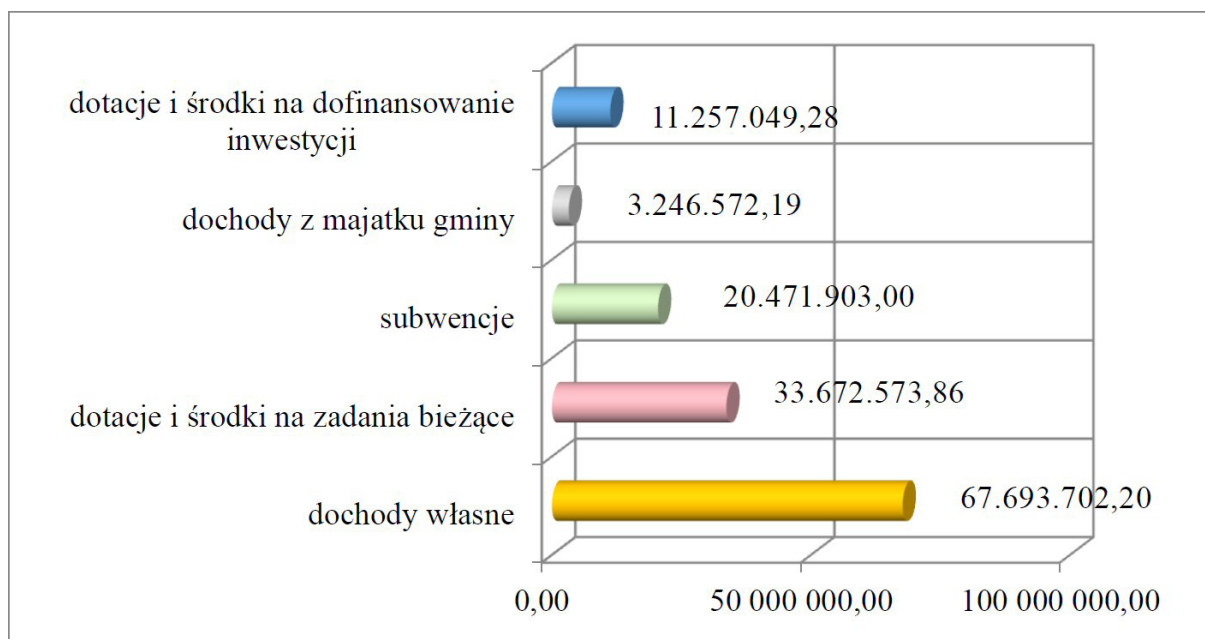
Wykonanie dochodów w 2018 r. było zgodne z planem. Prognozowane dochody ogółem w wysokości 136.039.513,00 zł zrealizowano w kwocie 136.341.800,53 zł, co stanowi 100,22% planu. Wydatkowanie środków było oszczędne, jednak pozwoliło na wykonanie zadań miasta. Planując budżet na poziomie 150.614.458 zł wydatkowaliśmy 146.652.874,27 zł, co stanowi 97,37% planu. W 2018 r. uzyskaliśmy nadwyżkę operacyjną (dodatnią różnicę między dochodami a wydatkami bieżącymi) w wysokości 10.266.103,03 zł. Jest to jeden

z najistotniejszych wskaźników sytuacji finansowej gminy, informujący o możliwości pokrycia wydatków bieżących dochodami bieżącymi. Im wyższa jest wartość nadwyżki operacyjnej, tym większa jest możliwość realizacji nowych przedsięwzięć majątkowych. Można przeznaczyć tę kwotę na inwestycje lub spłaty wcześniej zaciągniętych zobowiązań.

Wysokość zrealizowanych wartości budżetowych w 2018 r. potwierdza, że miasto rozwija się. Zarówno dochody, jak i wydatki, utrzymują się na wysokim poziomie i wykazują tendencję wzrostową.

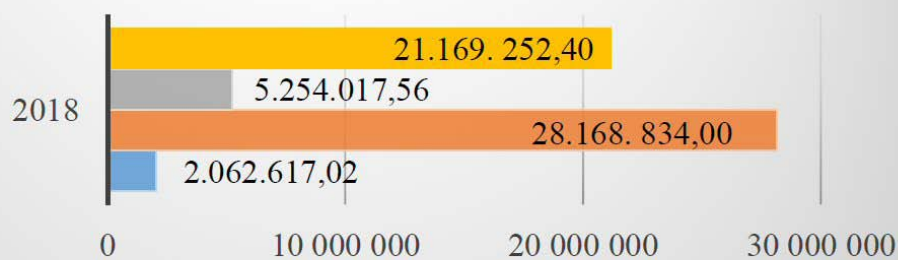
DOCHODY BUDŻETOWE

Struktura dochodów budżetowych w 2018 r.

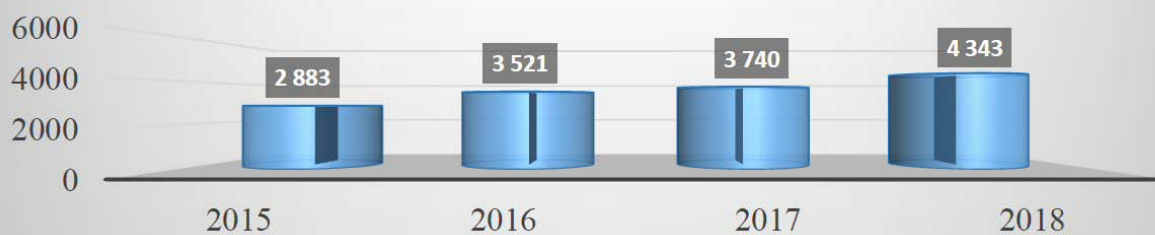
Wysokość osiągniętych dochodów budżetowych określa pozycję finansową gminy. W strukturze dochodów miasta największą grupę stanowią dochody własne, w których najwyższy udział mają wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz podatek od nieruchomości. Duży udział dochodów własnych w dochodach ogółem daje podstawę do kształtowania lokalnej polityki rozwojowej, wspomagając podejmowanie decyzji długoterminowych, dotyczących poziomu inwestycji czy też zaciągania kredytów i pożyczek, bądź emitowania obligacji komunalnych.

Dochody własne, w tym źródła największych wpływów w 2018 r.

	2018
■ wpływy z podatku od nieruchomości	21 169 252,40
■ dochody ze składników majątkowych	5 254 017,56
■ wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych	28 168 834,00
■ wpływy z podatku dochodowego od osób prawnych	2 062 617,02

Dochody na 1 mieszkańca

	2015	2016	2017	2018
■ dochody na 1 mieszkańca	2 883,00	3 520,67	3 739,94	4 343,20

Zasobność gminy oraz jej możliwości rozwojowe odzwierciedla wskaźnik dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W Dzierżonowie wskaźnik ten systematycznie zwiększa się.

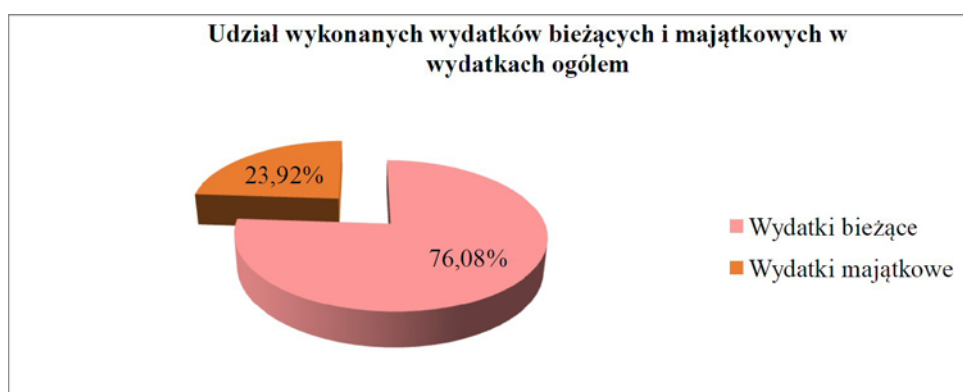
WYDATKI BUDŻETOWE

Gmina ponosi wydatki na realizację zadań określonych w ustawie o samorządzie gminnym. Wydatki dzielą się na:

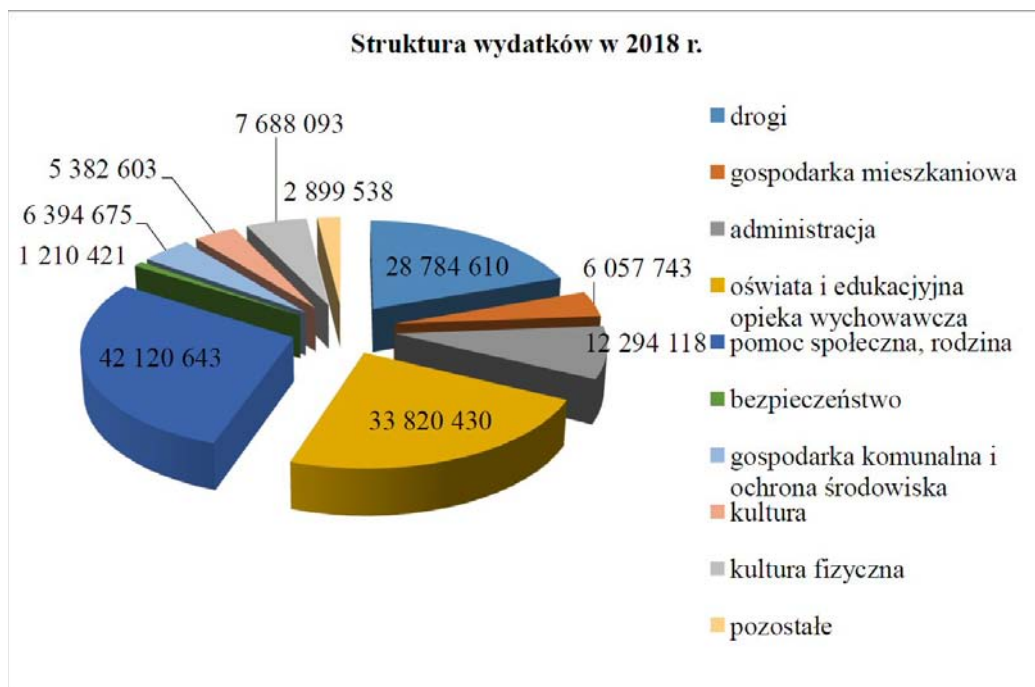
- bieżące, zapewniające prawidłowe funkcjonowanie organów samorządowych oraz zaspokajanie bieżących potrzeb wynikających z realizacji zadań,
- majątkowe, przeznaczone na realizację inwestycji i zakupów inwestycyjnych, dotacje celowe na inwestycje i zakupy inwestycyjne jednostek organizacyjnych oraz wnoszenie udziałów do spółek komunalnych.

Poziom i struktura wydatków budżetowych są wyrazem polityki samorządu w zakresie realizacji celów społecznych i gospodarczych. Służą realizacji zadań określonych w strategii rozwoju gminy. Polityka wydatkowa gminy polega na odpowiednim rozdysponowaniu środków publicznych na realizację zadań służących zaspokojeniu bieżących i przyszłych potrzeb społecznych.

Wyszczególnienie	Plan	Wykonanie
Wydatki ogółem	150.614.458	146.652.874,27
Wydatki bieżące	114.981.339	111.572.076,03
Wydatki majątkowe	35.633.119	35.080.798,24

W porównaniu z latami wcześniejszymi rokrocznie następuje wzrost wydatków majątkowych. W 2018 roku wykonanie wydatków majątkowych wyniosło 98,45% planu, a ich udział w wydatkach ogółem stanowi 23,92%. Poziom infrastruktury technicznej i społecznej znajdujący odzwierciedlenie w realizowanych inwestycjach miejskich nie tylko zwiększa atrakcyjność miasta ale przyczynia się przede wszystkim do poprawy poziomu życia mieszkańców.

W 2018 r. w układzie działów najwyższy poziom wydatków ponoszony był na opiekę społeczną i rodzinę (ok. 28,73%) oraz na oświatę i wychowanie (23,07%). Równie wysoki poziom w strukturze wydatków stanowią wydatki na drogi (19,63%). Pozycje te stanowią ogółem ponad 70% wydatków.

Trend wzrostowy wskazuje na rozwój gospodarczy miasta. Wykres pokazuje systematyczny wzrost wydatków. Wskaźnik ten jest też miarą atrakcyjności gminy.

PRZYCHODY I ROZCHODY BUDŻETU

W 2018 r. wystąpił deficyt budżetowy (ujemna różnica pomiędzy dochodami, a wydatkami budżetu), który wyniósł 10.311.073,44 zł. Źródłem jego pokrycia były przychody z:

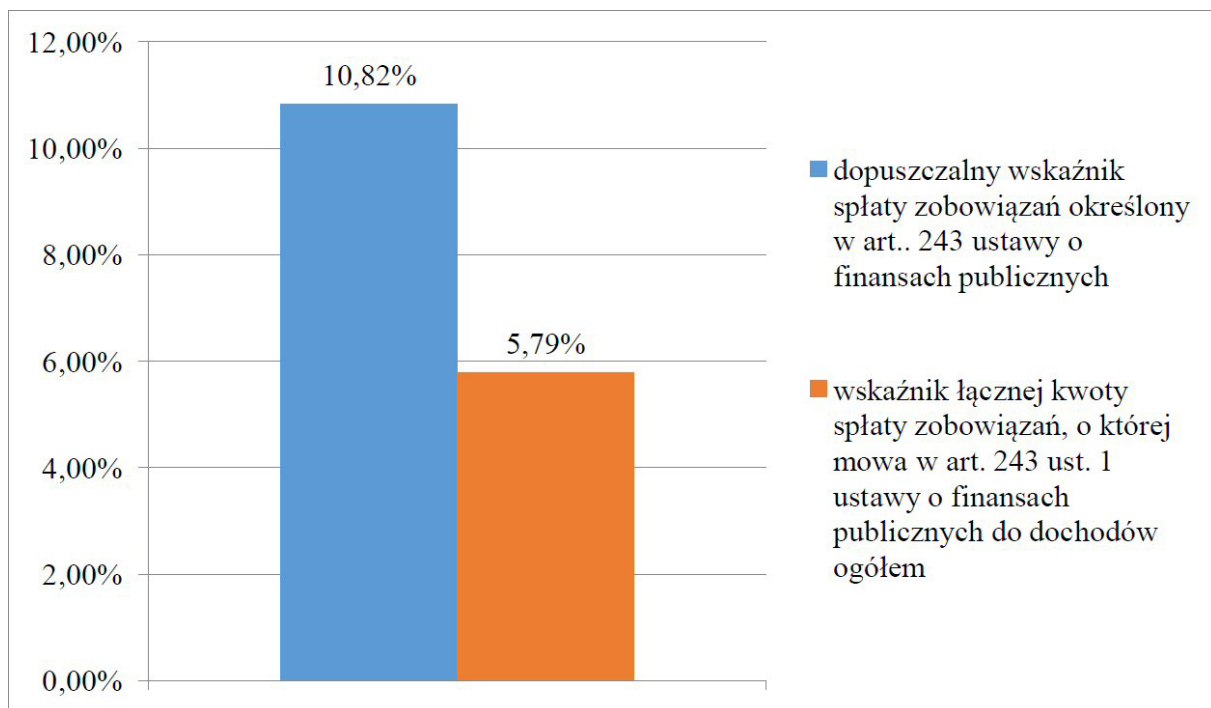
Przychody	Plan	Wykonanie	%
z tytułu kredytów i pożyczek	17.952.061	17.951.946	100
z tytułu wolnych środków, o których mowa w art. 217 ust.2 pkt.6 ustawy o finansach publicznych	3.150.495	11.233.895,51	356,58
razem	21.102.556	29.185.841,51	138,30

Rozchody	Plan	Wykonanie	%
splata rat kapitałowych kredytów i pożyczek	6.527.611	6.527.611	100
razem	6.527.611	6.527.611	100

Przychody budżetu miasta w 2018 r. wyniosły 29.185.841,51 zł, a rozchody 6.527.611 zł. Na przychody składały się: kredyt długoterminowy w wysokości 17.900.000 zł, pożyczka - 51.946 zł oraz wolne środki w wysokości 11.233.895,51 zł. Rozchody wiązały się ze spłatą rat kapitałowych kredytów o wysokości 6.473.681 zł oraz pożyczek - 53.930 zł.

ZADŁUŻENIE GMINY MIEJSKIEJ DZIERŻONIÓW

Zadłużenie miasta na koniec 2018 r. wyniosło 65.405.368,00 zł (kredyty, pożyczki i wyemitowane obligacje komunalne), co stanowi 47,97% wykonanych dochodów. Spełniony został indywidualny wskaźnik spłaty zobowiązań, określony w art. 243 ustawy o finansach publicznych, co prezentuje poniższy wykres:

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu miasta na 2018 r.

DZIERŻONIÓW DLA MIESZKAŃCÓW

Polityka społeczna Dzierżoniowa polega na wspieraniu wszystkich grup społecznych. Z myślą o najmłodszych mieszkańcach i ich rodzicach powstają nowe miejsca opieki żłobkowej i przedszkolnej, a także place zabaw. Dla seniorów tworzone są instytucje wsparcia i miejsca aktywności ruchowej. Miasto zapewnia bogatą ofertę kulturalną oraz sportowo-rekreacyjną, dostosowaną do potrzeb różnych grup wiekowych. Kładzie także duży nacisk na zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych swoich mieszkańców, zgodnie z ich preferencjami i możliwościami finansowymi.

Przedsięwzięcia te w wielu przypadkach wykraczają poza samodzielne działania samorządu i obejmują aktywną współpracę z organizacjami pozarządowymi. To efekt przemian w strukturze społecznej związanych ze zmniejszającą się liczbą urodzeń, starzeniem się społeczeństwa oraz odpływem mieszkańców do dużych miast.

EDUKACJA

ŻŁOBKI

Każdego roku przychodzi na świat około 250 nowych mieszkańców Dzierżoniowa.

Liczba dzieci urodzonych w poszczególnych latach wg danych zawartych w systemie ewidencji ludności prowadzonym przez miasto:

2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
253	258	231	254

W Dzierżoniowie funkcjonują trzy żłobki:

1. Żłobek Miejski nr 1, osiedle Błękitne 28 - 72 miejsca,
2. Niepubliczny Żłobek „Akademia Maluszka”, ul. Szkolna 14 - 60 miejsc,
3. Niepubliczny Żłobek „Sówka”, os. Jasne 22 - 50 miejsc od 1 września 2018 r., a od stycznia 2019 r. 75 miejsc.

Trwa adaptacja budynku na rogu ul. J. Korczaka i Wrocławskiej, który również ma być przeznaczony na żłobek niepubliczny.

Do żłobka publicznego mogą być zapisane dzieci zameldowane i rzeczywiście mieszkające na terenie Dzierżoniowa. Odbywa się to na podstawie pisemnego wniosku rodziców lub opiekunów prawnych. Większe szanse na miejsce w żłobku publicznym mają rodziny wielodzietne, pracujący rodzice i rodzice samotnie wychowujący dziecko. Nie ma już kryterium terminu złożenia wniosku.

Mieszkańcom, których dzieci nie dostały się do żłobka publicznego, gmina zapewnia miejsca w dwóch funkcjonujących żłobkach niepublicznych („Akademia Maluszka” – 60 miejsc, „Sówka” – 50 miejsc). Miasto pokrywa różnicę pomiędzy opłatą w żłobku publicznym i niepublicznym – rodzice płacą za pobyt dziecka tyle samo. Z tej formy opieki skorzystało w 2018 r. łącznie 92 dzieci. Łączna kwota dofinansowania wyniosła 219.880 zł.

Wydatki miasta na opiekę nad dziećmi w żłobkach w latach 2015-2018

	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Wydatki	810.681	909.565	1.140.413	1.221.163

Każdy maluch w Dzierżoniowie ma zapewnione miejsce w żłobku

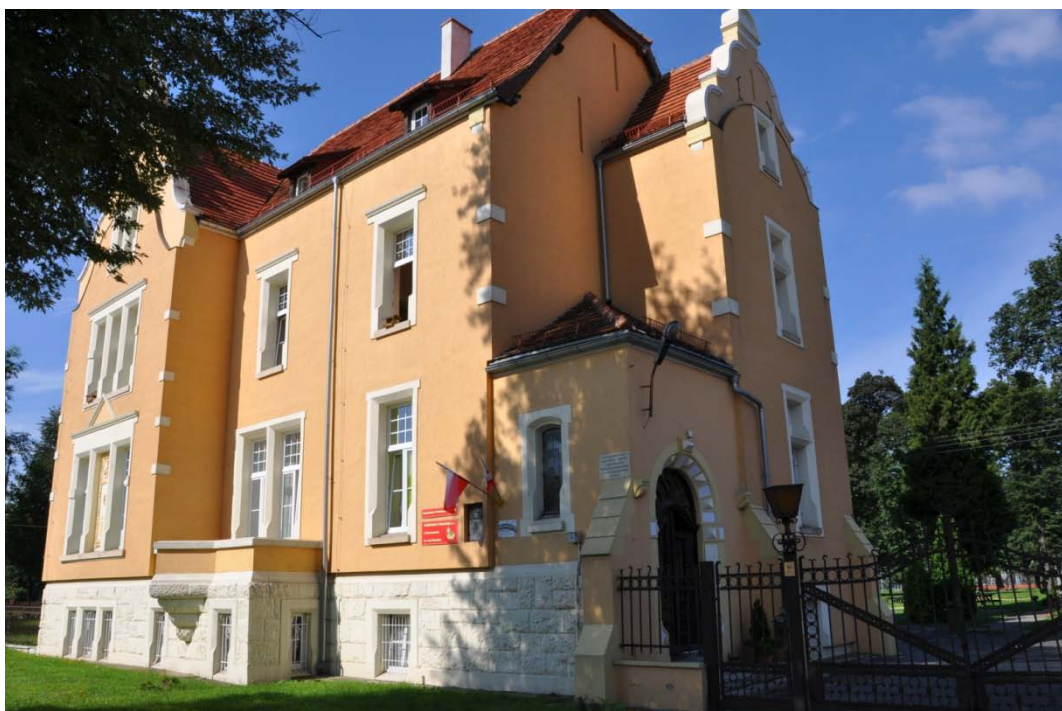

W Dzierżoniowie funkcjonuje 9 przedszkoli:

- *Przedszkole Publiczne nr 1 im. Jana Brzechwy, ul. Bat. Chtopskich 20*
- *Przedszkole Publiczne nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi i Oddziałem Specjalnym, ul. Miernicza 2*
- *Przedszkole Publiczne nr 7, os. Tęczowe 3*
- *Przedszkole Niepubliczne nr 3 „Pod Topolą”, os. Błękitne 26*
- *Przedszkole Niepubliczne nr 4, os. Jasne 21*
- *Przedszkole Niepubliczne „Słoneczna Piątka”, ul. Świdnicka 41*
- *Niepubliczne Przedszkole Promujące Zdrowie „Szóstka”, ul. Mickiewicza 14*
- *Przedszkole Językowe Europejska Akademia Dziecka, ul. Szkolna 14*
- *Niepubliczne Przedszkole Sióstr Salezjanek, ul. Spacerowa 2*

W mieście funkcjonują 3 przedszkola publiczne i 6 przedszkoli niepublicznych, w których jest w sumie 1.177 miejsc (492 w publicznych i 685 w niepublicznych - stan na 30.09.2018 r.). Uczęszcza do nich łącznie 1.113 dzieci, w tym 124 dzieci spoza Dzierżoniowa (do przedszkoli publicznych 492 dzieci, a do przedszkoli niepublicznych - 621 dzieci).

Dzierżoniowskie przedszkola oferują dzieciom m.in. zajęcia logopedyczne i językowe, sportowe, komputerowe, artystyczne i taneczne.

Rekrutacja dzieci odbywa się co roku. W przypadku niedostania się dzieci z Dzierżoniowa do przedszkoli publicznych, kontraktowane są dla nich miejsca w przedszkolu niepublicznym wybranym w trybie otwartego konkursu ofert, na takich samych warunkach, jak w przedszkolach publicznych prowadzonych przez miasto (opłata za korzystanie z przedszkola wynosi 1 zł za każdą rozpoczętą godzinę pobytu dziecka w przedszkolu powyżej 5 godzin dziennie). Na rok szkolny 2018/2019 zakontraktowano 25 takich miejsc.

Wydatki bieżące na wychowanie przedszkolne w przedszkolach publicznych

2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
3.271.571 zł	3.560.813 zł	3.791.320 zł	4.051.976 zł

Dotacje dla przedszkoli niepublicznych

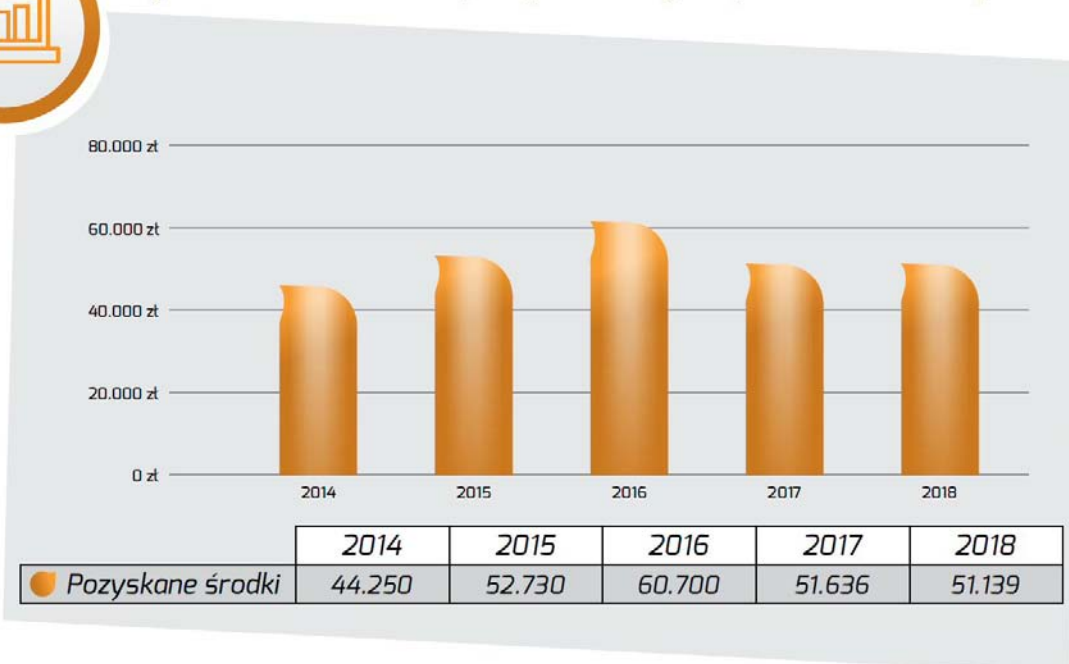
	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Dotacja	2.402.759 zł	2.634.191 zł	2.892.461 zł	3.266.181 zł
Dotacja na wychowanie przedszkolne na warunkach takich, jak w przedszkolach publicznych	0,00 zł	20.340 zł	96.948 zł	185.798 zł

W 2018 r. nastąpił wzrost wydatków bieżących w trzech przedszkolach publicznych oraz wzrost dotacji dla sześciu przedszkoli niepublicznych działających na terenie Dzierżoniowa w porównaniu z wydatkami i dotacjami na wychowanie przedszkolne w latach ubiegłych. Wzrost wydatków związany był z większą liczbą uczniów w przedszkolach niepublicznych oraz większą liczbą uczniów z niepełnosprawnościami w przedszkolach publicznych.

Przy dzierżoniowskich przedszkolach publicznych funkcjonują stowarzyszenia, które wspierają ich działalność. Pozyskane przez nie środki przeznaczane są na rehabilitację oraz organizację wycieczek, zajęć kulturalnych i sportowych. Przy Przedszkolu Publicznym nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi funkcjonuje „Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Integracji Uśmiech”, przy Przedszkolu Publicznym nr 1 „Stowarzyszenie Przyjaciół Kaczki Dziwaczki”, a przy Przedszkolu Publicznym nr 7 - „Stowarzyszenie Tęczowa Siódemka”.

Wysokość środków pozyskiwanych przez stowarzyszenia

Środki pozyskane przez stowarzyszenia

2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
52.730	60.700	51.636	51.139

SZKOŁY PODSTAWOWE

W Dzierżonowie funkcjonuje sześć szkół podstawowych:

1. Szkoła Podstawowa nr 1, ul. Władysława Sikorskiego 2,
2. Szkoła Podstawowa nr 3 im. Komisji Edukacji Narodowej, ul. Nowowiejska 64,
3. Szkoła Podstawowa nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi im. Bohaterów Westerplatte, Osiedle Błękitne 25,
4. Szkoła Podstawowa nr 9 im. Mikołaja Kopernika, ul. Mikołaja Kopernika 7,
5. Niepubliczna Szkoła Podstawowa Sióstr Salezjanek im. Bł. Laury Vicuna, ul. Wrocławska 51,
6. Niepubliczna Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka, ul. Garncarska 3.

Uczniom, którzy wykazują się ponadprzeciętnymi zdolnościami, przyznawane są nagrody i stypendia. W 2018 r. trafiły one do 443 uczniów, a ich łączna wartość to 56 tys. zł.

Liczba uczniów w szkołach (publicznych i niepublicznych)* dane wg Systemu Informacji Oświatowej - stan na 30 września danego roku

	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019
gimnazjum	887	912	936	616	310
szkoła podstawowa	1756	1875	1690	2003	2282

Liczba nauczycieli w podziale na gimnazja, szkoły podstawowe, przedszkola (publiczne i niepubliczne)* dane wg Systemu Informacji Oświatowej - stan na 30.09 danego roku

	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
gimnazjum	81	78	84	0
szkoła podstawowa	167	182	188	268
przedszkola	76	75	78	87
suma	324	335	350	355

Wydatki bieżące szkół

2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
17.180.005 zł	17.889.191 zł	18.388.575 zł	18.783.210 zł

W 2018 r. nastąpił wzrost wydatków bieżących szkół podstawowych z oddziałami gimnazjalnymi, świetlicami szkolnymi i internatem (bez remontów, zakupów inwestycyjnych i dotacji podręcznikowej, doskonalenia zawodowego i dowożenia uczniów z niepełnosprawnościami) w porównaniu z wydatkami w latach ubiegłych. Wpłynęło na to przede wszystkim utworzenie od września 2018 r. klas ósmych w szkołach podstawowych w związku z wdrożeniem reformy oświatowej i wydłużeniem nauki w tych szkołach do 8 lat.

Dotacje dla szkół niepublicznych

2015	2016	2017	2018
1.519.261 zł	1.531.687 zł	1.687.818 zł	1.956.066 zł

W związku z większą liczbą uczniów, w tym uczniów z niepełnosprawnością w Niepublicznej Szkole Podstawowej im. Janusza Korczaka, w 2018 r. wzrosła kwota dotacji dla niepublicznych szkół podstawowych funkcjonujących na terenie Dzierżoniowa.

<p>Wydatki bieżące publicznych i niepublicznych szkół podstawowych i przedszkoli oraz na wydatki na remonty i zakupy inwestycyjne szkół i przedszkoli wyniosły: 28.954.962 zł, w tym: 1) szkoły publiczne (z dowożeniem dzieci i doskonaleniem zawodowym) 18.769.162 zł, 2) szkoły niepubliczne 1.956.066 zł, 3) przedszkola publiczne i niepubliczne 7.503.955 zł, 4) remonty i zakupy inwestycyjne 537.956 zł, 5) doposażenie szkół 187.823 zł.</p>	<p>Środki z Ministerstwa Edukacji Narodowej (subwencja oświatowa oraz dotacja na wychowanie przedszkolne): 19.702.168 zł, w tym: 1) subwencja dla szkół publicznych 15.327.670 zł, 2) subwencja dla szkół niepublicznych 1.694.766 zł, 3) subwencja i dotacja dla przedszkoli 2.654.732 zł, 4) subwencja na remonty i zakupy inwestycyjne 0 zł, 5) subwencja na doposażenie szkół 25.000 zł.</p>
<p>Dopłata miasta: 9.252.794 zł, w tym: 1) do wydatków bieżących szkół publicznych - 3.441.492 zł, 2) do szkół niepublicznych 261.300 zł, 3) do przedszkoli publicznych i niepublicznych 4.849.223 zł, 4) do remontów i zakupów inwestycyjnych 537.956 zł, 5) do doposażenia szkół 162.823 zł.</p>	

Wyniki egzaminów - kl. III gimnazjum w 2018 r.

Szkoła	Liczba uczniów	Część humanistyczna		Część matematyczna		j. angielski		j. niemiecki	
		j. polski	historia i WOS	matematyka	przedmioty przyrodnicze	podst.	rozzsz.	podst.	rozzsz.
Szkoła Podstawowa nr 1 (Zespół Gimnazjów nr 3, w tym Szkoła Mistrzostwa Sportowego)	170	72,3	65,1	59,7	57,7	76	61	67,3	46,7
Szkoła Podstawowa nr 3 (Gimnazjum nr 1)	100	63,9	56,2	47,4	53,7	65	46,6	52,1	30,2
Niepubliczna Szkoła Sióstr Salezjanek im. Laury Vicuna (Niepubliczne Gimnazjum Sióstr Salezjanek)	17	59,8	47,5	38,5	43,9	58,1	42,8	80	93
miasto Dzierżoniów	287	68,6	61	54,2	55,5	71,4	55	60,2	40,6
powiat dzierżoniowski	744	65,6	56,8	48,5	52,3	67,1	49,8	48,1	33,9
woj. dolnośląskie	22306	67,1	57,8	50,5	55,1	68,7	53,2	52,5	36,6
Polska	334104	68	59	52	56	68	52	52	42

Różnica Dzierżoniów a województwo	1,5	3,2	3,7	0,4	2,7	1,8	7,7	4
różnica Dzierżoniów a powiat	3	4,2	5,7	3,2	4,3	5,2	12,1	6,7
różnica Dzierżoniów a Polska	0,6	2	2,2	- 0,5	3,4	3	8,2	-1,4

Opracowanie na podstawie danych ze strony Centralnej Komisji Egzaminacyjnej i Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej we Wrocławiu <https://www.cke.edu.pl> i <http://www.oke.wroc.pl>

Najlepszy wynik, biorąc pod uwagę średnią liczbę punktów w każdej części, uzyskali uczniowie Szkoły Podstawowej nr 1 w Dzierżoniowie (były Zespół Gimnazjów nr 3). Osiągane przez dzierżoniowskich uczniów średnie są wyższe od średniej w województwie, wyższe od średniej w powiecie oraz wyższe od średniej w kraju (z wyjątkiem przedmiotów przyrodniczych i języka niemieckiego).

Dowożenie uczniów z niepełnosprawnościami

Dzierżoniów zapewnia dowóz uczniów z niepełnosprawnościami z terenu miasta do najbliższej placówki zgodnie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. Dowóz jest realizowany przez firmy zewnętrzne wyłonione w drodze konkursu ofert oraz przez rodziców dzieci z niepełnosprawnościami. Dzieci te były dowożone do Szkoły Podstawowej nr 5 z Oddziałami Integracyjnymi w Dzierżoniowie (2), Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego (10), Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Piławie Górnej (9), Zespołu Szkół Specjalnych w Świdnicy (1), Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Dzierżoniowie (1), Niepublicznej Szkoły Podstawowej w Dobrocinie (1), Niepublicznej Szkoły Przesposabiającej do Pracy w Dobrocinie (1) oraz do Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Nowym Siodle (1). Łącznie dowóz uczniów z niepełnosprawnościami kosztował 73.550,58 zł.

Dofinansowanie młodocianych pracowników

W ramach zadań związanych z dofinansowaniem kosztów kształcenia młodocianych pracowników zawarto i zrealizowano umowę z Wojewodą

Dolnośląskim na środki z Funduszu Pracy, w ramach której wykorzystano 162.469,92 zł. Za te pieniądze:

- prowadzono postępowania administracyjne w sprawie przyznania dofinansowania kosztów kształcenia młodocianych pracowników,
- wydawano decyzje administracyjne oraz zaświadczenia o pomocy de minimis,
- wypłacono dofinansowanie 24 pracodawcom za wyszkolenie 33 młodocianych pracowników (mieszkańców Dzierżoniowa) w takich zawodach, jak fryzjer, kucharz, sprzedawca, mechanik pojazdów samochodowych, monter sieci, instalacji i urządzeń sanitarnych, stolarz, murarz-tynkarz.

Młodzieżowa Rada Miejska Dzierżoniowa

Młodzieżowa Rada Miejska Dzierżoniowa prowadzi na Facebooku swój fanpage

19 marca 2018 r. przeprowadzone zostały wybory do Młodzieżowej Rady Miejskiej Dzierżoniowa. Wybory, w których wybrano 21 radnych, odbyły się w czterech Okręgach Wyborczych - w Szkole Podstawowej nr 1 w Dzierżoniowie, Szkole Podstawowej nr 3 w Dzierżoniowie, Szkole Podstawowej nr 5 w Dzierżoniowie oraz w Szkole Podstawowej nr 9 w Dzierżoniowie.

Młodzieżowa Rada Miejska Dzierżoniowa aktywnie uczestniczyła w działaniach dotyczących Dzierżoniowskiego Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego. Włączała się też w organizację różnych wydarzeń, takich jak „Festiwal kolorów”, spotkanie ze studentami z Uniwersytetu Wrocławskiego i dyskusja na temat

samorządności młodzieżowej, spotkanie z przedstawicielami Rady Gminy Wisznia Mała i dyskusja na temat działalności młodzieżowych rad miejskich czy mikotajki dla pacjentów Szpitala Powiatowego w Dzierżoniowie.

Dzierżoniowski Młodzieżowy Budżet Obywatelski

Młodzieżowy Budżet Obywatelski został wprowadzony po raz pierwszy w 2016 r. Umożliwia on uczniom dzierżoniowskich szkół podstawowych świadome i odpowiedzialne decydowanie o przeznaczeniu części budżetu miasta - 100.000 zł rocznie. Młodzież może zgłaszać i wybierać różne zadania. W 2018 r. w ramach Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego zorganizowano:

- spotkanie z youtuberką Sylwią Lipką (kwiecień),
- koncert hip-hop w Dzierżoniowskim Ośrodku Kultury (czerwiec),
- strefę relaksu przy Alei Gwiazd Bajkowych (październik),
- koncert Otsochodzi w Dzierżoniowskim Ośrodku Kultury (listopad).

30 października 2018 r. przeprowadzona została trzecia edycja Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego. W ramach głosowania wyłoniono do realizacji w 2019 r. cztery projekty:

- spotkanie z youtuberami Fit Lovers - Pamelą Stefanowicz i Mateuszem Januszem,
- spotkanie z youtuberem Frizem - Karolem Wiśniewskim,
- koncert rapera „Żabsona”,
- spotkanie z youtuberem Blowem - Karolem Gązwą.

W trzeciej edycji Młodzieżowego Budżetu Obywatelskiego największą popularnością cieszyły się spotkania z gwiazdami YouTube

Realizacja Programu Rozwoju Społecznego Dzierżoniowa na lata 2015-2020 [link](#)

W ramach programu zrealizowano m.in.:

- ✓ **Systemowe wsparcie organizacji zajęć przygotowujących do egzaminów końcowych.** W ramach tego zadania przeprowadzono 1.518 godzin zajęć przygotowujących uczniów szkół do egzaminu w III klasie gimnazjum i VIII klasie szkoły podstawowej. Łącznie na ten cel wydatkowano 52.942,48 zł. Z zajęć skorzystało 1975 uczniów.
- ✓ **Dofinansowanie konkursów, imprez, olimpiad międzyszkolnych** – zorganizowano ich łącznie 39. Na realizację tego zadania przeznaczono 28.392,59 zł.
- ✓ **Dofinansowanie kilkudniowych wyjazdów edukacyjnych dla dzieci z przedszkoli, szkół podstawowych** - zorganizowano 7 wyjazdów na „zielone szkoły”, w których udział wzięło 301 dzieci. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł 29.900 zł.
- ✓ **Wsparcie uczniów uzdolnionych poprzez system stypendialny.** W ramach zaplanowanych środków burmistrz Dzierżoniowa przyznał 3 Złote Smoki Edukacji oraz 10 stypendiów artystycznych. Łączny koszt realizacji zadania wyniósł 3.750 zł.
- ✓ **Wsparcie programów własnych, realizowanych w placówkach oświatowych.** W ramach realizacji tego zadania zorganizowano 38 takich programów, konferencję Montessori, oraz zajęcia pn. „Wakacje z poprawką” dla uczniów zagrożonych egzaminem poprawkowym. Łączny koszt realizacji tego zadania wyniósł 35.040 zł.
- ✓ **Akademia Rodzica** – koszt: 9.600 zł. W ramach tych środków przeprowadzono 7 szkoleń dla rodziców uczniów dzierżoniowskich szkół podstawowych.
- ✓ **Tworzenie warunków do kształcenia dzieci i młodzieży uzdolnionych sportowo.** Na realizację tego zadania przeznaczono 10.000 zł. Zorganizowano za nie wyjazd uczniów na obóz sportowy oraz dofinansowano imprezę podsumowującą działalność kolarzy.
- ✓ **Zwiększenie świadomości dzieci i młodzieży w zakresie bezpieczeństwa** - szkoły podstawowe oraz przedszkola zorganizowały, bądź brały udział, w 12 programach z zakresu bezpieczeństwa.

- ✓ **Zajęcia pozalekcyjne z języków obcych** - 493 godziny zajęć pozalekcyjnych, w których wzięło udział 613 uczniów. Łączne wydatki na realizację tego zadania wyniosły 17.236,28 zł.
  - ✓ **Zajęcia pozalekcyjne z elementami przedsiębiorczości** - Akademia Młodego Przedsiębiorcy - 715 godzin zajęć dla 1.164 uczniów. Łączny koszt realizacji zadania: 24.940,77 zł.
  - ✓ **Zajęcia poszerzające wiedzę i kompetencje kulturowe i regionalne** - dofinansowano realizację 112 godzin zajęć, z których skorzystało 207 uczniów. Zorganizowano też 14 wycieczek dla 472 dzieci. Koszt realizacji zadania to 12.864,02 zł. Ponadto Dzierżoniowski Ośrodek Kultury zorganizował warsztaty folklorystyczne dla uczniów z dzierżoniowskich szkół podstawowych, których koszt wyniósł 4.000 zł.
  - ✓ **Zajęcia kreatywne** - 708 godzin zajęć, w których udział wzięło 986 uczniów. Łączny koszt realizacji zadania: 26.643,54 zł.
  - ✓ **Dofinansowanie różnych form wypoczynku letniego** - przyznano środki na organizację wypoczynku letniego przez szkoły podstawowe oraz jednostki podległe, z których skorzystało 1.205 uczniów. Łączny koszt: 12.524,64 zł. Dodatkowe środki w wysokości 8.000 zł otrzymały organizacje pozarządowe. Z ich ofert skorzystały 122 osoby.
  - ✓ **Badania przesiewowe różnego typu oraz zajęcia korekcyjno-terapeutyczne dla dzieci np. z wadami postawy.** Na realizację tego zadania przeznaczono 20.686,34 zł, zorganizowano 593 godzin zajęć dla 432 uczniów.
  - ✓ **Rozwijanie Centrum Rehabilitacji** – za 6.998,95 zł zorganizowano 200 godzin zajęć rehabilitacyjnych dla 40 uczniów z dzierżoniowskich szkół podstawowych.
  - ✓ **Zajęcia promujące zdrowy styl życia dla dzieci i dorosłych** - 254 godzin zajęć, w których uczestniczyło 238 dzieci. Koszt realizacji zadania wyniósł 8.873,26 zł.
- Szczegółowe sprawozdanie z realizacji Programu Rozwoju Społecznego zostało przedłożone na sesji Rady Miejskiej Dzierżoniowa 29 kwietnia 2019 r. Plik dostępny jest na stronie bip.um.dzierzoniow.pl w zakładce Sprawozdania, kontrole i audyty.

[Link](#)

11 października 2018 r. burmistrz Dzierżoniowa oraz Rada Miejska Dzierżoniowa zorganizowali ponadto obchody Dnia Edukacji Narodowej w Dzierżoniowskim Ośrodku Kultury. Burmistrz przyznał indywidualne nagrody pieniężne dla 14

wyróżniających się nauczycieli z dzierzoniowskich placówek oświatowych na łączną kwotę 28.500 zł. Wszystkie jednostki otrzymały listy gratulacyjne.

PROJEKTY REALIZOWANE PRZY DOFINANSOWANIU ZE ŚRODKÓW ZEWNĘTRZNYCH W 2018 R. (FUNDUSZE EUROPEJSKIE I ŹRÓDŁA KRAJOWE):

- Projekt pn. „Nowoczesna szkoła”,
- Projekt pn. „Wspólna edukacja bez barier”,
- Projekt pn. „Erasmus +” (SP 9),
- „Wspólnie odkrywamy czesko-polskie pogranicze” (SP 9),
- Rządowy program „Aktywna tablica”,
- Program „Razem bezpieczniej” 2018:
  - 1) „Tolerancja i szacunek to właściwy jest kierunek” - SP 1 w Dzierżoniowie szkołą wolną od agresji i mowy nienawiści,
  - 2) „Jesteśmy dla siebie bliscy w SP 3 w Dzierżoniowie”.

Szczegółowe informacje w tabeli „Projekty realizowane przy dofinansowaniu ze środków zewnętrznych w 2018 r. (fundusze europejskie i źródła krajowe)”.

Inne realizowane programy:

Lp	Nazwa	Kwota	Efekty realizacji
1	Rządowy program pomocy uczniom „Wyprawka szkolna”	15.152,67 zł (dotacja)	Pomoc w formie dofinansowania zakupu podręczników do kształcenia ogólnego, w tym podręczników do kształcenia specjalnego lub podręczników do kształcenia w zawodach, dopuszczonych do użytku szkolnego w roku szkolnym 2018/2019 przysługiwała 49 uczniom posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, z uwagi na jedną z niżej wymienionych niepełnosprawności : 1) słabowidzący, 2) niestyszący, 3) słabostyszący, 4) z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, 5) z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, 6) z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, 7) z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, 8) z niepełnosprawnościami sprzężonymi, w przypadku, gdy jedną z niepełnosprawności jest niepełnosprawność wymieniona w pkt 1-7.
2	Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej w sprawie udzielania dotacji celowej na wyposażenie szkół w podręczniki, materiały edukacyjne i materiały ćwiczeniowe	284.759,21 zł (dotacja)	Zakupiono podręczniki/ćwiczenia dla 2.601 uczniów dzierzoniowskich szkół podstawowych .

Szczegółowe informacje związane z realizacją zadań oświatowych burmistrz Dzierżoniowa w 2018 r. przedłożył Radzie Miejskiej Dzierżoniowa. Były to:

1. Informacja o stanie przygotowań placówek oświatowych do rozpoczęcia roku szkolnego 2018/2019 (w sierpniu 2018 r.) Plik dostępny jest na stronie bip.um.dzierzoniow.pl w zakładce Oświata [link](#)
2. Informacja o stanie realizacji zadań oświatowych Gminy Miejskiej Dzierżoniów w roku szkolnym 2017/2018 (we wrześniu 2018 r.) Plik dostępny jest na stronie bip.um.dzierzoniow.pl w zakładce Oświata [Link](#)

LIDER EDUKACJI

Nasze miasto znalazło się w gronie sześćdziesięciu czterech nagrodzonych samorządów w ramach VIII edycji Ogólnopolskiego Konkursu i Programu Certyfikacji Gmin, Powiatów i Samorządnych Województw. 13 października 2018 r. otrzymało certyfikat Samorządowego Lidera Edukacji 2018 oraz wyróżnienie nadzwyczajne „Samorządowego Lidera Edukacji” 2018 „Lider Jakości Kształcenia” przyznane za szczególną troskę o podnoszenie jakości nauczania. Ideą „Samorządowego Lidera Edukacji” jest identyfikowanie i promowanie miast mających szczególne osiągnięcia w rozwoju edukacji i systemu oświaty. O tym wyborze decydują eksperci i naukowcy m.in. Uniwersytet Warszawskiego, Uniwersytet Śląskiego czy Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Program „Samorządowy Lider Edukacji” to jeden z najbardziej prestiżowych i wartościowych projektów certyfikacyjnych w Polsce, porównywany do takich inicjatyw, jak konkurs „Teraz Polska” czy Polska Nagroda Jakości.

POLITYKA SPOŁECZNA

Politykę społeczną w mieście realizują:

- 1) Ośrodek Pomocy Społecznej, ul. Złota 8 (od 1 kwietnia 2019 r. ul. Szkolna 24),
- 2) Dzienny Dom Senior +, ul. Krasickiego 25,
- 3) Środowiskowy Dom Samopomocy, ul. Nowowiejska 88 a.

Ośrodek Pomocy Społecznej

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne możliwości. W prawie

zabezpieczenia społecznego jest to ostatnia możliwość przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych.

Ośrodek Pomocy Społecznej jest jednostką organizacyjną gminy realizującą zadania wynikające m.in. z ustawy o pomocy społecznej z 12 marca 2004 r. - jest organizatorem, koordynatorem i wykonawcą zadań z zakresu polityki społecznej podejmowanych na rzecz mieszkańców Dzierżoniowa. Ośrodek realizuje własne i zlecone gminie zadania z zakresu pomocy społecznej, polegające w szczególności na:

1. prowadzeniu diagnostyki jednostkowej i środowiskowej,
2. świadczeniu pracy socjalnej na rzecz rodzin wymagających wsparcia,
3. ustalaniu uprawnień, przyznawaniu i wypłacaniu przewidzianych ustawą o pomocy społecznej świadczeń,
4. realizacji rządowych programów pomocy społecznej i gminnych programów ostonowych,
5. aktywizowaniu środowiska lokalnego w zakresie działań dotyczących zaspokajania potrzeb pomocy społecznej,
6. przyznawaniu i wypłacaniu dodatków mieszkaniowych,
7. przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń rodzinnych,
8. przyznawaniu i wypłacaniu świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
9. przyznawaniu i wypłacaniu stypendiów socjalnych i zasiłków szkolnych,
10. wspieraniu rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych,
11. realizacji zadań z zakresu przeciwdziałania przemocy w ramach prowadzenia zespołu interdyscyplinarnego.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie w 2018 r. wydał 13.415 decyzji, tj.:

- ✓ 3.092 ws. świadczeń rodzinnych, w tym 118 odmownych,
- ✓ 1195 ws. dodatków mieszkaniowych, w tym 45 odmownych,
- ✓ 1226 ws. dodatków energetycznych, w tym 23 odmownych,
- ✓ 315 ws. świadczeń alimentacyjnych, w tym 13 odmownych,
- ✓ 4903 ws. pomocy społecznej, w tym 74 odmownych,
- ✓ 190 ws. prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, w tym 24 odmownych,
- ✓ 332 ws. stypendiów szkolnych, w tym 11 odmownych,

- ✓ 2262 ws. świadczeń wychowawczych, w tym 68 odmownych. Wydano też 230 zaświadczeń. Pracownicy socjalni rozpatrzyli 3.134 wnioski o pomoc (w 2017 r. rozpatrzonych zostało 3.400 wniosków).

OPS jest także realizatorem Rządowego Programu Rodzina 500+, który polega na otrzymywaniu kwoty 500 zł miesięcznie na każde drugie i kolejne dziecko, bez dodatkowych warunków, a dla rodzin o niskich dochodach - także na pierwsze lub jedyne dziecko. Wydatki poniesione na to świadczenie wyniosły 15.033.986,80 zł. Programem objęto 1.712 rodzin (2.506 dzieci).

Od lipca 2018 r. OPS realizuje również, jako nową formę wsparcia dla rodzin, Rządowy Program Dobry Start (300+). Środki te mają pomóc rodzinom w przygotowaniach do nowego roku szkolnego. W ramach tego programu wypłacono 2.992 świadczeń na kwotę 897.600 zł.

Charakter działalności OPS-u, w wyniku konieczności dostosowywania się do sytuacji podopiecznych i potrzebujących, ciągle ulega zmianom. Dlatego w OPS-ie można skorzystać z porady psychologa, prawnika, wsparcia asystentów rodziny, pracowników socjalnych i dzielnicowych. OPS organizuje także akcje dla seniorów (jasełka, pogadanki, szkolenia, prewencję pod hasłem „Seniorze - nie daj się oszukać”), a także dla rodziców (konferencje, szkolenia, grupy wsparcia).

Szczegółowe informacje związane z realizacją w 2018 r. zadań przez Ośrodek Pomocy Społecznej przedłożyła na sesji Rady Miejskiej Dzierżoniowa 25 marca 2019 r. dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej Aneta Grzelka. Można je znaleźć na stronie <http://www.opsdzierzoniow.pl> w zakładce Statut/Regulamin/Strategia [Link](#)

Raz w roku dokonywana jest ocena zasobów pomocy społecznej

Wszystkie jednostki samorządu terytorialnego są zobowiązane do przygotowywania corocznie Oceny Zasobów Pomocy Społecznej (OZPS). Zaprezentowane w ocenie dane ukazują lokalną sytuację społeczno-demograficzną Dzierżoniowa oraz niezbędne do realizacji kwestie społeczne. Do powyższych zagadnień należy wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych oraz umożliwianie im przezwyciężania trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Istotne znaczenie mają tu także instrumenty związane z polityką rynku pracy, ochroną zdrowia, przemocą w rodzinie oraz polityką mieszkaniową, czy oświatową.

W Dzierżoniowie wsparcie w ramach pomocy społecznej uzyskało 1.697 osób, co stanowiło 5,41% wszystkich mieszkańców. W roku oceny, w stosunku do 2017 r., łączna liczba osób korzystających z pomocy i wsparcia zmniejszyła się o 277 osób. Natomiast liczba rodzin, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej, zmniejszyła się w stosunku do roku poprzedniego o 137 osób. W przypadku długotrwale korzystających z pomocy społecznej ich liczba osiągnęła poziom 520 osób, co oznaczało spadek w stosunku do 2018 r. o 49 osób. W Dzierżoniowie najczęściej występującymi przyczynami trudnej sytuacji życiowej osób i rodzin, a jednocześnie powodami ubiegania się o pomoc społeczną, było w 2018 r. ubóstwo, długotrwała lub ciężka choroba, niepełnosprawność, bezrobocie, alkoholizm. Ze wsparcia w postaci świadczeń pieniężnych skorzystało 586 osób, zaś w postaci świadczeń niepieniężnych 348 osób. Odpłatność gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej dotyczyła 41 osób. W mieście funkcjonowało dwóch asystentów rodzin, którzy objęli swoją opieką 42 rodziny. Liczba pobierających świadczenie wychowawcze wyniosła 1.645 rodzin. W stosunku do roku poprzedniego liczba ta zmalała o 139 rodzin (co stanowi spadek o 7,79 % w stosunku do roku poprzedniego). Całkowita kwota przyznanego świadczenia w formie świadczenia wychowawczego wyniosła 15.033.987 zł i w porównaniu z rokiem poprzednim zmalała o 858.261 zł. Zasiłek rodzinny pobierało w 2018 r. 840 rodzin. W stosunku do roku poprzedniego liczba ta wzrosła o 50 rodzin (co stanowi wzrost o 5,95 % w stosunku do roku poprzedniego). Całkowita kwota przyznanego świadczenia w formie zasiłku rodzinnego wyniosła 2.096.271,76 zł i w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła o 121.478,78 zł.

Poziom wydatków na pomoc społeczną w stosunku do roku poprzedniego wzrósł o 231.848 zł. (co stanowi 5,82%). Najwięcej środków wydano na świadczenia wychowawcze, świadczenia rodzinne, świadczenia z funduszu alimentacyjnego oraz składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe z ubezpieczenia społecznego.

Pomoc społeczna to nie tylko wsparcie finansowe osób i rodzin potrzebujących pomocy, ale także pomoc instytucjonalna świadczona przez placówki pomocy społecznej. Do jednostek tych można zaliczyć m.in.: Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS), Dzienny Dom Senior+ (DDS+), Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS), ogrzewalnię dla bezdomnych oraz organizacje pozarządowe: Centrum Aktywizacji Społecznej (CAS) i Ośrodek Interwencji Kryzysowej. Ocena zasobów pomocy społecznej w Dzierżoniowie w 2018 r. została przedłożona na Sesji Rady Miejskiej Dzierżoniowa 29 kwietnia 2019 r. Plik dostępny jest na stronie bip.um.dzierzonow.pl w zakładce Sprawozdania, kontrole i audyty. [Link](#)

Środowiskowy Dom Samopomocy (ŚDS)

Jest placówką pomocy społecznej przeznaczoną dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym. Jego siedziba mieści się przy ul. Nowowiejskiej 88a. Placówka dysponuje 38 miejscami.

Celem ŚDS jest świadczenie dziennych usług w zakresie wsparcia terapeutycznego osób z zaburzeniami psychicznymi (TYP A) i niepełnosprawnością intelektualną (TYP B) zamieszkujących w Dzierżoniowie. Prowadzenie ŚDS-u należy do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminy.

Skierowanie do domu odbywa się na podstawie decyzji administracyjnej, wydanej przez dyrektora Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie, na wniosek osoby zainteresowanej lub opiekuna prawnego. ŚDS czynny jest w dni robocze od godz. 7.00 do godz. 15.00, w środy do godz. 16.00, i zapewnia co najmniej 6 godzin zajęć z uczestnikami. Prowadzone są tu zajęcia terapeutyczne w małych grupach (po ok. 5-7 osób) i zespołowe (ze wszystkimi domownikami) oraz zajęcia indywidualne.

Podopieczni uczą się funkcjonowania w codziennym życiu - gotowania, dbałości o wygląd, higieny, gospodarowania budżetem domowym, spędzania wolnego czasu. W ŚDS prowadzone są m.in.: zajęcia i programy terapeutyczne, wsparcia psychicznego, umiejętności społecznych i interpersonalnych, terapie ruchowe i poradnictwo socjalne.

Przez 9 miesięcy 2018 r. ŚDS realizował projekt pn.: „Piękno jest wśród nas” w ramach Programu „Oparcie społeczne dla osób z zaburzeniami psychicznymi - edycja 2018”. Jego adresatami były osoby z zaburzeniami psychicznymi, młodzież oraz mieszkańcy Dzierżoniowa. Na realizację programu pozyskano 48.290 zł. Bezpośrednim wsparciem objętych zostało 75 osób, w tym: 34 osób z zaburzeniami psychicznymi, 20 opiekunów osób niepełnosprawnych, 21 pracowników instytucji publicznych z terenu Dzierżoniowa. W ramach projektu przeprowadzono cykl szkoleń oraz imprezy o charakterze otwartym (np. piknik z okazji Dnia Sąsiada, wystawę zdjęć z metamorfoz osób zaburzonych psychicznie - uczestników zajęć ŚDS oraz prezentację foto-kalendarza na 2019 r. ze zdjęciami z metamorfoz oraz wystawę prac wykonanych podczas warsztatów artystycznych).

Szczegółowe sprawozdanie s działalności Środowiskowego Domu Samopomocy w 2018 r. znajduje się na stronie ŚDS <http://bip.sdsdzierzoniow.pl> w zakładce sprawozdania [Link](#)

Dzienny Dom Senior +

Dzienny Dom Senior+ jest ośrodkiem wsparcia zajmującym się osobami starszymi. Przebywają w nim osoby samotne, mające złe warunki mieszkaniowe oraz osoby z zaburzeniami psychicznymi, demencją starczą czy niepełnosprawnością. Uczestnicy korzystają z zajęć sportowych, rehabilitacyjnych, terapii zajęciowej, obiadów, prania, prasowania oraz imprez kulturalno-oświatowych, wycieczek turystyczno-krajoznawczych, porad i pomocy w sprawach administracyjnych. Placówka świadczy również pomoc podopiecznym przy załatwianiu urzędowych spraw indywidualnych, tj. rejestracja do lekarza, wypełnienie książeczek opłat itp. Organizowane są również prelekcje z zakresu oświaty zdrowotnej, zdrowego trybu życia, aktywizacji osób starszych, przepisów prawnych, literatury.

DDS+ dysponuje 75 miejscami, jednak z roku na rok potrzeby są większe. Co roku pozyskiwane są więc środki zewnętrzne na działania związane z funkcjonowaniem jednostki. W 2018 r. w ramach wieloletniego programu rządowego „Senior+” na lata 2015-2020, edycja 2018, pozyskano 197.985,86 zł. Dofinansowanie przyczyniło się do poszerzenia oferty DDS+. Możliwe było dzięki niemu podjęcie działań terapeutycznych, z zakresu: terapii zajęciowej, rehabilitacji, organizacji spotkań okolicznościowych, a także obszaru kulturalno-rekreacyjnego. Zainicjowano również grupy wsparcia, spotkania z psychologiem, zajęcia jogi oraz warsztaty wokalne. Ogólna liczba seniorów objęta wsparciem w okresie realizowania zadania to 60 osób.

W 2018 r. rozpoczęła się przebudowa budynku przy ul. Świdnickiej 35, do którego w 2019 r. przeniesiona zostanie siedziba Dniennego Domu Senior+ i dzierżoniowskich organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów. Inwestycja wpłynie na polepszenie jakości i zwiększenie dostępu do usług społecznych dla seniorów na terenie Dzierżoniowa.

Realizacja strategii i programów w zakresie polityki społecznej:

1) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016-2020

Podstawę prawną dla opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Miejskiej Dzierżoniów na lata 2016-2020 stanowi ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Jednostki samorządu terytorialnego mają obowiązek opracowania i realizacji gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

W celu określenia skutecznych kierunków interwencji w zakresie rozwiązywania problemów społecznych niezbędne było zidentyfikowanie kluczowych zjawisk społecznych, demograficznych i ogólnogospodarczych występujących na analizowanym obszarze. W oparciu o analizę potrzeb zostały wskazane kluczowe obszary wymagające wsparcia, do których należą: problem bezrobocia wśród osób bez kwalifikacji, starzejące się społeczeństwo, mała liczba mieszkań

socjalnych, wzrastająca liczba Niebieskich Kart, postępujące zubożenie społeczeństwa, zauważalny powszechny kryzys rodzin - pokoleniowe dziedziczenie problemów, uzależnienia młodzieży (m.in. dopalacze, uzależnienie od komputera), a przede wszystkim uzależnienia osób dorosłych, wzrastająca liczba osób z zaburzeniami psychicznymi. Na tej podstawie zaprogramowano 9 głównych celów operacyjnych z działaniami podlegającymi corocznemu monitoringowi:

1. Przeciwdziałanie uzależnieniom i zachowaniom agresywnym (6 działań).
2. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie (4 działania).
3. Wspieranie działań mających na celu wzmacnianie wartości rodzinnych - rozwój młodego pokolenia (4 działania).
4. Wspieranie osób, rodzin z problemami w zakresie wypełniania ról społecznych (4 działania).
5. Wzmacnianie więzi społecznych (3 działania).
6. Promocja aktywności zawodowej (4 działania).
7. Zwiększenie świadomości społecznej dotyczącej seniorów, osób z niepełnosprawnością (2 działania).
8. Wsparcie i aktywizacja społeczna seniorów (4 działania).
9. Włączanie społeczne osób z niepełnosprawnością (2 działania).

Szczegółowe sprawozdanie z wykonania poszczególnych działań strategii zostało przedłożone na sesji Rady Miejskiej Dzierżoniowa 25 marca 2019 r. Plik dostępny jest na stronie bip.um.dzierzonow.pl w zakładce Sprawozdania, kontrole i audyty [Link](#)

2) Dzierżoniowski Program Wspierania Rodziny na lata 2018-2020

Obowiązek uchwalenia 3-letniego programu dotyczącego wspierania rodziny wynika z ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Cele programu to przede wszystkim zapobieganie umieszczaniu dzieci w pieczy zastępczej, aktywizowanie rodzin do podejmowania działań wzmacniających prawidłowe wypełnianie funkcji rodzicielskich, niwelowanie deficytów osłabiających funkcjonowanie rodziny, a także tworzenie warunków pozwalających na powrót dzieci objętych pieczą pod opiekę rodziców. Cele szczegółowe nastawione są na wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych (m.in. grupy wsparcia, dostarczanie wiedzy i rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych

rodziców, pracę z rodziną w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną naturalną), podnoszenie kompetencji wychowawczych i opiekuńczych rodziców, które umożliwiają wychowywanie dzieci w rodzinie naturalnej (bieżące wsparcie asystentów rodziny - systematyczna praca z rodzinami z problemem bezradności, warsztaty dla rodziców, poradnictwo), podejmowanie działań na rzecz zwiększenia samodzielności ekonomicznej rodzin - zajęcia/warsztaty z zakresu kształtowania aktywnych postaw społecznych i zawodowych), zapewnienie infrastruktury oraz zwiększenie dostępności usług w zakresie opieki i poradnictwa specjalistycznego (poradnictwo, terapia, mediacje, pomoc prawna dla rodzin, rozwijanie asystentury rodzinnej).

Spodziewanym efektem realizacji programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz stworzenie skutecznego wsparcia. Szczegółowe sprawozdanie z wykonania poszczególnych działań w ramach programu zostało przedłożone na sesji Rady Miejskiej Dzierżoniowa 25 marca 2019 r. Plik dostępny jest na stronie bip.um.dzierzoniow.pl w zakładce Sprawozdania, kontrole i audyty. [Link](#)

3) Program działań na rzecz rodzin wielodzietnych „Dzierżoniowska Karta Dużej Rodziny”

Celem programu jest uzupełnienie systemu pomocy świadczonej dzierżoniowskim rodzinom wielodzietnym i poprawa sytuacji demograficznej w mieście. W ramach programu wprowadzono systemy zniżkowych bądź promocyjnych opłat dla rodzin 3+ za korzystanie z oferty kulturalnej, sportowej, rozrywkowej, usług publicznych oraz oferty zniżek na asortyment/usługi świadczone przez przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą, którzy wyrazili chęć przystąpienia do programu.

W ramach programu złożono w 2018 r. 76 wniosków, wydano 177 kart, w tym: 123 dla dzieci i 54 dla rodziców. Od początku funkcjonowania programu z wnioskiem o przyznanie karty wystąpiło ponad 300 rodzin (z ponad 500 uprawnionych), co przelożyło się na wydanie ok. 1.600 kart.

W programie uczestniczy 8 gminnych jednostek organizacyjnych, które oferują zniżki na świadczone usługi. Koszty funkcjonowania programu Dzierżoniowska Karta Dużej Rodziny w ramach udzielania zniżek przez jednostki organizacyjne

miasta wyniosły łącznie ponad 30.000 zł. Uprawnieni skorzystali z przysługujących im ulg ponad 2.000 razy.

Do programu przystępują też partnerzy zewnętrzni (przedsiębiorcy, sklepy), którzy zaoferowali zniżki na swój asortyment dla rodzin wielodzietnych. Łącznie w programie bierze udział 46 partnerów z Dzierżoniowa.

Posiadacze Karty Dużej Rodziny mogą też korzystać ze zwolnienia z opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi na trzecie i kolejne dziecko w rodzinie. W 2018 r. ulgą objęto miesięcznie ponad 130 rodzin na łączną kwotę 23.296 zł.

Szczegółowe sprawozdanie z wykonania poszczególnych działań w ramach programu przedłożono na sesji Rady Miejskiej Dzierżoniowa 27 maja 2019 r. Plik dostępny na stronie bip.um.dzierzoniow.pl w zakładce Sprawozdania, kontrole i audyty.

4) Program „Dzierżoniów przyjazny Seniorom”

Został wprowadzony z inicjatywy Dzierżoniowskiej Rady Seniorów. Jego założenia to **Dzierżoniowska Karta Seniora** połączona z Ogólnopolskim Programem Karta Seniora. W wyniku takiego połączenia dzierżoniowscy seniorzy (osoby, które mają ukończone 60 lat) mogą korzystać z atrakcyjnych zniżek na oferowane usługi i produkty zaproponowane przez firmy i instytucje partnerskie na terenie całego kraju. Wśród partnerów znalazły się m.in. uzdrowiska, ośrodki wypoczynkowe, gabinety medyczne, restauracje. Stale pozyskiwani są nowi lokalni partnerzy. Obecnie dzierżoniowscy seniorzy mogą korzystać ze zniżek w ponad 1.400 instytucjach/sklepach na terenie całego kraju, z 33 punktów usługowych na terenie Dzierżoniowa oraz z oferty 4 jednostek gminnych.

W 2018 r. Kartę Seniora otrzymało 331 mieszkańców Dzierżoniowa. Od początku funkcjonowania programu takich kart wydano 3.000, co oznacza, że ze zniżek, jakie daje program, skorzystało 1/3 osób uprawnionych w mieście.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom seniorów burmistrz Dzierżoniowa podjął w 2018 r. decyzję o realizacji projektu pn.: „Złota rączka”. Polega on na pomocy starszym mieszkańcom w drobnych naprawach i usuwaniu domowych usterek. Z programu może skorzystać każdy, kto posiada Dzierżoniowską Kartę Seniora. Zamówienie usługi odbywa się telefonicznie w dni robocze, w godzinach 12.00-15.00.

Ponadto w ramach programu corocznie organizowany jest Miejski Dzień Seniora. W 2018 r. w obchodach uczestniczyło ok. 300 osób (koszt organizacji wyniósł 14.437,85 zł). Przeprowadzono wykłady dotyczące działań prozdrowotnych, odbyły się też występy artystyczne, bezpłatne badania i konsultacje zdrowotne oraz akcja rozdawania „Pudełka życia” (program w celu wsparcia osób starszych/samotnych w sytuacji wystąpienia zagrożenia zdrowia/życia).

W 2018 r. wydano 105 "Pudełek życia"

Za działania prowadzone w 2018 r. na rzecz seniorów Dzierżoniów zdobył II miejsce w konkursie „Sudeckie Kryształ” w kategorii „Najlepsza instytucja sprzyjająca seniorom”. Szczegółowe sprawozdanie z wykonania poszczególnych działań w ramach programu przedłożono na sesji Rady Miejskiej Dzierżoniowa 27 maja 2019 r. Plik dostępny na stronie bip.um.dzierzoniow.pl w zakładce Sprawozdania, kontrole i audyty.

5) Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2018-2022

Zadaniem programu jest wprowadzenie rozwiązań pozwalających na sprawne działanie służb społecznych w udzielaniu pomocy osobom doświadczającym przemocy, jak również umożliwiających pracę ze sprawcami przemocy. Przemoc w rodzinie stanowi poważny problem społeczny, jest ściśle powiązana z innymi obszarami wymagającymi działań ze strony wielu specjalistów, instytucji i organizacji. Zintegrowanie działań i zasobów różnych jednostek daje szansę podniesienia skuteczności udzielonego wsparcia. W programie zawarto obszerną diagnozę zjawiska przemocy domowej w Dzierżoniowie, wypracowaną na podstawie dotowanego projektu „Ograniczamy przemoc skutecznie”, która przyczyniła się do wskazania grup ryzyka i wypracowania przyszłościowych

działań przez jednostki zajmujące się tą sferą. Głównym realizatorem działań z zakresu przeciwdziałania przemocy jest Ośrodek Pomocy Społecznej w ramach funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego.

W 2018 r. wszczęto 96 procedur Niebieskich Kart, zamknięto 88. Łącznie z Niebieskimi Kartami z lat ubiegłych prowadzono 147 procedur. W 85 przypadkach przemoc ustała, w 3 nie było zasadne kontynuowanie procedury Niebieskiej Karty. Łącznie wsparcia udzielono 406 osobom.

W siedzibie OPS była prowadzona grupa wsparcia m. in. dla osób obciążonych problemem uzależnienia i przemocy „Mamo tato chce być z wami”. Korzystało z niej 18 osób.

Działania prowadzono też w jednostce penitencjarnej – wdrożono program dla sprawców przemocy, który objął swym oddziaływaniem 10 osób. OPS włączył się również w ogólnopolską akcję „Tydzień pomocy dla osób pokrzywdzonych przestępstwem”, w ramach którego odbywały się dyżury specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej. Skorzystało z nich 11 osób. Ponadto wystosowano apel do mieszkańców pod hasłem: „Razem zatrzymamy przemoc” i „Obojętność wspiera przemoc” w formie plakatów informacyjnych umieszczonych w siedzibie OPS, UM i KPP oraz komunikatu na stronie internetowej OPS. Pracownicy socjalni przeprowadzili prelekcję pn. „W dzień i w nocy bez przemocy” dotycząca niebezpieczeństw, jakie niesie ze sobą stosowanie przemocy.

W placówkach oświatowych zapewniono kompleksową pomoc psychologiczną, psychoterapeutyczną i prawną dla 74 osób z problemem przemocy. Odbywały się również konsultacje specjalistyczne adresowane do młodzieży z problemami emocjonalnymi oraz zagrożonej niedostosowaniem społecznym, ukierunkowane na rozwój umiejętności skutecznego komunikowania się, rozwiązywania konfliktów, okazywania empatii i rozumienie własnych emocji, a także rozwój zdolności radzenia sobie z problemami rozwojowymi.

W placówkach oświatowych w ramach akcji informacyjnych nt. przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz dostępnych form wsparcia odbyły się warsztaty dla uczniów. Zorganizowano również warsztaty „STOP Przemocy” przeprowadzone przez asystenta rodziny, przeprowadzono akcję „Postaw na rodzinę”, tydzień

profilaktyczny dot. zapobiegania przemocy i uzależnieniom oraz prelekcję „Ofiary i sprawcy przemocy, gdzie szukać pomocy?”. Wdrażano też program „Przemoc boli”. Łącznie zorganizowano 14 akcji.

Poradnictwo psychologiczne oferowano w ramach działalności Centrum Aktywizacji Społecznej (153 godzin) i Ośrodka Interwencji Kryzysowej (147 godzin), w którym można było skorzystać też z konsultacji w ramach poradnictwa prawnego (80). Wsparciem objęto 193 osoby. Oferowano także pomoc terapeutyczną dla ofiar i sprawców przemocy domowej (4,5 godziny wsparcia indywidualnego dla 3 osób). Ponadto przeprowadzono 20 godzin zajęć grupowych o charakterze edukacyjno-korekcyjnym dla sprawców przemocy w Areszcie Śledczym w Dzierżoniowie dla 12 skazanych.

6) Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2018 r.

Jego zadania realizuje Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. W jej ramach działały:

- podzespół ds. wydawania opinii o zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych,
- podzespół ds. prowadzenia rozmów motywująco-interwenujących do podjęcia leczenia odwykowego z osobami uzależnionymi od alkoholu.

W 2018 r. odbyło się 13 posiedzeń Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, na których pozytywnie zaopiniowano 6 wniosków złożonych przez przedsiębiorców pod względem zgodności lokalizacji punktu sprzedaży. Komisja rozpatrzyła i skierowała 60 wniosków do Sądu Rejonowego, III Wydział Rodzinny i Nieletnich w Dzierżoniowie, w 8 przypadkach zawiesiła, a w 3 przypadkach umorzyła, sprawę dot. zobowiązania do podjęcia leczenia odwykowego. Przeprowadzono 197 rozmów o leczeniu odwykowym z osobami nadużywającymi alkohol.

W ramach programu:

- Przekazano kwotę 402.729 zł na realizację 26 zadań oraz programów profilaktycznych przez szkoły podstawowe, jednostki podległe gminie, tj.

Dzierżoniowski Ośrodek Kultury, Miejsko- Powiatową Bibliotekę Publiczną, Ośrodek Sportu i Rekreacji oraz Ośrodek Pomocy Społecznej. Zakupiono 3 kampanie profilaktyczne pn. „Zachowaj Trzeźwy Umysł 2017”, „Postaw na rodzinę” oraz „Przemoc boli - Cyberprzemoc 2018!”. W kampaniach tych wzięli udział uczniowie ze szkół podstawowych.

- Zawarto umowę na przeprowadzenie zajęć grupowych z zakresu terapii pogłębianej z osobami uzależnionymi od alkoholu, które ukończyły podstawowy program terapii uzależnienia.

- Przeprowadzono dwa szkolenia z kontroli punktów sprzedaży alkoholu skierowane do członków MKRPA, policji oraz straży miejskiej oraz szkolenie z zakresu przepisów Ustawy o wychowaniu w trzeźwości, skierowane do przedsiębiorców posiadających zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych oraz personelu zatrudnionego w punktach sprzedaży alkoholu.

	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Wydatki na przeciwdziałanie alkoholizmowi	717.928,60 zł	688.474,61 zł	694.721,06 zł	655.926,54 zł

Szczegółowe informacje na temat realizacji programu można znaleźć w Sprawozdaniu z wykonania budżetu miasta Dzierżoniowa za 2018 r. Plik dostępny jest na stronie bip.um.dzierzoniow.pl w zakładce Budżet - 2018. [Link](#)

W ramach Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii:

- Przekazano kwotę 24.300 zł. na realizację przez szkoły podstawowe 5 programów profilaktycznych.

- Zakupiono kampanie profilaktyczne pn. „Dopalacze Powiedz Stop!” oraz „Reaguj na przemoc” skierowane do uczniów szkół podstawowych.

	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Wydatki na przeciwdziałanie narkomanii	54.150 zł	47.300 zł	47.140,64 zł	35.842,15 zł

Szczegółowe informacje na temat realizacji programu można znaleźć w Sprawozdaniu z wykonania budżetu miasta Dzierżoniowa za 2018 r. Plik dostępny jest na stronie bip.um.dzierzoniow.pl w zakładce Budżet – 2018. [Link](#)

ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Każdego roku, po przeprowadzeniu konsultacji, uchwalany jest program współpracy Dzierżoniowa z organizacjami pozarządowymi. Miasto współpracuje z ok. 70 z nich.

W 2018 r. na realizację zadań publicznych ogłoszono 53 konkursy, na realizację których wpłynęło 89 ofert, w wyniku czego podpisano 81 umów. Termin składania ofert do konkursów nie był krótszy niż 21 dni, ogłoszenia zostały zamieszczone na tablicy ogłoszeń Urzędu Miasta, w BIP Dzierżoniów oraz na stronie internetowej miasta. W 2018 r. zlecono realizację 11 zadań publicznych z pominięciem otwartego konkursu ofert zgodnie z art. 19 a ustawy z 24 kwietnia 2004 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

W sumie na realizację zadań przekazano 2.266.232 zł, tj.: 2% budżetu miasta, do których organizacje dołożyły 656.435,80 zł. Z zadania skorzystało w 2018 r. 16.339 osób, czyli 52% wszystkich mieszkańców Dzierżoniowa. Średni koszt realizacji zadania na jednego mieszkańca to 178,88 zł.

Organizacje pozarządowe

	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Wysokość środków na program	2.714.444 zł	2.243.690 zł	2.223.755 zł	2.266.232 zł
Liczba osób korzystających z programu	13.477	16.484	19.047	16.339
Koszt na jednego uczestnika	237,00 zł	166,72 zł	147,73 zł	178,88 zł
Wysokość środków własnych	479.640,81 zł	504.467,85 zł	590.073,33 zł	656.435,80 zł
Sport i rekreacja				
Liczba zadań	129	113	117	90
Liczba dyscyplin sportowych	18	20	20	20
Liczba osób	3.288	4.424	7.195	1.08.550
Środki przekazywane na zadania z sportu w stosunku do całego budżetu organizacji pozarządowych	61%	52%	52%	51%
	1.644.275 zł	1.180.400 zł	1.132.400 zł	1.165.500 zł

Przy burmistrzu działają trzy zespoły o charakterze doradczo-opiniotwórczym, złożone z członków organizacji pozarządowych:

1. Rada Seniorów,
2. Dzierżoniowska Rada Działalności Pożytku Publicznego,
3. Rada Sportu.

Dzierżoniów wspiera też lokalne organizacje posiadające status organizacji pożytku publicznego poprzez udostępnienie na swojej stronie internetowej darmowego programu do rozliczenia podatku za 2017 r.

Szczegółowe sprawozdanie z wykonania poszczególnych działań w ramach Roczego Programu Współpracy z organizacjami pozarządowymi zostało przedłożone na sesji Rady Miejskiej Dzierżoniowa 25 marca 2019 r. Plik dostępny jest na stronie bip.um.dzierzoniow.pl w zakładce Współpraca z organizacjami pozarządowymi. [Link](#)

KULTURA

Działania w zakresie kultury realizują:

1. **Dzierżoniowski Ośrodek Kultury, ul. Świdnicka 23,**
2. **Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna, Rynek 2 i Filia Biblioteki, ul. Sikorskiego 2,**
3. **Muzeum Miejskie Dzierżoniowa, ul. Świdnicka 30.**

Dzierżoniowski Ośrodek Kultury (DOK)

DOK zorganizował w 2018 r. ponad 29 spektakli teatralnych, ponad 40 koncertów i recitali, 7 konkursów, 7 wystaw, 11 imprez plenerowych, 2 festiwale i 352 seanse kinowe. Ogółem w imprezach organizowanych przez DOK wzięto udział 97.959 widzów, w tym:

- w imprezach biletowanych - 15.484 widzów,
- w imprezach niebiletowanych - ok. 41.500 widzów (w tym ok. 32.500 plenery),
- w imprezach współorganizowanych na terenie placówki - 24.477 widzów,
- widzów kinowych - 16.498.

W październiku 2018 r. DOK obchodził 60-lecie działalności i 50-lecie Kina „Zbyszek”. Swój jubileusz świętowały także Teatr Kątem (20 lat) oraz Koło Haftu i Sztuki Użytkowej (10 lat).

Do najważniejszych wydarzeń kulturalnych realizowanych przez DOK należały m.in.: XXVI Finał Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy (współorganizacja), PUB - Przegląd Utworów Big - Beatowych, Ferie z Pegazem, 63. Ogólnopolski Konkurs Recytatorski (eliminacje miejsko-powiatowe), XXIII Dolnośląski Konkurs Recytatorski „Pegazik” (eliminacje miejskie, powiatowe), XXI Przegląd Przedszkolnych Teatrów Dziecięcych „Skrzat”, Teatralna Niedziela dla Najmłodszych, Dzierżoniowska Majówka, Dum Dum Day, 41. Dni Dzierżoniowa i 22. Dzierżoniowskie Prezentacje, 21. Poezja na Murach, Klubowe Granie, ARA-end - zakończenie sezonu zespołów i sekcji amatorskiego ruchu artystycznego, Nasz Telemann, II Hip Hop Flow Festiwal, Lato z Pegazem, IV Festyn Rodzinny „Łączymy pokolenia”, 18. Jarmark Pszczelarski Miodobranie, XIX Ogólnopolski Konkurs Poezji Śpiewanej Poetycka Stajnia, Mikołaj w Rynku, VI Jarmark Świąteczny „Hej kolęda!”, cykliczny jazzowy czwartek na winylu.

Szczegółowe sprawozdanie z działalności DOK w 2018 r. zostało przedłożone na sesji Rady Miejskiej Dzierżoniowa 25 marca 2019 r. Można je znaleźć na stronie

DOK <https://www.e-bip.org.pl/dok> w zakładce sprawozdania. [Link](#)

Co roku na zakończenie sezonu podczas imprezy zwanej ARA-end wszystkie sekcje mają okazję zaprezentować swój dorobek i działalność

Muzeum Miejskie Dzierżoniowa (MMD)

Muzeum gromadzi zabytki związane z miastem i mieszkańcami, organizuje stałe i czasowe wystawy oraz lekcje muzealne. Wśród ponad 3 tys. eksponatów największym zainteresowaniem cieszą się pamiątki związane z Zakładami Radiowymi Dora (głównie radiodbiorniki, dokumenty i archiwalia). Muzeum organizuje wystawy czasowe i stałe.

Przedmiotem działalności Muzeum Miejskiego Dzierżoniowa jest przede wszystkim gromadzenie zabytków, zbiorów i materiałów dokumentacyjnych w zakresie: archeologii, etnografii, historii i kultury miasta, przemysłu lokalnego oraz detalu architektonicznego nabywanych w drodze: zakupów, darowizn, przyjmowania depozytów i uzyskiwania obiektów w wyniku prowadzonych badań terenowych.

W dzierżoniowskim muzeum można obejrzeć wystawy stałe i czasowe

Muzeum Miejskie Dzierżoniowa w 2018 r. odwiedziło 3.096 osób zwiedzających – bilety kupiły 1.192 osoby, z wejścia bezpłatnego (w niedziele) skorzystały 1.904 osoby. Przeprowadzono łącznie 23 lekcje muzealne, zorganizowano 7 bezpłatnych lekcji dla dorosłych i dwie wewnętrzne wystawy czasowe: „Niepodległa” oraz „Powrót nad Odrę i Bałtyk - wystawa plakatu Ziem Odzyskanych”. W połowie kwietnia udostępniono na dzierżoniowskim rynku wystawę plenerową „O Niepodległą. Rok 1914”. Mieszkańcy w 2018 r. mogli też oglądać drugą część komiksowej „Historii Zakładów Radiowych Dora” opracowaną przy współpracy miasta i muzeum.

Szczegółowe sprawozdanie z działalności muzeum w 2018 r. zostało przedłożone na sesji Rady Miejskiej Dzierżoniowa 25 marca 2019 r. Znajduje się na stronie BIP Muzeum <https://www.e-bip.org.pl/mmdz/> w zakładce sprawozdania. [Link](#)

Miejsko-Powiatowa Biblioteka Publiczna (M-PBP)

Biblioteka nie kojarzy się już tylko z wypożyczaniem książek, ale także organizacją wydarzeń, spotkań autorskich oraz z akcjami promującymi książki i czytelnictwo, takimi jak: „Biblioteka Malucha”, „Klub Książki i Ilustracji”, „Biblioteka młodzieży”, „Biblioteka Seniora”, „Klub Kulinaryny Łasucha” oraz „Klub Podróżnika”. Biblioteka jest także organizatorem Narodowego Czytania. Misją biblioteki jest zaspokajanie potrzeb czytelniczych i informacyjnych społeczności miasta i powiatu dzierżoniowskiego oraz upowszechnianie wiedzy i kultury.

W bibliotece zarejestrowanych zostało 5.909 czytelników aktywnie wypożyczających. Liczba czytelników zarejestrowanych, tj. posiadających karty biblioteczne i uczestniczących w zorganizowanych przez bibliotekę zajęciach i imprezach, wyniosła 8.304. Natomiast liczba użytkowników odwiedzających bibliotekę w celu wzięcia udziału w spotkaniach autorskich, wykładach, wystawach itp. lub zasięgnięcia informacji w 2018 r. wyniosła 89.598 osób. Zanotowano 65.560 odsłon na stronie internetowej biblioteki.

W swoich zbiorach biblioteka posiada (stan na 31 grudnia 2018 r.) 99.864 wolumenów, 483 roczników czasopism, 4.611 pozycji zbiorów audiowizualnych i 29 elektronicznych. W 2018 r. wypożyczono: 77.370 książek, 6.858 filmów, 1.938 audiobooków, 13 druków ulotnych (tj. dokumentów życia społecznego) i 3 mapy.

Biblioteka wykupiła wraz z innymi placówkami Dolnego Śląska dostęp do książek elektronicznych (e-booków) na platformie libra.ibuk.pl oraz Legimi. Dzięki temu czytelnicy mają bezpłatny, zdalny dostęp do ponad 25.000 książek beletrystycznych, popularnonaukowych i naukowych i możliwość czytania w dowolnym momencie na trzech niezależnych urządzeniach. Biblioteka posiada 41 komputerów - z tej liczby 21 do użytku czytelników z dostępem do internetu. W 2018 r. skorzystało z nich 5.747 osób.

Biblioteka prowadzi działalność kulturalno-oświatową i edukacyjną, m.in. pogadanki dla dzieci z przedszkoli, uczniów szkół podstawowych i średnich, organizuje liczne konkursy dla dzieci i uczniów szkół z terenu powiatu dzierzoniowskiego, wystawy, wykłady i prelekcje, projekt „Szafa” i wiele innych, m.in. seminarium pt. „Słowa na wolności. Polska poezja i proza wobec Odzyskania Niepodległości w 1918 r.”, Projekt „DIORA”, XVII Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom, Szlak do wolności - 25 lat Solidarności Polsko-Czesko-Słowackiej, „Mała Książka - Wielki Człowiek”.

Szczegółowe sprawozdanie z działalności biblioteki w 2018 r. zostało przedłożone na sesji Rady Miejskiej Dzierżoniowa 25 marca 2019 r. Znajduje się na stronie BIP Biblioteki <http://www.bip.mbp.dzierzoniow.pl/> w zakładce sprawozdania. [Link](#)

SPORT

Miasto wspiera rozwój kultury fizycznej poprzez dofinansowanie realizacji treningów przez kluby sportowe, organizowanie i współorganizowanie imprez sportowych i rekreacyjnych. Finansuje również zajęcia pozalekcyjne w dzierzoniowskich szkołach oraz feryjny i wakacyjny wypoczynek dzieci i młodzieży.

Koordynacją działań związanych ze sportem zajmuje się Ośrodek Sportu i Rekreacji w Dzierżoniowie (OSiR). Do 2018 r. był on zakładem budżetowym, a od 1 stycznia 2018 r. jest jednostką budżetową gminy. Ośrodek Sportu i Rekreacji w Dzierżoniowie wykonuje zadania w zakresie:

- ✓ programowania i realizacji wszelkich usług z zakresu sportu i kultury fizycznej;
- ✓ udostępniania bazy sportowo - rekreacyjnej oraz zapewnienia właściwej eksploatacji obiektów sportowych i rekreacyjnych;
- ✓ działalności noclegowo-gastronomicznej;
- ✓ działalności leczniczej - profilaktycznej i rehabilitacyjnej;
- ✓ obsługi placów zabaw;
- ✓ usług transportowych oraz innej działalności w celu pozyskania środków;
- ✓ organizacji zajęć, zawodów, współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży i imprez sportowo - rekreacyjnych;

✓ opracowywanie propozycji aktywności ruchowej i programów służących rozwojowi psychofizycznemu mieszkańców i ich zdrowiu;

W 2018 r. OSiR organizował lub współorganizował 49 imprez rekreacyjno-sportowych, w których wzięło udział 9.756 osób. Były to m.in.: Zimowy Bieg Włókniarza, Gala Sportu, zimowa rekreacja - wyjazdy na narty, XV Międzynarodowy Memoriał Sławomira Harafa '07, Ogólnopolski Turniej NO-GI Fight (jujitsu), Tropem Wilczym - Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych, Gala Boksu Zawodowego, Zawody Pływackie Szkół Podstawowych, Tiger Open Cup, Memoriał M.Oyamy Karate Kyokushin, III Memoriał Wojciecha Jastrzębia - Puchar Polski Służb Mundurowych w Wyciskaniu Sztangi Leżąc, Otwarte Mistrzostwa Dzierżoniowa w Wyciskaniu Sztangi Leżąc, Olimpiada Sportowa Przedszkoli, Festiwal Balonów, Szlakiem Grodów Piastowskich, TRAKT 2018, Turniej Piłki Ręcznej O Puchar Szarych Szeregów, Olimpiada Sportowa Przedszkoli w Płymaniu, Amatorska Liga Siatkówki – finały, festyny dziecięce na placach zabaw, Ogólnopolski Turniej Tenisa Ziemnego GALMA CUP, Dzierżoniowska Liga BMX, XI Seminarium Karate Kyokushin, Paraolimpiada Przedszkoli, Międzynarodowy Turniej Zapaśniczy z okazji Święta Niepodległości, Dzierżoniowski Bieg Niepodległości, Turniej Piłki Siatkowej Mężczyzn im. Piotra Tworza, Andrzejkowe Zawody Pływackie, Młody Lekkoatleta, kardioaerobik, turnieje siatkówki dla dziewcząt, turnieje tenisa ziemnego, zawody petanque, rajd samochodowy, Bieg Krata, Memoriał Leszka Tymcio w Brydżu Towarzyskim, Bieg Sztafetowy Pozytywnie Zabiegani, Strefa Kibica, cykl treningów sekcji pływackiej na basenie krytym, Mistrzostwa Polski BMX, Mistrzostwa Świata Przedszkolaków, Dzierżoniów Cup 2018, pozytywne spotkania z ludźmi sportu, turniej koszykówki ulicznej B-Ball Jam, zawody na nartorolkach, pożegnalna walka Piotra Wilczewskiego, zajęcia sportowe przedszkolaków, VI Turniej Oldboyów o Puchar Burmistrza Dzierżoniowa, Mikołajkowy Turniej Piłki Nożnej.

Dostępna w Dzierżoniowie baza sportowo-rekreacyjna jest systematycznie rozwijana przez miasto. Potwierdzeniem coraz większego zainteresowania aktywnym trybem życia jest rozwój komercyjnych usług świadczonych dla mieszkańców.

W mieście działa również wiele podmiotów związanych z kulturą fizyczną, sportem i rekreacją, które aktywnie uczestniczą w sportowym życiu Dzierżoniowa.

W ramach programu współpracy Dzierżoniowa z organizacjami pozarządowymi gmina dofinansuje realizację 25 zadań sportowych.

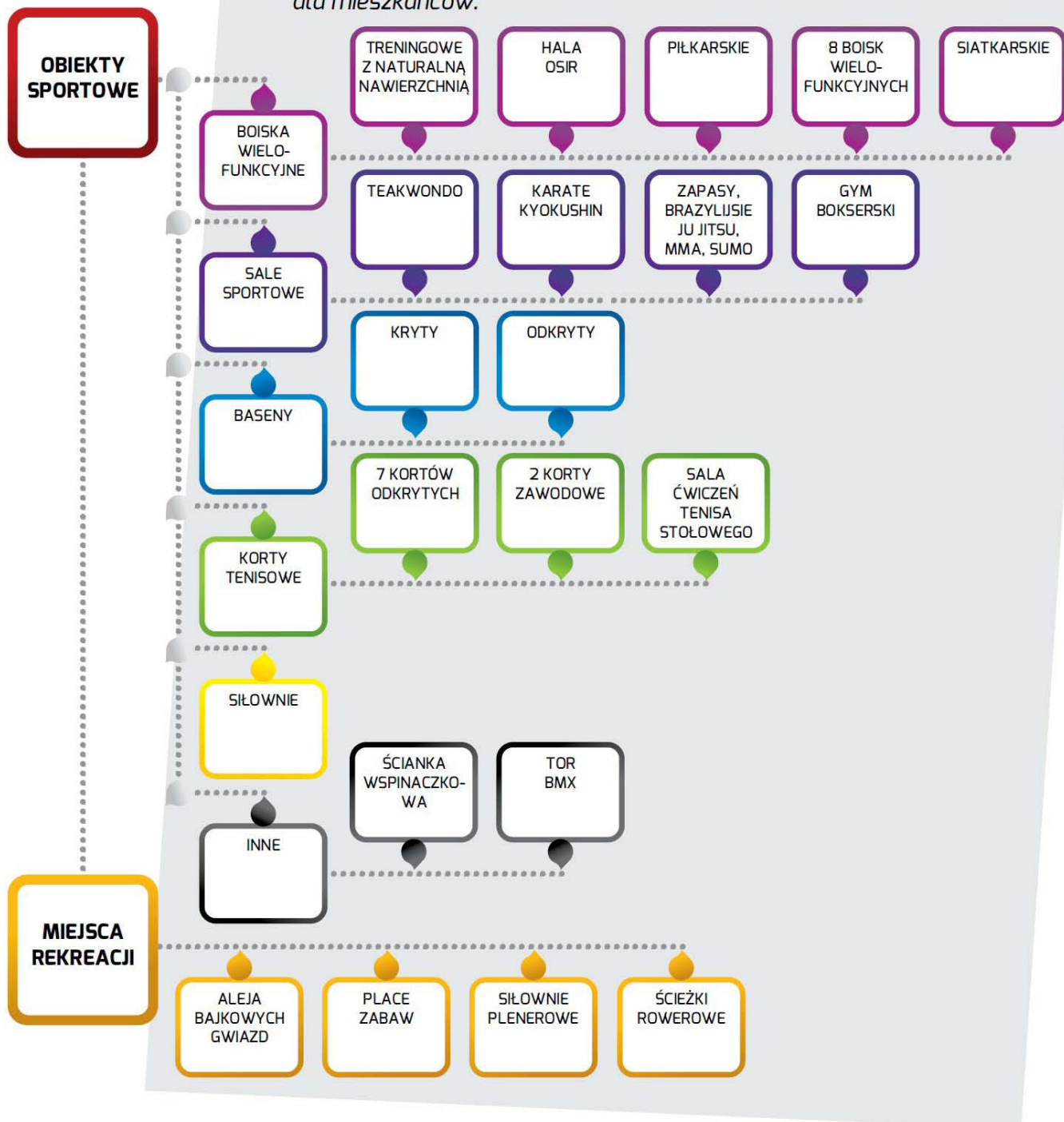

W Dzierżoniowie trenować można: karate kyokushin, kolarstwo szosowe, kolarstwo BMX, trial, piłkę ręczną, nożną i siatkową, zapasy, sumo, jiu jitsu, pływanie, bule, taekwon-do, kick-boxing, tenis ziemny, stołowy, boks, koszykówkę, capoeirę, gimnastykę akrobatyczną, artystyczną i sportową, trójbój siłowy.

Baza sportowo-rekreacyjna

Dostępna w Dzierżonowie baza sportowo-rekreacyjna jest systematycznie rozwijana. Potwierdzeniem coraz większego zainteresowania aktywnym trybem życia jest rozwój komercyjnych usług świadczonych dla mieszkańców.

1,2 mln zł rocznie przeznaczanych jest na sport i rekreację z programu współpracy Dzierżoniowa z organizacjami pozarządowymi.

1 stycznia 2018 r. OSiR przejął w trwały zarząd miejskie place zabaw. Są to obiekty rozmieszczone w różnych miejscach miasta:

- 1) Plac zabaw przy ul. Brzegowej,
- 2) Plac zabaw przy ul. Ogrodowej,
- 3) Plac zabaw przy osiedlu Kolorowym,
- 4) Plac zabaw przy ul. Kopernika,
- 5) Plac zabaw przy ul. Przedmieście,
- 6) Plac zabaw przy ul. Wieniawskiego,
- 7) Plac zabaw przy ul. Sikorskiego - Aleja Bajkowych Gwiazd.

Szczegółowe sprawozdanie z działalności OSiR-u w 2018 r. zostało przedłożone na sesji Rady Miejskiej Dzierżoniowa 25 marca 2019 r. Można je znaleźć na stronie BIP <http://www.hotelosir.pl/bipm/> w zakładce sprawozdania. [Link](#)

GALA SPORTU

Burmistrz Dzierżoniowa w ramach plebiscytu pn. „Gala Sportu” przyznaje nagrody i wyróżnienia za szczególne osiągnięcia i wyniki sportowe w międzynarodowym lub krajowym współzawodnictwie.

2018 r. był wyjątkowym rokiem dla naszego sportu. Olimpiada, Mistrzostwa Świata i Europy, powołania do kadry narodowej potwierdzają wysoki poziom naszych sportowców. Ogłoszono po raz czwarty plebiscyt IV Dzierżoniowska Gala Sportu. Konkurs zawierał dziewięć kategorii. Kapituła wyłoniła spośród 60 zgłoszonych 27 propozycji zwycięzców i wyróżnionych w następujących kategoriach:

1. Sportowiec Dzierżoniowa 2018 - 10 nagrodzonych sportowców.
2. Trener Sportowy Dzierżoniowa 2018 - 3 nagrodzonych trenerów.
3. Talent Sportowy 2018 - 2 nagrodzonych sportowców, w tym 1 chłopiec i 1 dziewczyna.
4. Osiągnięcie Sportowe 2018 - 2 nagrodzonych sportowców, w tym 1 Indywidualna nagroda i 1 Zespołowa nagroda.
5. Inicjatywa Sportowa 2018 - 1 kandydatura nagrodzona.
6. Ambasador Sportu Dzierżoniowskiego 2018 - 1 kandydatura nagrodzona.
7. Sponsor Roku 2018 - 4 nagrodzone firmy.
8. Osobowość Sportowa 2018 - 1 kandydatura nagrodzona.
9. Całokształt działalności na rzecz kultury fizycznej i sportu 2018 - 3 kandydatury nagrodzono.

Uroczysta Gala Sportu, podczas której zostały podane oficjalne wyniki, odbyła się 1 marca 2019 r. w Dzierżoniowskim Ośrodku Kultury. Na nagrody przeznaczono 42.300 zł.

Szczegółowe wyniki IV Gali Sportu można znaleźć tutaj. [Link](#)

AKTYWNI MIESZKAŃCY

Dzierżoniowianie aktywnie włączają się w rozwój miasta. Są pomysłodawcami wielu inicjatyw. Angażują się w funkcjonujące już programy, współtworzą nowe. Biorą udział w konsultacjach społecznych i współdecydują o najważniejszych dla miasta inwestycjach. Mają swoje pasje i osiągają sukcesy, dzięki którym promują miasto poza jego granicami.

Dzierżoniowski Budżet Obywatelski (DBO)

Dzierżoniowski Budżet Obywatelski daje mieszkańcom możliwość współdecydowania o kierunku zmian w mieście. To także źródło wiedzy o potrzebach mieszkańców i ważny element budowania społeczeństwa obywatelskiego.

Mieszkańcy mają do dyspozycji milion zł. W 2018 r. 100 tysięcy zł z tej puli przeznaczonych było na Młodzieżowy Budżet Obywatelski. Proporcjonalnie do liczby mieszkańców jest to jeden z największych budżetów obywatelskich w województwie dolnośląskim.

Do DBO można zgłaszać zarówno projekty inwestycyjne, jak i te „miękkie”, nieinwestycyjne. Każde zgłoszenie musi być poparte przynajmniej 30 podpisami mieszkańców. Głosowanie odbywa się na przełomie maja i czerwca, tylko on-line, za pomocą dedykowanego modułu do głosowania dostępnemu na stronie na www.dzierzoniow.pl. Biorą w nim udział mieszkańcy, którzy ukończyli 16. rok życia. Koszt realizacji pojedynczego zadania inwestycyjnego wynosił w 2018 r. 300 tysięcy zł. Obiekty zrealizowane w ramach DBO są ogólnodostępne, a korzystanie z nich nieodpłatne.

W głosowaniu w ramach DBO w 2018 r. wzięło udział ponad 2,5 tys. osób

Dzierżoniów pełen pasji

Program „Dzierżoniów pełen pasji” działa od 2015 r. Mieszkańcy, którzy chcą zrealizować jakieś nietypowe przedsięwzięcie, spełnić nietuzinkowe marzenie, oddać się swojej pasji, mogą uzyskać wsparcie finansowe miasta w zamian za jego promocję i rozstawianie marki „Dzierżoniów nastroja pozytywnie” w Polsce i na świecie. Wnioski można składać co roku do końca marca.

W roku 2018 do programu wpłynęło ogółem 10 wniosków na łączną kwotę 45.100 zł. W budżecie było zarezerwowane na ten cel 20 tys. zł. W ich ramach mieszkańcy Dzierżoniowa zaplanowali udział w mistrzostwach świata w układaniu kubków na czas, rajdy i maratony, zawody taneczne, ozdabianie miasta elementami utrwalającymi diorowskie tradycje, zachęcanie mieszkańców do sięgania po instrumenty oraz do wspólnego muzykowania.

Przekazane przez miasto środki to tylko część kosztów wynikających z realizacji pasji dzierżoniowian. Większość pokryli sami zainteresowani.

Mural przy ul. Diorowskiej przypominający o „Diorze” powstał właśnie w ramach programu Dzierżoniów pełen pasji

Okno Artystyczne

Co miesiąc w Oknie Artystycznym dzierzoniowskiego ratusza można podziwiać nową wystawę. Dla wielu lokalnych artystów taka ekspozycja to szansa wyjścia z cienia i pokazania swoich dzieł szerszej publiczności. W Dzierżoniowie mamy wielu utalentowanych malarzy, fotografów, rysowników, rękodzielników, rzeźbiarzy i wszelkiego rodzaju artystów, którzy potrafią przekuć szarą rzeczywistość, emocje i wyobraźnię w jedyne w swoim rodzaju wytwory ludzkich rąk – obrazy, rzeźby, gobeliny, hafty, witraże... Doceniamy ich i promujemy. Informacje o wystawach i twórcach ukazują się na www.dzierzoniow.pl i w lokalnych mediach. W 2018 r. w Oknie Artystycznym mogliśmy oglądać modele sprzętu radiowego zrobione przez dzierzoniowskich uczniów w ramach konkursu ogłoszonego przez bibliotekę, wielkanocne ozdoby podopiecznych Hufca Pracy, wyszywane obrazy Stanisławy Widawskiej, skrzyneczki decoupage'owe Agnieszki Pałajskiej, rysunki Julii Rewuckiej, stringart i metaloplastykę Michała Iwaszkiewicza, obrazy Tadeusza Kwazebarta, rysunki Tomasza Kolbera, wyszywane obrazy Ireny Boguckiej-Węgiel i haftowane Doroty Chmielewskiej, prace uczniów koła plastycznego Niepublicznej Szkoły Sióstr Salezjanek i bożonarodzeniowe dekoracje Stanisławy Widawskiej.

Okno Artystyczne to dla wielu lokalnych twórców okazja wypromowania swojej działalności

Współpraca z miastami partnerskimi

Dzierżoniów współpracuje z dwoma polskimi i czterema zagranicznymi miastami. Są nimi: Serock, Kluczbork, Bischofsheim (Niemcy), Lanškroun (Czechy), Nantwich (Wielka Brytania) i Hajdúszoboszló (Węgry). Z Kluczborkiem łączy nas ks. Dzierżon i wspólne projekty edukacyjne w naszych szkołach, a także współpraca seniorów. Z Serockiem – głównie wymiana młodzieży. Każdego roku 40 młodych ludzi z Serocka przyjeżdża do nas na zimowisko w czasie ferii, młodzi dzierżoniowianie jadą natomiast nad Zalew Zegrzyński w okresie wakacji. Ważnym elementem jest też wymiana sportowa i udział w turniejach piłki nożnej. Ze współpracy z Węgrami najczęściej korzystają dzierżoniowscy seniorzy i młodzież.

Najwięcej wspólnych działań łączy nas jednak ostatnimi laty z Lanškroun. Co roku dzierżoniowianie wyjeżdżają na rajd turystyczny Lanškrounská Kopa, a Czesi biorą udział w Terenowym Rajdzie Amatorów Kolarstwa i Turystyki. Wymianę kadr pedagogicznych, dzieci i młodzieży prowadzą placówki oświatowe. Ścisłe kontakty od lat mają zwłaszcza dzierżoniowska SP nr 3 i ZS w Lanškroun oraz SP nr 9 i Základní Škola Aloise Jiráska w Lanškroun, które w 2018 r. zakończyły projekt realizowany w ramach Euroregionu Glacensis pt. „Wspólnie odkrywamy czesko-polskie pogranicze”.

Największym projektem polsko-czeskim w 2018 r. był jednak „DIORA-TESLA – polsko-czeska historia elektrotechniki”, który otrzymał ponad 136 tys. zł dofinansowania (koszt całego projektu to ponad 150 tys. zł). Oba nasze miasta stynęły niegdyś z branży radiofonicznej. To wspólny mianownik, który dziś, kiedy zakładów Diory i Tesli nie ma, warto było wyeksponować w inny sposób. W ramach projektu w Dzierżoniowie powstał szlak z odlewami radioodbiorników diorowskich, a w Lanškroun – części produkowanych przez Teslę. Teraz mieszkańcy i turyści w łatwy i przyjemny sposób mogą poznawać lokalną historię radiofonii. Czeski akcent turystyczny można też od maja 2018 r. podziwiać na szczycie Wielkiej Sowy – to rzeźba muflona podarowana przez artystów z Lanškroun.

W 2018 r., jak co roku, nasza młodzież wyjechała latem na kolonie do miasta partnerskiego Serocka, gdzie zwiedzała stolice i wypoczywała nad Zalewem Zegrzyńskim

Nowe atrakcje turystyczne

Choć Dzierżoniów nie jest metropolią, o podejmowanych przez miasto działaniach niejednokrotnie można usłyszeć w całym kraju. W mediach regionalnych i ogólnopolskich pojawiły się w 2018 r. informacje o wspomnianym już wyżej Trakcie Radiodbiorników „Diora” dostępnym dla odwiedzających miasto turystów od maja 2018 r. Popularnie nazywany Traktem „Diory” szlak to 10 mosiężnych modeli radiodbiorników (w skali 1:1) produkowanych między 1955 a 1970 r. Wybór modeli oraz miejsc, w których zostały ustawione odlewy, był konsultowany z mieszkańcami związanymi z Zakładami Radiowymi. Trasa jest ukoronowaniem działań w ramach Projektu „Diora” - m.in. wystaw plenerowych w formie komiksu i przystanków dedykowanych poszczególnym modelom radiodbiorników. Planowana jest jej rozbudowa w latach następnych.

Trakt Radiodbiorników Diory otwarto 5 maja 2018 r.

Nową atrakcją turystyczną, o której było głośno w 2018 r., była również wystawa przygotowana przez miasto w Młynie Hilberta, gdzie powstało największe „Piernikowe Miasteczko” w Polsce. Na makiecie historycznego centrum miasta stanęło ponad 160 miniaturowych budowli. Budynki z piernika zostały wykonane przez mieszkańców Dzierżoniowa w domach oraz na specjalnie zorganizowanych warsztatach. Dzięki tej wystawie Młyn Hilberta ściągnął w swe podwoje tłumy odwiedzających i media z całego kraju. Wystawa została zorganizowana dzięki współpracy z Fundacją Ochrony Dziedzictwa Przemysłowego Śląska w Jaworzynie Śląskiej.

Kolorowe, lukrowane, pachnące piernikiem cudeńka miejskiej architektury wzbudzały zachwyt (i apetyt) wszystkich odwiedzających Młyn Hilberta. Mieszkańcy podeszli do tematu profesjonalnie i kreatywnie, zwłaszcza ci najmłodszy

GOSPODARKA

Miasto przyciąga inwestorów atrakcyjnym usytuowaniem geograficznym (położenie w bliskiej odległości od dróg krajowych, granicy czeskiej i niemieckiej oraz metropolii wrocławskiej), a także dużym potencjałem społeczno-ekonomicznym. Na dzień 31 grudnia 2018 r. wg danych GUS w Dzierżoniowie zarejestrowanych było 4.116 podmiotów gospodarczych. Choć większość z nich stanowi biznes z rodzimym kapitałem, to także zagraniczni inwestorzy chętnie lokują tu swój biznes. Zainwestowali u nas już Niemcy, Amerykanie, Koreańczycy, Duńczycy, Szwedzi, Włosi, Austriacy i Francuzi.

Dzierżoniów od lat stawia na nowoczesność. W mieście działają podmioty wytwarzające innowacyjne na skalę światową produkty dla najlepszych światowych firm, takich jak: BMW, Volkswagen, Mitsubishi, Opel, Daimler Benz-Mercedes, Nokia, Motorola, Samsung, Sony Ericsson, Bosch, Philips, Boeing Commercial Airplanes, Lockheed Martin Corporation.

Kluczową rolę w rozwoju lokalnej gospodarki odgrywa funkcjonująca w ramach Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej dzierżoniowska podstrefa. Na jej terenie w 2018 r. działalność prowadziły 22 firmy, które łącznie zainwestowały 874,32 mln zł i stworzyły 2.422 miejsca pracy. Dlatego też podstrefa Dzierżoniów jest największym pracodawcą nie tylko w mieście, ale także w całym powiecie dzierżoniowskim.

Podstrefa Dzierżoniów obejmuje tereny o powierzchni ponad 115,14 ha. Działają w niej firmy z branży:

- ✓ chemicznej,
- ✓ papierniczej,
- ✓ ceramicznej,
- ✓ wyrobów z tworzyw sztucznych,
- ✓ obróbki metali,
- ✓ elektronicznej,
- ✓ motoryzacyjnej.

Przedsiębiorcom zainteresowanym inwestowaniem w dzierzoniowskiej podstrefie informacji udziela Biuro Przedsiębiorczości i Pomocy Publicznej UM w Dzierżoniowie

	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Wpływy z podatku od nieruchomości od firm funkcjonujących w ramach podstrefy Dzierżoniów	2,66 mln zł	2,52 mln zł	4,04 mln zł	5,01 mln zł

FIRMY FUNKCJONUJĄCE W DZIERŻONIOWSKIEJ PODSTREFIE NA PODSTAWIE UDZIELONYCH ZEZWOLEŃ

lp.	NAZWA FIRMY	DZIAŁALNOŚĆ	GŁÓWNY KAPITAŁ	STATUS
1.	AHC Technologia Powierzchni Polska sp. z o.o.	obróbka metalu dla przemysłu	Dania	firma funkcjonująca
2.	ALPHAVISION POLSKA sp. z o.o.	produkcja folii optycznej do ekranów LCD	Korea Południowa	firma funkcjonująca
3.	Beewatec Sp. z o.o. Niemcy	produkcja metalowych elementów konstrukcyjnych	Niemcy	firma funkcjonująca
4.	Broen Poland Sp. z o.o.	produkcja zaworów, kurków do instalacji przemysłowych	Dania	firma funkcjonująca

5.	Conectors Poland Sp. z o. o.	produkcja izolowanych drutów i przewodów, urządzeń elektrycznych i elektronicznych do samochodów	Polska	w trakcie inwestycji (obecna siedziba firmy znajduje się na ul. Parkowej w Dzierżoniowie)
6.	Cooper Standard Polska Sp. z o.o.	produkcja uszczelki i uszczelniaczy do drzwi i szyb samochodowych	Niemcy do 2008 r., obecnie kapitał amerykański (USA)	firma funkcjonująca
7.	CW Lundberg Sp. z o.o.	produkcja akcesoriów dachowych (drabinki, płotki i inne wyposażenie)	Szwecja	w trakcie inwestycji
8.	Domex Sp. z o.o.	produkcja armatury wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej	Polska	firma funkcjonująca
9.	Harris Calorific International Sp. z o.o.	produkcja wyrobów do spawania i cięcia, produkcja elektrod	USA	firma funkcjonująca
10.	Hauck Heat Treatment Sp. z o.o.	usługi obróbki metali i nakładania powłok na metale	Dania	firma funkcjonująca
11.	Henkel Polska Operations Sp. z o.o.	produkcja zapraw murarskich	Austria	firma funkcjonująca
12.	Libra Sp. z o.o.	Produkcja klejów i uszczelniaczy oraz chemii budowlanej	Polska	firma funkcjonująca
13.	LS EV Poland Sp. z o.o.	produkcja podzespołów do baterii zasilających samochody elektryczne	Korea Południowa	w trakcie inwestycji
14.	LS Cable System Poland Sp. z o.o.	produkcja podzespołów do baterii zasilających samochody elektryczne	Korea Południowa	w trakcie inwestycji
15.	MCNS Polyurethanes Europe Sp. z o.o.	produkcja wyrobów poliuretanowych	Korea Południowa	firma funkcjonująca
16.	MecFil Poland Sp. z o.o.	produkcja ceramicznych elementów do urządzeń przemysłowych	Włochy	firma funkcjonująca
17.	Metalis Polska Sp. z o.o.	produkcja części metalowych dla przemysłu elektrotechnicznego, motoryzacyjnego i RTV	Francja	firma funkcjonująca
18.	Orion PU Sp. z o.o.	produkcja piany poliuretanowej i klejów dla budownictwa	Polska	firma funkcjonująca
	Hoffman Schreff	produkcja, montaż i dystrybucja	USA	firma funkcjonująca

19.	Poland Sp. z o.o. Grupa: Nvent	urządzeń do uzdatniania, oczyszczania i filtrowania wody oraz metalowych i plastikowych komponentów do technologicznie zaawansowanych produktów		
20.	RUPF Industries Poland Sp. z o.o.	produkcja elementów metalowych oraz metalowych połączonych z gumą dla branży motoryzacyjnej	Niemcy	firma funkcjonująca
21.	SKC HI-TECH & MARKETING POLSKA Sp. z o.o.	produkcja folii optycznej do ekranów LCD	Korea Południowa i USA	firma funkcjonująca
22.	Mecamen Sp. z o.o.	produkcja części do maszyn oraz form wtryskowych do tworzyw sztucznych branży motoryzacyjnej	Niemcy	firma funkcjonująca

FIRMY FUNKCJONUJĄCE W HALI - INWEST PARK DEVELOPMENT SP. Z O.O. (ul. Strefowa)

lp.	NAZWA FIRMY	DZIAŁALNOŚĆ	GŁÓWNY KAPITAŁ	STATUS	UWAGI
1.	Edytor Drukarnia-Wydawnictwo	usługi poligraficzne i wydawnicze	Polska	firma funkcjonująca	hala wykupiona na własność
2.	Broen Poland Sp. z o.o.	produkcja zaworów, kurków do instalacji przemysłowych	Dania	firma funkcjonująca	wynajem hali magazynowej
3.	Franklin Produkts Sp. z o.o.	produkcja poduch i pokrowców tapicerskich	USA	firma funkcjonująca	wynajem hali

Korzystna sytuacja gospodarcza w mieście sprawia, że bezrobocie rejestrowane systematycznie maleje. Na koniec 2018 r. liczba bezrobotnych zmalała o blisko dwie trzecie i wynosiła 571 osób. Równocześnie ze spadkiem liczby bezrobotnych obserwuje się spadek stopy bezrobocia, które na koniec stycznia 2019 r. wyniosła 6,6% (dla powiatu). Dla porównania, na koniec grudnia 2016 r. stopa bezrobocia wynosiła 16,1% a w 2017 r. 7,4%.

	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w Dzierżonowie	1.105	935	733	571

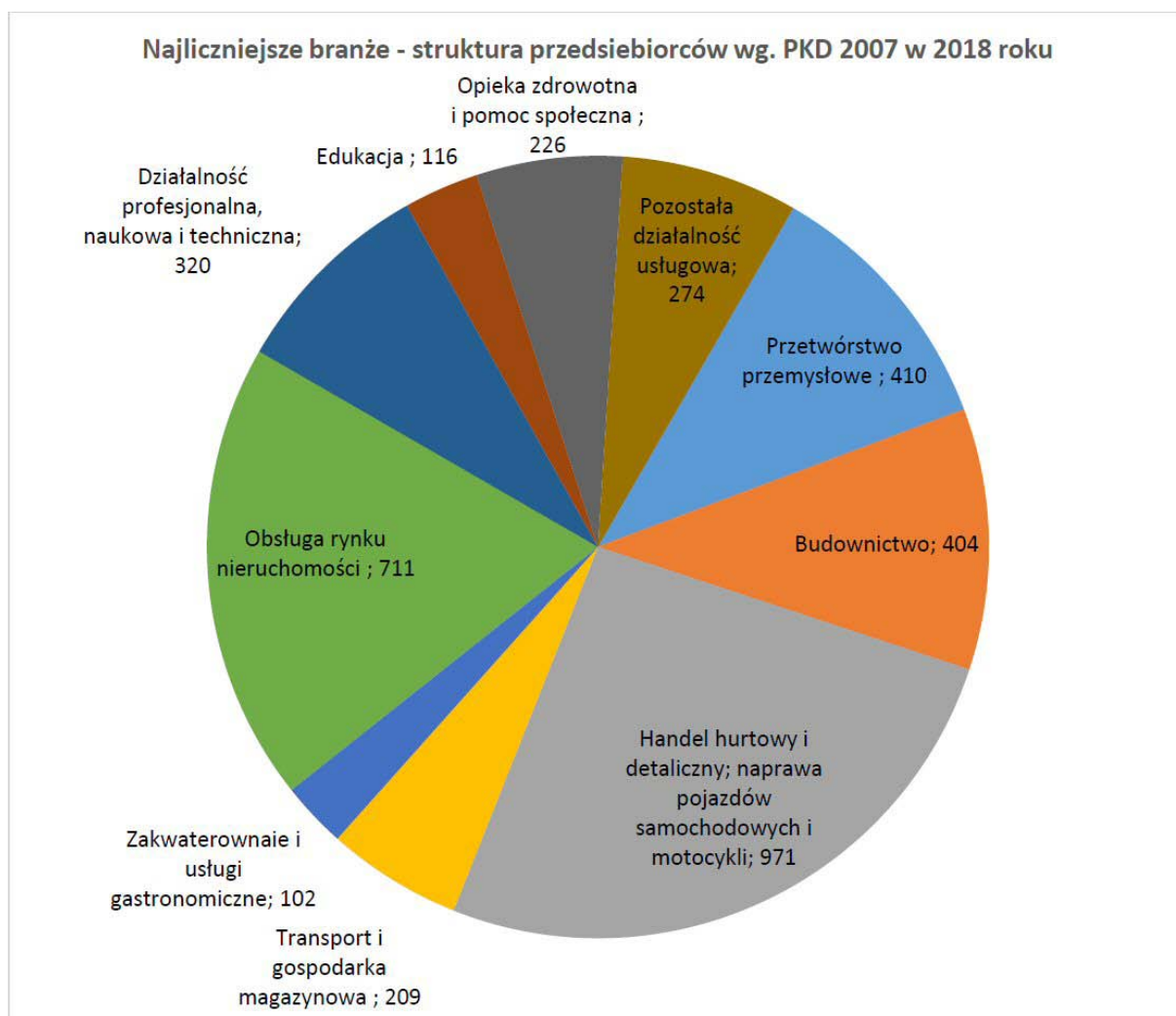
Dane: GUS

Dzierżonów cechuje się bardzo wysokim poziomem przedsiębiorczości. Na koniec 2018 r. w mieście zarejestrowanych było 4.116 podmiotów gospodarczych. Oznacza

to, że co piąty mieszkaniec w wieku produkcyjnym prowadzi działalność gospodarczą. Ponad 95% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w mieście to mikroprzedsiębiorcy i osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą (3.929 podmioty). Na terenie miasta funkcjonują dwa duże zakłady zatrudniające więcej niż 250 osób. Od 2016 r. w mieście zauważalny jest wzrost liczby nowo rejestrowanych podmiotów gospodarczych.

	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Podmioty nowo zarejestrowane w Dzierżoniowie	265	248	285	288

Dane: GUS

WSPIERANIE LOKALNEGO BIZNESU

Przedsiębiorcy, którzy prowadzą działalność gospodarczą w Dzierżoniowie, mogą ubiegać się o okresowe zwolnienie z podatku od nieruchomości w formie pomocy de minimis i pomocy publicznej.

Pomoc ta przyznawana jest na podstawie uchwał Rady Miejskiej:

- uchwały nr XXIX/192/16 Rady Miejskiej Dzierżoniowa z 28 grudnia 2016 r. w sprawie zwolnienia z podatku od nieruchomości w ramach pomocy de minimis (Dz. Urz. Woj. Doln. Z 2017 r. poz. 36),
- uchwały nr XXVIII/182/16 Rady Miejskiej Dzierżoniowa z 28 listopada 2016 r. w sprawie zwolnienia z podatku od nieruchomości stanowiącego regionalną pomoc inwestycyjną (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2016r. Poz. 5529).

W 2018 r. z programu Pomocy De Minimis skorzystało 10 przedsiębiorców z tytułu zwolnienia z podatku od nieruchomości, zarówno udzielonych w 2018 r., jak i kontynuowanych, tj. udzielonych w latach poprzednich, gdyż zwolnienie udzielane jest na okres jednego, dwóch lub trzech lat. Okres zwolnienia od podatku od nieruchomości uzależniony jest od kryteriów spełnionych przez przedsiębiorcę. Łączna wartość udzielonej Pomocy De Minimis, obejmującej wszystkie tytuły przyznanych zwolnień w podatku od nieruchomości, kształtowała się na poziomie 69.328 zł. W efekcie stosowania Pomocy de Minimis w 2018 r. utworzono i utrzymano 44 miejsca pracy.

Regionalna Pomoc Inwestycyjna dla przedsiębiorstw działających na terenie Dzierżoniowa (bez przedsiębiorstw działających na terenie podstrefy Dzierżoniów):

1. W 2018 r. z Regionalnej Pomocy Inwestycyjnej w formie zwolnienia od podatku od nieruchomości korzystało 8 przedsiębiorstw.
2. Łączna wartość udzielonej pomocy: 96.782 zł.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. przedsiębiorcy, którzy otrzymali pomoc publiczną, utworzyli oraz utrzymali 37 miejsc pracy.

Regionalna Pomoc Inwestycyjna dla przedsiębiorstw działających na terenie podstrefy Dzierżoniów WSSE „INVEST-PARK”:

1. Z pomocy publicznej w 2018 r. korzystało 6 przedsiębiorstw, 5 przedsiębiorstw posiadających zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie Wałbrzyskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej „INVEST-PARK” oraz jedno przedsiębiorstwo nieposiadające takiego zezwolenia.

2. W 2018 r. z tytułu Regionalnej Pomocy Inwestycyjnej w podstrefie Dzierżoniów udzielono pomocy publicznej w wysokości:

- ✓ 722.460 zł - przedsiębiorstwa posiadające zezwolenie,
- ✓ 47.091 zł - przedsiębiorstwo nieposiadające zezwolenia,
- ✓ łącznie: 769.551 PLN.

3. Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. poziom zatrudnienia w firmach korzystających z pomocy publicznej na terenie podstrefy Dzierżoniów kształtował się na poziomie:

- ✓ 205 osób - przedsiębiorstwa posiadające zezwolenie,
- ✓ 50 osób - przedsiębiorstwo nieposiadające zezwolenia,
- ✓ łącznie: 255 osób.

	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
Wysokość zwolnień z podatku od nieruchomości – pomoc de minimis i regionalna pomoc inwestycyjna	2,43 mln zł	2,89 mln zł	3,03 mln zł	0,93 mln zł

Źródło: opracowanie własne

Podmioty działające w dzierżoniowskiej podstrefie, zgodnie z otrzymanym zezwoleniem, uprawnione były do korzystania z funkcjonujących w gminie programów pomocowych do 28 maja 2017 r. Spowodowało to wygaśnięcie udzielonej pomocy publicznej od czerwca 2017 r. Wpłynęło to na obniżenie wartości udzielonej pomocy publicznej, a tym samym na zwiększenie wpływów do budżetu miasta z podatku od nieruchomości.

DNI PRZEDSIĘBIORCZOŚCI

W ramach upowszechniania wiedzy o przedsiębiorczości w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjalnych i średnich organizowane są konkursy w ramach Dni Przedsiębiorczości:

1. **Konkurs na najlepszy komiks o tematyce przedsiębiorczości.** Skierowany był do uczniów klas 4-6 dzierzoniowskich szkół podstawowych. Do konkursu przystąpiło 7 drużyn z 3 dzierzoniowskich szkół podstawowych. Nagroda za najlepszy komiks oraz wyróżnienie w tej samej kategorii przypadło drużynom ze Szkoły Podstawowej nr 3. W konkursie przyznano również wyróżnienie specjalne dla drużyny ze Szkoły Podstawowej nr 1.
2. **Konkurs na krótki film „Reportaż z XXIV Dzierżoniowskich Prezentacji 2018”** skierowany był do uczniów 2 klas szkół gimnazjalnych oraz 7 klas szkół podstawowych. Reportaże nakręcono podczas trwania XXIV Dzierżoniowskich Prezentacji 2018, w dniach 26-27 maja 2018 r. oraz podczas sesji Rady Miejskiej w dniu 28 maja 2018 r., na której wręczono statuetki „Smoka Biznesu 2018” oraz „Smoka Publiczności 2018” laureatom konkursu. Do konkursu przystąpiły 3 drużyny z dzierzoniowskich szkół podstawowych. Nagroda za zajęcie I miejsca oraz wyróżnienie przypadło dwóm drużynom ze Szkoły Podstawowej nr 1.
3. **Międzyszkolny Turniej Przedsiębiorczości pn. „Młodzi Mistrzowie Przedsiębiorczości”**
  - a) Finał Międzyszkolnego Turnieju Przedsiębiorczości organizowanego w ramach Dni Przedsiębiorczości 2017/2018 odbył się 16 lutego 2018 r. w Zespole Szkół nr 3 w Dzierżoniowie. Wzięło w nim udział 9 drużyn z 4 dzierzoniowskich szkół podstawowych i gimnazjalnych, łącznie 26 uczniów. Nagroda za 1 miejsce przypadła drużynie ze Szkoły Podstawowej nr 5. Wyróżnienie otrzymała drużyna ze szkoły podstawowej nr 3.
  - b) 6 edycja Międzyszkolnego Turnieju Przedsiębiorczości rozpoczęła się w październiku 2018 r. Do turnieju zgłosiły się 3 drużyny, uczniowie klas 8 z 3 dzierzoniowskich szkół podstawowych. Uczniowie wzięli udział w trzydniowych warsztatach, w ramach których uczyli się, jak stworzyć biznesplan oraz poznali zagadnienia związane z przedsiębiorczością. Na podstawie zdobytej wiedzy przygotowali biznesplan dla wymyślonego przez siebie przedsięwzięcia. Ostatni etap turnieju - prezentacja biznesplanu przed Komisją Konkursową i publicznością oraz udział w konkursie wiedzy z zakresu przedsiębiorczości - został zaplanowany na II połowę stycznia 2019 r. Organizatorem turnieju jest miasto Dzierżoniów we współpracy z dzierzoniowskim Bankiem Spółdzielczym (nagrody za

zajęcie I miejsca w postaci 4 kart przedpłaconych o wartości 350 zł każda), firmą BROEN Poland Sp. z o.o. (nagrody za zajęcie II miejsca w postaci 4 kart podarunkowych o wartości 300 zł każda) oraz firmą Galwanizer Sp. z o.o. (nagrody za zajęcie III miejsca w postaci 4 „smart bandów”).

4. **Konkurs na najlepszy biznesplan pt. „Twój biznes przyszłością ziemi dzierzoniowskiej”** Konkurs organizowany w ramach Dni Przedsiębiorczości 2017/2018 miał promować przedsiębiorczość, umożliwić m.in. rozwijanie analitycznego myślenia, planowania, twórczego rozwiązywania problemów i umiejętności komunikowania się w świecie biznesu. Zgłosiło się 5 drużyn z 3 dzierzoniowskich szkół średnich, łącznie 18 uczniów, którzy 9 lutego 2018 r. w siedzibie Banku Spółdzielczego w Dzierżoniowie przedstawili swoje biznesplany. I miejsce w konkursie zajęła drużyna z Zespołu Szkół nr 3, natomiast wyróżnienie przypadło drużynie ze Zespołu Szkół nr 2.

5. **Forum Kobiet Przedsiębiorczych w ramach Dni Przedsiębiorczości.** Odbyło się 14 września 2018 r. pod hasłem „Kobiece rewolucje” w Dzierżoniowskim Ośrodku Kultury. Temat forum nawiązywał do 100 rocznicy uzyskania praw wyborczych przez Polki. W ramach wydarzenia zorganizowano wykład o sytuacji Polek przed i po 1918 r. Wykład wzbogacony był pokazem mody, który pokazywał, jak zmieniały się kobiety i moda na przestrzeni stu lat. Warsztaty motywacyjne poprowadziła Beatrice Baartlay - międzynarodowa trenerka biznesu i rozwoju osobistego, business woman, autorka. Całe wydarzenie wzbogacone było oprawą muzyczną zespołu Tre Voci.

W ramach Forum Kobiet przeprowadzono Konkurs na Kobiętę Przedsiębiorczą. Konkurs odbywał się w 2 kategoriach: „Biznes” oraz „Aktywność społeczna”. W 2018 r. po raz pierwszy na wybór laureatek wpływ miała nie tylko Kapituła Konkursu, ale także mieszkańcy, którzy mogli oddać głos na swoją faworytkę w sondzie internetowej. W głosowaniu internetowym na wszystkie kandydatki oddano łącznie 2.453 głosy. Tytuł Kobiety Przedsiębiorczej w kategorii „Biznes” otrzymała Marzena Zdolska, uzyskując 912 głosów, a w kategorii „Aktywność społeczna” - Anna Daszyńska-Hercuń, uzyskując 424 głosy.

DZIERŻONIOWSKIE PREZENTACJE 2018

Odbyły się w dniach 26-27 maja 2018 r. na terenie Ośrodka Sportu i Rekreacji. Celem przedsięwzięcia była, jak co roku, prezentacja i promocja firm działających na terenie ziemi dzierżoniowskiej, ułatwianie bezpośrednich kontaktów handlowych i biznesowych z nowymi klientami. W ramach 24. Dzierżoniowskich Prezentacji wysłano zaproszenie do 300 przedsiębiorców. Z oferty skorzystało 64 wystawców z branż: produkcyjnej, usługowej, handlowej. Swoje stoiska miały także dzierżoniowskie organizacje pozarządowe. Z preferencyjnego najmu stoisk wystawienniczych skorzystały 22 firmy debiutujące.

W 2018 r. podczas Dzierżoniowskich Prezentacji mieszkańcy poznali ofertę 64 wystawców

W loterii fantowej pn. „LOTERIA SMOK PUBLICZNOŚCI 2018” rozlosowano 5 nagród – skodę citigo oraz 4 rowery trekkingowe. Dochód z loterii został w całości przekazany na cel społecznie użyteczny - zakup urządzeń rekreacyjno-rehabilitacyjnych ogólnodostępnych dla dzieci niepełnosprawnych.

Spośród wystawców wyłonione zostały firmy, które otrzymały tytuły SMOKA BIZNESU:

- ✓ Sensei Sushi Restaurant - Smok Biznesu 2018 – „Debiut Roku”
- ✓ KrioEsthetic - Smok Biznesu 2018 – „Przedsiębiorstwo Roku”

Kapituła Smoka Biznesu przyznała również wyróżnienie dla organizacji pozarządowej. Trafilo ono do „Akademii Piłkarskiej Dzierżoniów”. Głosami publiczności wybrany został wystawca, który najlepiej i najbardziej pomysłowo zabiegał o głosy gości imprezy. Zwycięska firma - DCD została nagrodzona statuetką SMOKA PUBLICZNOŚCI. II miejsce zajęła firma Euro Meble Bielawa - meble na wymiar, fachowe doradztwo, projekt, produkcja, montaż, a III miejsce - Butik Love Fashion - awangardowe kolekcje, pojedyncze wzory.

NOWOROCZNY KOKTAJL PRZEDSIĘBIORCÓW

O odbył się 26 stycznia 2018 r. w Dzierżoniowskim Ośrodku Kultury. Uczestniczyło w nim 105 przedsiębiorców. Tematem spotkania było podsumowanie działań prowadzonych w 2017 r. w zakresie przedsiębiorczości oraz plany współpracy i wsparcia przedsiębiorców w 2018 r. Zaprezentowane zostały nowe firmy, które otrzymały zezwolenie na prowadzenie działalności gospodarczej w 2017 r. w dzierżoniowskiej podstrefie:

- ✓ RUPF ATG Casting Poland sp. z o.o.,
- ✓ LS EV Poland Sp. z o.o.,
- ✓ Connectors Poland Sp. z o.o.

Przedsiębiorcom przedstawiono nowe możliwości wsparcia dla MŚP realizowane przez AGROREG S.A. w postaci preferencyjnych pożyczek, pakietu doradztwa i szkoleń oraz wsparcia w pozyskiwaniu inwestorów.

STRATEGIE GOSPODARCZE

Najważniejszymi dokumentami szczebla lokalnego dla dzierżoniowskiej gospodarki są Strategia Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa oraz Program Rozwoju Przedsiębiorczości Dzierżoniowa. Określone w nich kierunki rozwoju miasta pozwolą wzmocnić i wykorzystać potencjał gospodarczy, zapewniając tym samym zrównoważony rozwój oraz poprawę jakości życia mieszkańców. Istotnym dokumentem dla Dzierżoniowa jest również Strategia Rozwoju Sudety 2030, która kształtuje politykę rozwoju społeczno-gospodarczego południa i zachodu Dolnego Śląska. Dzięki temu, że spełnia główne założenia polityki spójności Unii Europejskiej związane z nową perspektywą budżetową po 2020 r., ułatwi pozyskiwanie wsparcia finansowego (unijnego czy krajowego) niezbędnego do likwidacji barier, które obecnie ten rozwój hamują.

Program Rozwoju Przedsiębiorczości Dzierżoniowa

Program Rozwoju Przedsiębiorczości Dzierżoniowa na lata 2016-2020 został uchwalony uchwałą nr XXI/123/16 Rady Miejskiej Dzierżoniowa z 25 kwietnia 2016r. Pełna treść dokumentu dostępna jest [tutaj](#)

Program Rozwoju Przedsiębiorczości Dzierżoniowa stanowi zespół wzajemnie powiązanych działań i decyzji, których rezultatem jest tworzenie warunków do skutecznego zarządzania procesami podnoszenia poziomu konkurencyjności lokalnych przedsiębiorstw i powstawania nowych miejsc pracy. Program ten koncentruje się na synergii oddziaływania podstawowych dla jakości życia obszarów, takich jak: przedsiębiorczość, społeczeństwo, środowisko oraz integracja z otoczeniem.

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Lokalnego Dzierżoniowa (SZRL) na lata 2014-2020

Jest to dokument planistyczny, w którym została określona wizja, misja oraz kierunki rozwoju Dzierżoniowa. Została ona przyjęta Uchwałą Rady Miejskiej Dzierżoniowa nr XLV/294/14 z dnia 27 stycznia 2014 r.

Treść strategii: <http://bip.um.dzierzonow.pl/Article/get/id,25086.html>

Każdego roku prowadzony jest monitoring SZRL w oparciu o wskaźniki monitorowania strategii.

Treść raportów: <http://bip.um.dzierzonow.pl/Article/get/id,24501.html>

STRATEGIA ROZWOJU SUDETY 2030

Przedstawiciele 107 dolnośląskich samorządów, w tym Dzierżoniowa, podpisali „Deklarację Sudecką”. Wyrazili w niej wolę podjęcia wspólnych działań na rzecz poprawy warunków życia mieszkańców i szybszego rozwoju gospodarczego południowej i zachodniej części Dolnego Śląska. Sygnatariusze deklaracji zobowiązali się do stworzenia wspólnego planu modernizacji i rozwoju subregionu wąbrzyskiego i jeleniogórskiego, tzw. Strategii Rozwoju Sudety 2030. Strategia objęła swoim zasięgiem 13 powiatów: bolesławiecki, dzierżoniowski, jaworski, jeleniogórski, kamiennogórski, kłodzki, lubański, lwówecki, świdnicki, wąbrzyski, ząbkowicki, złotoryjski i zgorzelecki.

Opracowana Strategia określa bariery rozwojowe i obszary problemowe. Jej głównym celem jest „intensywna, wielopodmiotowa i różnokierunkowa

współpraca skutkująca poprawą jakości życia, aktywizacją i przyciąganiem zasobów ludzkich oraz wzrostem pozycji konkurencyjnej, z poszanowaniem i z uwzględnieniem potencjału przyrodniczego". Została w niej przedstawiona wizja przyszłości regionu, cele strategiczne oraz priorytety i działania strategiczne, których realizacja przybliży nas do przedstawionej wizji rozwoju.

„Strategia Rozwoju Sudety 2030” jest narzędziem, które pomoże w kształtowaniu polityki rozwoju społeczno-gospodarczego południa i zachodu województwa dolnośląskiego. Spełnia ona główne założenia polityki spójności Unii Europejskiej, zawarte w projektach regulacji prawnych związanych z nową perspektywą budżetową po 2020 r. Dzięki temu ułatwi ona dalsze działania w celu pozyskiwania wsparcia finansowego z różnych źródeł (m.in. unijnych, krajowych, regionalnych), potrzebnego dla zrównoważonego rozwoju regionu.

Treść dokumentu

<http://bip.um.dzierzoniow.pl/a,28522,uchwala-nr-xlix36918-w-sprawie-przyjecia-strategii-rozwoju-spoleczo-gospodarczego-poludniowej-i-zac.html>

PROJEKTY REALIZOWANE PRZY DOFINANSOWANIU ZE ŚRODKÓW ZEWNĘTRZNYCH W 2018 R. (FUNDUSZE EUROPEJSKIE I ŹRÓDŁA KRAJOWE)

Dużym wsparciem w rozwoju Dzierżoniowa były pieniądze pozyskane z budżetu państwa i Unii Europejskiej. Widząc, jak wiele dzięki nim udało się osiągnąć, już dziś czynimy przygotowania do skutecznego aplikowania o kolejne środki. Będzie to możliwe dzięki współpracy z samorządami ziemi dzierzoniowskiej oraz i województwa dolnośląskiego.

PROJEKTY REALIZOWANE PRZY DOFINANSOWANIU ZE ŚRODKÓW ZEWNĘTRZNYCH W 2018 R. (FUNDUSZE EUROPEJSKIE I ŹRÓDŁA KRAJOWE)

Lp.	Tytuł projektu / zadania	Całkowita wartość	Kwota dofinansowania	Efekty
		Stan realizacji na 31.12.2018 r.		
1	<p>„Poprawa efektywności energetycznej obiektów użyteczności publicznej w Powiecie Dzierżoniowskim”:</p> <ul style="list-style-type: none"> projekt partnerski realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, przy dofinansowaniu z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), w ramach projektu Dzierżoniów realizował dwa zadania: <p>α) termomodernizacja budynku głównego Szkoły Podstawowej nr 3 w Dzierżoniowie wraz z przebudową kotłowni (dotyczy poprzedniej siedziby szkoły przy ul. Szkolnej, w której będzie funkcjonuje obecnie Ośrodek Pomocy Społecznej),</p> <p>β) termomodernizacja budynku Ośrodka Sportu i Rekreacji w Dzierżoniowie przy ul. Strumykowej 1,</p> <ul style="list-style-type: none"> czas realizacji: lata 2017-2019. 	<p>koszty Dzierżoniowa: 2.001.627,28 zł</p> <p>(wartość projektu partnerskiego: 11.162.618,02 zł)</p>	<p>dofinansowanie zadań Dzierżoniowa: 1.316.270,37 zł (EFRR)</p> <p>(dofinansowanie projektu partnerskiego: 8.463.079,60 zł, EFRR)</p>	<ul style="list-style-type: none"> zmniejszenie zanieczyszczenia powietrza, obniżenie kosztów eksploatacji obiektów, zmniejszenie wydatków na opiekę zdrowotną, podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez przebywanie w czystszej przyrodzie oraz obcowanie z odnowioną infrastrukturą.
2	<p>„Nowoczesna szkoła – inwestycja w przyszłość – rozwój infrastruktury edukacyjnej szkół podstawowych i gimnazjalnych w powiecie dzierżoniowskim poprzez adaptację i wyposażenie pracowni matematyczno-przyrodniczych i cyfrowych w sprzęt oraz pomoce dydaktyczne”:</p> <p>projekt partnerski realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, przy dofinansowaniu z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), ze strony Dzierżoniowa projektem objęte były cztery Szkoły Podstawowe - nr 1, 3, 5 i 9, czas realizacji: lata 2017-2018.</p>	<p>koszty Dzierżoniowa: 1.357.031,29 zł</p> <p>(wartość projektu partnerskiego: 2.541.212,72 zł)</p>	<p>dofinansowanie zadań Dzierżoniowa: 1.153.476,60 zł (EFRR)</p> <p>(dofinansowanie projektu partnerskiego: 2.160.030,82 zł, EFRR)</p>	<ul style="list-style-type: none"> adaptacja i wyposażenie 12 szkolnych pracowni: SP1 - biologiczno-chemiczna, 2 matematyczno-cyfrowe, cyfrowa, SP3 - cyfrowa, fizyczno-chemiczna, przyrodnicza, matematyczno-cyfrowa, SP5 - 3 matematyczno-cyfrowe, SP9-cyfrowa, poszerzenie oferty edukacyjnej, zwiększenie liczby, rodzajów oraz jakości zajęć kształcących kompetencje kluczowe i wykorzystujących technologie informacyjno-komunikacyjne, kształtowanie kompetencji i kwalifikacji wpisujących się w zapotrzebowanie rynku pracy, poprawa warunków nauczania, zwiększenie dostępności do edukacji dla osób z niepełnosprawnościami poprzez dostosowanie obiektów do ich potrzeb.
3	<p>„Zintegrowane Centrum Przesiadkowe w Dzierżoniowie”:</p> <ul style="list-style-type: none"> projekt realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, przy dofinansowaniu z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), czas realizacji: lata 2017-2018. 	21.182.707,97 zł	13.526.306,29 zł (EFRR)	<ul style="list-style-type: none"> poprawa warunków technicznych infrastruktury dworca kolejowego oraz wprowadzenie tadu przestrzennego terenu obejmującego centrum przesiadkowe, wprowadzenie kompleksowej obsługi pasażerów komunikacji publicznej, poprawa tadu i bezpieczeństwa w korzystaniu z usług poprawa wygody podróżowania komunikacją miejską i dalekobieżną.
4	<p>„Przebudowa budynku przy ul. Świdnickiej 35 w Dzierżoniowie na potrzeby Dziennego Domu Pomocy Społecznej i NGO”:</p> <ul style="list-style-type: none"> projekt partnerski realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, przy dofinansowaniu z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), czas realizacji: lata 2017-2019. 	8.594.431,00 zł	6.863.362,61 zł (EFRR)	<ul style="list-style-type: none"> utworzenie nowej i bardziej funkcjonalnej siedziby dla Dziennego Domu Pomocy Społecznej oraz organizacji pozarządowych działających na rzecz seniorów.
5	<p>„Regionalny Program Energetyki Prosumenckiej – mikroinstalacje fotowoltaiczne w budynkach jednorodzinnych na terenie wybranych gmin Dolnego Śląska”:</p> <ul style="list-style-type: none"> projekt partnerski realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, przy dofinansowaniu z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), czas realizacji: lata 2017-2019. 	<p>wydatki na rzecz mieszkańców Dzierżoniowa: 1.505.000 zł</p> <p>(wartość projektu partnerskiego: 23.374.000 zł)</p>	<p>dofinansowanie dla mieszkańców Dzierżoniowa: 1.279.250 zł (EFRR)</p> <p>(dofinansowanie projektu partnerskiego: 20.717.900 , EFRR)</p>	<ul style="list-style-type: none"> udzielenie grantów na tzw. domowe instalacje energetyki odnawialnej (mikroinstalacje fotowoltaiczne) wytwarzające energię na cele gospodarstw domowych (w budynkach jednorodzinnych), zmniejszenie zapotrzebowanie na energię elektryczną dostarczaną z sieci, spadek emisji gazów cieplarnianych, poprawa jakości środowiska naturalnego i przeciwdziałanie zmianom klimatu.
6	<p>„DIORA- TESLA - polsko-czeska historia elektrotechniki”:</p> <ul style="list-style-type: none"> projekt realizowany z Funduszu Mikroprojektów w Euroregionie Glacensis w ramach Programu Interreg V-A Republika Czeska-Polska 2014-2020, przy dofinansowaniu z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i budżetu państwa, czas realizacji: 2018 r. 	151.218 zł	128.535 zł (EFRR) oraz 7.560 zł (Środki krajowe)	<ul style="list-style-type: none"> propagowanie historii związanej z produkcją radioodbiorników w dzierżoniowskich Zakładach Radiowych „Diora” oraz „Tesla” z Lanškroun, utworzenie w Dzierżoniowie trasy turystycznej pod nazwą „Trakt radioodbiorników DIORA” z odlewami modeli w skali 1:1,

				<ul style="list-style-type: none"> wzrost ruchu turystycznego i poprawa współpracy pomiędzy społecznościami z Dzierżoniowa i Lanškroun, rozbudzenie zainteresowania mieszkańców historią miasta partnerskiego.
7	<p>„Wspólna edukacja bez barier”:</p> <ul style="list-style-type: none"> projekt realizowany w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014 – 2020, przy dofinansowaniu z Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i budżetu państwa, czas realizacji: lata 2018-2020. 	157.983,50 zł	134.285,97 zł (EFS) oraz 15.798,35 zł (środki krajowe)	<ul style="list-style-type: none"> zwiększenie szans edukacyjnych oraz wyrównanie zdiagnozowanych dysproporcji i deficytów u dzieci z Przedszkola Publicznego nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi i Oddziałem Specjalnym w Dzierżoniowie, stworzenie warunków do integracji dzieci zdrowych z niepełnosprawnymi, wyrównanie i zniwelowanie występujących deficytów wśród dzieci, podniesienie kompetencji kadry pedagogicznej Przedszkola Publicznego nr 2.
8	<p>„Zmiana sposobu ogrzewania w Dzierżoniowie w celu ograniczenia niskiej emisji - Program Małych Ulepszeń”:</p> <ul style="list-style-type: none"> zadanie realizowane w ramach Programu priorytetowego „Ograniczenie niskiej emisji na obszarze województwa dolnośląskiego”, przy dofinansowaniu Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (pożyczka), czas realizacji: 2018 r. 	51.946 zł	51.946 zł (środki krajowe)	<ul style="list-style-type: none"> uzyskanie przez mieszkańców dofinansowania na wymianę pieców węglowych na ekologiczne źródła ogrzewania, ograniczenie niskiej emisji, a tym samym poprawa jakości powietrza w Dzierżoniowie.
9	<p>„Korekta geometrii skrzyżowania ul. Batalionów Chtopskich (droga wojewódzka nr 384) z ul. Kopernika na skrzyżowanie typu rondo w m. Dzierżoniów”:</p> <ul style="list-style-type: none"> zadanie realizowane w ramach „Programu Infrastruktury Drogowej”, przy dofinansowaniu Województwa Dolnośląskiego - Dolnośląskiej Służby Dróg i Kolei, czas realizacji: 2018 r. 	2.739.076,09 zł	1.129.688,11 zł (środki krajowe)	<ul style="list-style-type: none"> poprawa bezpieczeństwa ruchu kołowego, rowerowego i pieszego, wzrost bezpieczeństwa użytkowników drogi, poprawa estetyki miasta.
10	<p>„Przebudowa ul. Batalionów Chtopskich (droga wojewódzka nr 384) na moście w ciągu tej ulicy oraz na odcinku od ronda do ul. Wierzbowej w m. Dzierżoniów”:</p> <ul style="list-style-type: none"> zadanie realizowane w ramach „Programu Infrastruktury Drogowej”, przy dofinansowaniu Województwa Dolnośląskiego - Dolnośląskiej Służby Dróg i Kolei, czas realizacji: 2018 r. 	1.831.590,16 zł	815.889,17 zł (środki krajowe)	<ul style="list-style-type: none"> poprawa bezpieczeństwa ruchu kołowego, rowerowego i pieszego, wzrost bezpieczeństwa użytkowników drogi, poprawa estetyki miasta.
11	<p>Program „Wspólnie odkrywamy czesko-polskie pogranicze”:</p> <ul style="list-style-type: none"> program współfinansowany z Funduszu Mikroprojektów w Euroregionie Glacensis w ramach Programu Interreg V-A Republika Czeska-Polska 2014-2020, czas realizacji: lata 2017-2018. 	12 482,81 euro (55 398,74 zł)	11.234,53 euro (49.858,87 zł) w tym: EFRR: 10.610,38 euro 47.088,93 zł budżet państwa: 624,15 euro 2769,94 zł	<ul style="list-style-type: none"> zacieśnienia współpracy pomiędzy Szkołą Podstawową nr 9 w Dzierżoniowie i Základní Škola Aloise Jiráka w Lanškroun, nawiązanie nowych znajomości, spotkania wyjazdowe uczniów z obu szkół, trzy konkursy (logo projektu, pocztówka promująca polsko-czeskie pogranicze oraz fotograficzny), opracowanie słowniczka z przydatnymi dla uczniów i turystów zwrotami, organizacja lekcji online i wymiana doświadczeń pomiędzy nauczycielami, przetłumaczenie barier językowo-kulturowych, zwiększenie wiedzy na temat historii, tradycji oraz atrakcji turystycznych miasta partnerskiego.
12	<p>„Projekt Erasmus +”</p> <ul style="list-style-type: none"> Projekt realizowany w ramach umowy zawartej z Fundacją Rozwoju Systemu Edukacji - Narodową Agencją programu ERASMUS+ z siedzibą w Warszawie działającą w imieniu Komisji Europejskiej w ramach środków Programu Erasmus Plus, czas realizacji: lata 2018-2020. 	16.562,00 euro (71.133,79 zł)	16.562,00 euro (71.133,79 zł)	<ul style="list-style-type: none"> poprawa znajomości języka angielskiego u uczniów Szkoły Podstawowej nr 9 im. Mikołaja Kopernika, wyjazd uczestników projektu do Hiszpanii oraz do Czech w 2019 r., przetłumaczenie barier językowo-kulturowych, nawiązanie nowych znajomości, szkolenia kadry (2 nauczycieli w Bułgarii), dofinansowanie podróży, wsparcie indywidualne i językowe w ramach projektu.

13	<p>Program „Razem bezpieczniej” - „Tolerancja i szacunek to właściwy jest kierunek” - SP1 w Dzierżoniowie szkołą wolną od agresji i mowy nienawiści:</p> <ul style="list-style-type: none"> • program realizowany w ramach Programu ograniczenia przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2018-2020 (MSWiA), • czas realizacji: 2018 r. 	18.877 zł	18.874,98 zł	<ul style="list-style-type: none"> • ukierunkowanie uczniów Szkoły Podstawowej nr 1 w Dzierżoniowie na stosowanie nieagresywnych form rozwiązywania konfliktów, uświadamianie im zagrożeń istniejących we współczesnym świecie, • wyposażenie rodziców w wiedzę merytoryczną wzbogacającą ich umiejętności wychowawcze. • szkolenia dla rodziców, dyskusje i debaty uczniowskie, warsztaty artystyczne, konkursy literackie, akcje charytatywne.
14	<p>Program „Razem bezpieczniej” „Jesteśmy dla siebie bliscy w SP3 w Dzierżoniowie”:</p> <ul style="list-style-type: none"> • program realizowany w ramach Programu ograniczenia przestępczości i aspołecznych zachowań Razem bezpieczniej im. Władysława Stasiaka na lata 2018-2020 (MSWiA), • czas realizacji: 2018 r. 	40.690 zł	40.612,14 zł	<ul style="list-style-type: none"> • zmniejszenie agresji i braku tolerancji dla odmienności kulturowej wśród młodzieży szkolnej oraz uświadomienie zagrożenia terroryzmem wraz ze sposobem reagowania podczas ataku, • wycieczki, szkolenia dla nauczycieli i rodziców, wyjazd na mecz piłki ręcznej, kurs samoobrony, zajęcia sportowe, konkursy plastyczne, • wzrost świadomości uczniów dotyczącej aktywnego zagospodarowania wolnego czasu.
15	<p>„Aktywna tablica”:</p> <ul style="list-style-type: none"> • program realizowany w ramach Rządowego programu rozwijania szkolnej infrastruktury oraz kompetencji uczniów i nauczycieli w zakresie technologii informacyjno komunikacyjnych na lata 2017-2019 - „Aktywna tablica”, • czas realizacji: 2018 r. 	42.000 zł	38.560,00 zł.	<ul style="list-style-type: none"> • zakup dwóch monitorów interaktywnych dla Szkoły Podstawowej nr 3 w Dzierżoniowie, • zakup dwóch monitorów oraz dwóch tablic interaktywnych dla Szkoły Podstawowej nr 5 w Dzierżoniowie, • zakup dwóch projektorów i dwóch głośników dla Szkoły Podstawowej nr 9 w Dzierżoniowie.
16	<p>dofinansowanie doposażenia świetlic w sprzęt szkolny i pomoce dydaktyczne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • środki z rezerwy 0,4% części oświatowej subwencji ogólnej (z MEN), • czas realizacji: 2018 r. 	25.000 zł	25.000 zł	doposażenie świetlicy w Szkole Podstawowej nr 1 w Dzierżoniowie w sprzęt szkolny i pomoce dydaktyczne.
17	<p>dofinansowanie wzrostu zadań szkolnych i pozaszkolnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> • środki z rezerwy 0,4% części oświatowej subwencji ogólnej (z MEN), • czas realizacji: 2018. 	51.333 zł	51.333 zł	dofinansowanie wzrostu zadań szkolnych i pozaszkolnych polegających na wzroście liczby uczniów w stosunku do danych przyjętych do naliczenia subwencji na 2018 r.,
18	<p>odprawy dla zwalnianych nauczycieli w szkołach:</p> <ul style="list-style-type: none"> • środki z rezerwy 0,4% części oświatowej subwencji ogólnej (z MEN), • czas realizacji: 2018 r. 	2.500 zł	2.500 zł	dofinansowanie kosztów związanych z wypłatą odpraw dla zwalnianych nauczycieli w szkołach podstawowych w Dzierżoniowie.
SUMA		39.879.543,82 zł	26.720.241,25 w tym: - środki europejskie 24.519.709,56 zł, - środki krajowe 2.200.531,69 zł	

Pozyskane środki zewnętrzne (europejskie i krajowe) - projekty zatwierdzone do dofinansowania w 2018 r.:

Lp.	Tytuł projektu / zadania	Całkowite wydatki projektu	Kwota dofinansowania	Efekty
		Wartość zatwierdzonego projektu		
1	<p>„Przebudowa 4 przejść dla pieszych w ciągu drogi wojewódzkiej nr DW 382 - ul. Piastowskiej w Dzierżoniowie”:</p> <ul style="list-style-type: none"> • środki na realizację zadania pozyskano z Województwa Dolnośląskiego - Dolnośląskiej Służby Dróg i Kolei w ramach „Programu Infrastruktury Drogowej”, • realizacja: 2019 r. 	215.000 zł	107.500 zł (środki krajowe)	<ul style="list-style-type: none"> • poprawa bezpieczeństwa pieszych, • nowoczesne i aktywne przejścia dla pieszych dobrze widoczne w każdych warunkach atmosferycznych, • poprawa bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu drogowego.

2	<p>„Unikalne piękno środowiska naturalnego Gór Sowich – kampania informacyjno-edukacyjna”</p> <ul style="list-style-type: none"> dofinansowanie na realizację projektu partnerskiego pozyskano ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014 – 2020, realizacja: 2019 r. 	<p>koszty Dzierżoniowa: 231.727,47 zł</p> <p>(wartość projektu partnerskiego: 1.029.900,00 zł)</p>	<p>dofinansowanie zadań Dzierżoniowa: 196.968,35 zł (EFRR)</p> <p>(dofinansowanie projektu partnerskiego: 875.415,00 zł, EFRR)</p>	<ul style="list-style-type: none"> wyginieciu najcenniejszych i najrzadszych okazów flory i fauny Subregionu Sowiogórskiego, wzrost świadomości o zagrożeniach środowiska naturalnego w obszarze Gór Sowich, wzrost świadomości społeczeństwa o skutkach zanieczyszczenia środowiska naturalnego, zwiększenie zainteresowania turystów odwiedzających Góry Sowie, rozwój społeczno-gospodarczy subregionu, w szczególności w sektorze szeroko pojętych usług turystycznych.
3	<p>„Kreatywność i nauka każdy uczeń tego szuka”:</p> <ul style="list-style-type: none"> dofinansowanie na realizację projektu partnerskiego pozyskano ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) i budżetu państwa w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, ze strony Dzierżoniowa projektem objęte były cztery Szkoły Podstawowe (SP) - nr 1, 3, 5 i 9, realizacja: 2019 r.-2020 r. 	<p>koszty Dzierżoniowa: 597.298 zł</p> <p>(wartość projektu partnerskiego: 2.143.528,98 zł)</p>	<p>dofinansowanie zadań Dzierżoniowa: 501.755 zł (EFS) i 58.504 zł (budżet państwa)</p> <p>(dofinansowanie projektu partnerskiego: EFS - 1821999,63 zł oraz budżet państwa - 212 7,64 zł)</p>	<ul style="list-style-type: none"> podniesienie atrakcyjności i jakości oferty edukacyjnej szkół, rozwój kompetencji kluczowych uczniów poprzez realizację zajęć pozalekcyjnych w zakresie przedmiotów językowych, matematyczno-przyrodniczych, przedsiębiorczości; zajęć dodatkowych dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, przeszkolenie nauczycieli w zakresie realizacji i planowania zajęć.
4	<p>„Nowoczesny e-urząd w Dzierżoniowie”:</p> <ul style="list-style-type: none"> dofinansowanie na realizację projektu pozyskano ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, realizacja: 2019 r.-2021 r. 	<p>2.965.950,28 zł</p>	<p>2.521.057,74 zł</p> <p>(EFRR)</p>	<ul style="list-style-type: none"> wdrożenie usług wewnątrzadministracyjnych (e-usług) dostępnych dla klientów za pośrednictwem internetu, zmodernizowanie i integracja systemów dziedzinowych, budowa sieci LAN wraz z jej zasilaniem elektrycznym (dla części budynku ratusza).
5	<p>„Wzrost jakości usług administracyjnych w Dzierżoniowie, Kluczborku, Kędzierzynie-Koźlu, Namystowie, Prudniku”:</p> <ul style="list-style-type: none"> dofinansowanie na realizację projektu partnerskiego pozyskano ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, realizacja: od 2019 r. 	<p>koszty Dzierżoniowa: 230.844,36 zł</p> <p>(wartość projektu partnerskiego: 1.143.548,73 zł)</p>	<p>dofinansowanie zadań Dzierżoniowa: 194.555,63 zł (EFS)</p> <p>(dofinansowanie projektu partnerskiego: 963.782,87 zł, EFS)</p>	<ul style="list-style-type: none"> poprawa efektywności zarządzania usługami w zakresie gospodarki nieruchomościami oraz podatków i opłat lokalnych, rozbudowa systemów dziedzinowych stosowanych w Urzędzie Miasta w Dzierżoniowie i uruchomienie 12 e-usług.
SUMA		4.240.820,11 zł	<p>3.580.340,72 zł</p> <p>w tym:</p> <p>- środki europejskie – 3.414.336,72 zł</p> <p>- środki krajowe – 166.004 zł</p>	

OCHRONA ŚRODOWISKA I USŁUGI KOMUNALNE

Najważniejsze wyzwania, które stoją przed Dzierżoniowem w zakresie polityki środowiskowej, to poprawa jakości środowiska oraz powstrzymanie niekorzystnych zmian klimatu. Aby im sprostać, Dzierżoniów realizuje działania z obszaru gospodarki wodno-ściekowej i odpadami komunalnymi, dąży do minimalizacji uciążliwości związanych z transportem i emisją zanieczyszczeń, wspiera edukację ekologiczną i zapewnia utrzymanie terenów zieleni miejskiej.

Głównym dokumentem o obszarze ochrony środowiska jest „Program ochrony środowiska dla Dzierżoniowa na lata 2016-2020”. Dokument ten został uchwalony przez Radę Miejską Dzierżoniowa 25 kwietnia 2016 r. (Uchwała Rady Miejskiej Dzierżoniowa nr XXI/124/16 Rady Miejskiej Dzierżoniowa w sprawie przyjęcia „Programu ochrony środowiska dla Dzierżoniowa na lata 2016-2020”). Co roku sporządzane jest sprawozdanie z jego realizacji. Za rok 2018 zostanie ono przedstawione Radzie Miejskiej Dzierżoniowa w czerwcu 2019 r.

GOSPODARKA ODPADAMI KOMUNALNYMI

Dzierżoniów jest członkiem Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego ZGPD-7, który zgodnie z przyjętym przez Radę Miejską Dzierżoniowa statutem przejął uprawnienia i obowiązki miasta w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi. Do ZGPD-7 należą również gmina Dzierżoniów i Niemcza. Związek odpowiedzialny jest m.in. za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych zlokalizowanych na terenie gmin członkowskich.

System odbioru odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych oparty jest na przepisach określonych w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz uchwałach Zgromadzenia Związku Gmin Powiatu Dzierżoniowskiego ZGPD-7. Właściciele nieruchomości obowiązani są do składania deklaracji z liczbą mieszkańców posesji i stawką opłaty jednostkowej. W systemie odbioru odpadów na koniec 2018 r. znajdowało się łącznie 36.821 mieszkańców gmin zrzeszonych, w tym:

- ✓ z Dzierżoniowa: 25.968 osób (segregacja: 24.613 – 95%, bez segregacji: 1.355 – 5%),

- ✓ z gminy Dzierżoniów: 6.836 osób (segregacja: 5.216 – 76%, bez segregacji: 1.620 – 24%),
- ✓ z Niemczy: 4.017 osób (segregacja: 3.407 – 85%, bez segregacji: 610-15%).

W ramach prowadzonego przez ZGPD-7 systemu gospodarki odpadami komunalnymi odebrane od mieszkańców odpady kierowane są do Ekologicznego Centrum Odzysku w Bielawie, które posiada instalację do przetwarzania odpadów komunalnych i jest uprawnione do odbioru i przetwarzania odpadów komunalnych. W ramach systemu odbioru odpadów komunalnych selektywna zbiórka odpadów prowadzona jest dwiema metodami, tj. metodą workową i metodą pojemnikową. Metoda workowa prowadzona jest w zwartej zabudowie jednorodzinnej i oparta jest na gromadzeniu w plastikowych workach szkła białego, szkła kolorowego, metali, tworzyw sztucznych i opakowań wielomateriałowych oraz makulatury. System ten od 2019 r. został rozbudowany o zbiórkę bioodpadów w gniazdach segregacyjnych (w systemie dopuszczone jest także przydomowe kompostowanie). Worki z selektywnie zebranymi odpadami do końca 2018 r. odbierane były raz w miesiącu. W związku z oczekiwaniami mieszkańców od początku 2019 r. nastąpiły zmiany w zakresie częstotliwości odbioru selektywnie zbieranych odpadów (posegregowane opakowania są odbierane przez cały rok w pierwszy: poniedziałek, wtorek i środę miesiąca (dzień zależy od lokalizacji nieruchomości), a dodatkowo w okresie od kwietnia do października opakowania z metali, tworzyw sztucznych i wielomateriałowe zbierane w żółtych workach są odbierane w trzeci poniedziałek, wtorek i środę miesiąca - harmonogramy odbioru odpadów zmieszanych i segregowanych znajdują się na stronie www.zgpd7.pl.

Na pozostałych terenach obowiązuje metoda pojemnikowa. Oparta jest ona na gniazdach segregacyjnych, które wyposażone są w pojemniki do gromadzenia szkła białego, szkła kolorowego, metalu-tworzyw sztucznych-opakowań wielomateriałowych oraz makulatury, a od początku 2019 r. dodatkowo punkty te zostały wyposażone w pojemniki na bioodpady. Uzupełnieniem systemu jest punkt selektywnego zbierania odpadów komunalnych (PSZOK) przy ul. Bielawskiej 15 w Dzierżoniowie. W 2018 r. i w latach poprzednich punkt czynny był dwa razy w tygodniu. W związku z rosnącą od lat masą odpadów zbieranych, od 2019 r. punkt ten czynny jest 6 dni w tygodniu, od poniedziałku do soboty. Do punktu

można dostarczyć bez dodatkowych opłat odpady komunalne z gospodarstw domowych, takie jak: meble oraz inne odpady wielkogabarytowe, odpady budowlano-remontowe (gruz bez zanieczyszczeń, płyty kartonowo-gipsowe, zużyty sprzęt elektryczny, odpady zielone (trawa, liście), przeterminowane leki, chemikalia i odpady niebezpieczne z gospodarstwa domowego (resztki farb, lakierów, klejów, rozpuszczalników, świetlówki i inne odpady zawierające rtęć, itp.) zużyte baterie i akumulatory, zużyte opony z pojazdów użytkowanych w gospodarstwie domowym oraz posegregowane odpady z: papieru, szkła, metali, tworzyw sztucznych i wielomateriałowe.

W celu ułatwienia mieszkańcom pozbycia się odpadów wielkogabarytowych od 2015 r. prowadzona jest objazdowa zbiórka odpadów wielkogabarytowych. Do 2018 r. mieszkańcy korzystali z tej formy odbioru odpadów komunalnych raz w roku, natomiast od 2019 r. już 6 razy na rok. W celu zobrazowania systemu gospodarowania odpadami komunalnymi w latach 2015-2018 w tabeli nr 1 zostały podane główne wskaźniki obrazujące efektywność gminnego systemu.

Tab.1 Ilość odebranych zmieszanych i segregowanych odpadów komunalnych w latach 2015-2018

Lata	Niesegregowane odpady komunalne	Papier i tektura	Opakowania z tworzyw sztucznych	Zmieszane odpady opakowaniowe	Opakowania z metali	Opakowania ze szkła	Razem (tony)	Poziom recyklingu odpadów: papieru, plastiku, szkła i metalu [%]	
								wymagany	osiągnięty
				Selektywna zbiórka Mg (tony)					
2018	11 344,7	1060,9	46,6	277,8	57,2	256,9	1699,4	30	52,9
2017	11 293,1	414,8	273,2	-	-	270,0	958,0	20	37,4
2016	11 039,6	346,0	264,2	-	-	285,5	895,7	18	36,2
2015	10 493,4	331,6	252,0	-	-	205,3	788,9	16	28,9

W 2018 r. utrzymał się pozytywny trend w ilości selektywnie zbieranych odpadów. W odróżnieniu do lat poprzednich w 2018 r. część selektywnie zbieranych odpadów została zakwalifikowana do odpadów o kodzie 15 01 06 (zmieszane odpady opakowaniowe), gdyż od tego roku w pojemnikach do selektywnego zbierania plastiku mieszkańcy mogą wrzucać także metal oraz opakowania wielomateriałowe. Od 2018 r. do poziomów odzysku można doliczać także odpady opakowaniowe z metalu oraz papier i tekturę odbierane przez skupy surowców wtórnych. Dlatego też w 2018 r. nastąpił znaczny wzrost selektywnie zbieranych

odpadów. Osiągane poziomy recyklingu papieru, plastiku, szkła i metalu przewyższają wymagane poziomy określone w przepisach prawa. Szczegółowe wyniki dotyczące systemu gospodarki odpadami komunalnymi za 2018 r. zostały przedstawione w tabeli nr 2.

Tabela 2. Zestawienie podstawowych wartości obrazujących gospodarkę odpadami komunalnymi na terenie Dzierżoniowa w 2018r.

Lp.	Wskaźnik	Jednostka	Wartość
1.	Masa zmieszanych odpadów komunalnych odebranych z terenu Dzierżoniowa	ton/rok	11 344,67 w tym: 8 331,55 – mieszkańcy 3 013,12 - firmy
2.	Masa wysegregowanych odpadów komunalnych: papier i tektura.	ton /rok	348,28 - selektywna zbiórka 707,7 - Skupy 4,9 - PSZOK 4,37 - RIPOK
3.	Masa wysegregowanych odpadów komunalnych: opakowania z tworzyw sztucznych.	ton /rok	22,1 - selektywna zbiórka 23,8 - Skupy 4,1 - RIPOK
4.	Masa wysegregowanych odpadów komunalnych ze zmieszanych odpadów opakowaniowych.	ton /rok	Z zebranych 277,8ton zebranych zmieszanych odpadów opakowaniowych na instalacji RIPOK wysegregowano 181,7 ton 181,7 RIPOK
5.	Masa wysegregowanych odpadów komunalnych: opakowania ze szkła.	ton /rok	237,9 - selektywna zbiórka 8,3 - PSZOK 113,52 - RIPOK
6.	Masa odebranych odpadów wielkogabarytowych	ton /rok	172,08 - odebrane z terenu 33,0 - odebrane w ramach zbiórki 26- 27.09.2018, 658,2 - PSZOK
7.	Masa odebranego zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego	ton /rok	0,34 - odebrane z terenu 5,25 - PSZOK
8.	Masa odebranych odpadów budowlanych i rozbiórkowych	ton /rok	3 351,22 - odebrane z terenu 757,59 - PSZOK
9.	Poziom recyklingu odpadów: papieru, plastiku, szkła i metalu	%	53
10.	Poziom recyklingu odpadów budowlanych i rozbiórkowych innych niż niebezpieczne	%	100
11.	Poziom redukcji składowania odpadów biodegradowalnych	%	3
12.	Liczba mieszkańców Dzierżoniowa objętych systemem gospodarki odpadami	osoby	25 968
13.	Liczba nieruchomości objętych selektywną zbiórką metodą workową	sztuki	1531
14.	Liczba gniazd do selektywnej zbiórki	sztuki	83

W celu wykonania obowiązku odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych ZGPD7 dokonuje wyboru podmiotu w ramach ustawy Prawo zamówień publicznych. W związku z kończąca się umową na odbiór i zagospodarowanie

odpadów (umowa obowiązywała w latach 2015–2018), w IV kwartale 2018 r. został ogłoszony przetarg na realizację odbioru i zagospodarowania odpadów. 31 grudnia 2018 r. ZGPD-7 podpisał czteroletnią umowę z konsorcjum dwóch firm (Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o.o. z Dzierżoniowa, partner ECO Ekologiczne Centrum Odzysku Sp. z o.o. z Pieszyc). Zgodnie z założeniami ustawy koszty odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych powinny być pokrywane z opłat wnoszonych przez mieszkańców, dlatego też w celu pokrycia kosztów usługi wynikających z nowej umowy konieczne było podwyższenie opłat. Zgromadzenie związku podjęło 7 grudnia 2018 r. uchwałę w zakresie określenia stawki miesięcznej w wysokości 19 zł w przypadku prowadzenia selektywnej zbiórki odpadów oraz 25 zł w przypadku, gdy odpady komunalne nie są zbierane selektywnie. W 2019 r. można zauważyć znaczący wzrost kosztów usługi odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych w stosunku do oferty złożonej w przetargu na odbiór i zagospodarowanie odpadów w latach 2015–2018. Podobnie jak w poprzednim przetargu, okres świadczenia usługi wynosił 4 lata, tak więc podmiot gospodarczy przy kalkulowaniu ceny usługi powinien uwzględniać przewidywalne koszty, jakie będzie ponosił w kolejnych latach. Pojawiające się od 2018 r. opinie i analizy z zakresu gospodarki odpadami komunalnymi wskazywały, że proponowane przez podmioty gospodarcze koszty usług odbioru odpadów komunalnych oraz koszty zagospodarowania odpadów komunalnych będą znacząco rosnąć. Jako przyczyny wzrostu cen usług wskazywano głównie wzrost kosztów przyjęcia odpadów do Regionalnych Instalacji Przetwarzania Odpadów Komunalnych, kosztów dostosowania się do wymogów wynikających z Rozporządzenia Ministra Środowiska w sprawie szczegółowego sposobu selektywnego zbierania wybranych frakcji odpadów, kosztów pracowniczych i energii.

Jako istotny czynnik wpływający na wzrost kosztów odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych samorządowcy wskazali także wysokie opłaty za korzystanie ze środowiska, w tym za składowanie i magazynowanie odpadów w postaci tzw. opłaty marszałkowskiej, której wysokość jest ustalana w drodze rozporządzenia Rady Ministrów i waloryzowana w drodze obwieszczenia ministra środowiska. Przyczyn wzrostu kosztów gospodarki odpadami należy upatrywać także w związku ze zmianami w gospodarce światowej. Od kilku lat widoczny jest znaczący wzrost ilości odpadów segregowanych, czego skutkiem jest obniżka cen

za tego typu odpady, a także brak możliwości ich zbycia. Część regionalnych instalacji przetwarzania odpadów komunalnych (RIPOK) z uwagi na podpisane wcześniej umowy przetargowe (umowy wieloletnie) notuje dziś straty i musi szukać innych źródeł finansowania, np. poprzez podwyżkę cen za przyjmowanie odpadów zmieszanych. Na wzrost ceny ma także wpływ zwiększenie zakresu świadczonych dla mieszkańców usług, w tym m.in. odbiór bioodpadów, codzienny dostęp do PSZOK przy ul. Bielawskiej oraz 6-krotna zbiórka wielkogabarytowych odpadów komunalnych. Wzrost cen w wyniku przetargów ogłoszonych w ostatnim okresie nie dotyczy wyłącznie naszego terenu, lecz jest zauważalny także na terenach innych gmin w Polsce.

Wyzwaniem dla gminnych systemów gospodarowania odpadami komunalnymi w 2019 r. oraz w latach następnych będzie konieczność uzyskania ustawowych poziomów recyklingu odpadów opakowaniowych. Wymagany roczny wzrost poziomu odzysku w latach 2012-2017 wynosił 2% (od poziomu w 2012 r. -10% do poziomu w 2017 r. - 20%). Natomiast od 2018 r. roczny wymagany wzrost poziomu odzysku wynosi 10%. W 2019 r. poziom recyklingu odpadów ma wynieść więc co najmniej 40%, a w 2020 r. - 50%. Tak wysoki poziom odzysku będzie można uzyskać jedynie wzmacniając nadzór nad selektywną zbiórką odpadów u źródła. Brak należytej selektywnej zbiórki przez mieszkańców uniemożliwi osiągnięcie wymaganych poziomów.

GOSPODARKA WODNO-ŚCIEKOWA

Podmiotem odpowiedzialnym za dostarczanie mieszkańcom Dzierżoniowa wody, odprowadzanie ścieków i ich oczyszczanie, jest spółka Wodociągi i Kanalizacja. Każdego roku na teren Dzierżoniowa dostarczanych jest około 1,3 mln m³ wody. W 2016 r. został zakończony I etap międzygminnego projektu pn. „Uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej na terenie gmin powiatu dzierżoniowskiego”. W ramach tego projektu zmodernizowano oczyszczalnię ścieków w Dzierżoniowie oraz stacje uzdatniania wody w Lubachowie przy ul. Cichej, rozbudowano kanalizację sanitarną, dokonano rozdziału kanalizacji ogólnospławnej na sanitarną i deszczową. Beneficjentem projektu były Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o. o., miasto Dzierżoniów, gminy Dzierżoniów, Bielawa, Pieszyce oraz Niemcza. Wartość całego projektu to ponad 104 mln zł, a poziom dofinansowywania z Funduszu Spójności wynosił 46,5 mln zł.

W 2017 r. Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. rozpoczęły realizację II etapu projektu, którego koszt to 53 mln.

W ramach realizacji projektu w 2018 r. zrealizowano następujące zadania:

1. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej dla terenów zlokalizowanych przy ul. Świdnickiej (w kierunku Świdnicy za Tesco) w Dzierżoniowie (na obszarze budownictwa TBS, budownictwa jednorodzinnego i usługowego).
2. Wymiana kanalizacji sanitarnej na terenie byłych zakładów DEFKA w Dzierżoniowie.
3. Budowa nowej kanalizacji sanitarnej w ul. Nowowiejskiej/Krasickiego w Dzierżoniowie.
4. Budowa suszarni osadów pościekowych powstających na obszarze obsługiwanych przez WiK Sp. z o.o. w Dzierżoniowie - zrealizowano I część zadania polegającego na likwidacji istniejącej laguny osadowej. Odstąpiono od realizacji etapu II polegającego na budowie suszarni osadów ściekowych i wprowadzenia w to miejsce nowych inwestycji wodno-kanalizacyjnych.

Zadania w trakcie realizacji:

1. Budowa wodociągu tranzytowego Lubachów-Pieszycy-Dzierżonów-Bielawa - etap III.
2. Budowa sieci kanalizacji sanitarnej i sieci wodociągowej w ul. Kamiennej oraz ul. Armii Krajowej w Dzierżoniowie .
3. Strefowanie sieci - centralny monitoring i sterowanie pracą systemu wodociągowego w poszczególnych strefach.

Spółka WiK Sp. z o.o. poza zadaniami realizowanymi w ww. projekcie realizowała w 2018 r. także inne zadania inwestycyjne z zakresu gospodarki wodno-ściekowej (łącznie nakłady 16.757.771,99 zł) oraz prace remontowe (łącznie nakłady 984.499,49zł).

Sieć kanalizacji sanitarnej w Dzierżoniowie obejmuje swoim zasięgiem większość terenów zamieszkałych, z wyjątkiem ul. Wiejskiej (obszar ten ze względu na ukształtowanie terenu oraz bardzo rozproszoną zabudowę wyłączony jest z obszaru aglomeracji) oraz części ul. Armii Krajowej. Występują także nieliczne

nieruchomości, które mimo istnienia w pobliżu sieci kanalizacji sanitarnej dalej posiadają zbiorniki bezodpływowe lub przydomowe oczyszczalnie ścieków. Z sieci kanalizacji sanitarnej korzysta 31.478 osób (stan na 31 grudnia 2018 r.). To ponad 99% mieszkańców Dzierżoniowa. Ze zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków korzysta w mieście 215 osób.

W 2018 r. wystąpiło 138 awarii sieci kanalizacji sanitarnej (w 2017 r. liczba awarii sieci kanalizacji sanitarnej wyniosła 248). W poniższej tabelach podane są podstawowe informacje o sieci kanalizacji sanitarnej w Dzierżoniowie (stan na 31 grudnia 2018 r.).

Tabela 3. Długość sieci kanalizacji w aglomeracji Dzierżoniów

Nazwa	długość sieci kanalizacyjnej sanitarnej		długość sieci kanalizacyjnej ogólnospławnej		długość sieci kanalizacyjnej ogółem (sanitarnej i ogólnospławnej)		długość sieci kanalizacyjnej deszczowej [km]
	ogółem [km]	w tym sieci grawitacyjnej [km]	ogółem [km]	w tym sieci grawitacyjnej [km]	ogółem [km]	w tym sieci grawitacyjnej [km]	
Dzierżoniów	74,4	74,3	0	0	74,4	74,3	60,9

Ścieki sanitarne z terenu Dzierżoniowa odprowadzane są do oczyszczalni ścieków przy ul. Brzegowej 144 (w grudniu 2013 r. została wyłączone z użytkowania oczyszczalnia ścieków w Pieszycach i ścieki z terenu Pieszyc poprzez kolektor ściekowy odprowadzane są do oczyszczalni ścieków w Dzierżoniowie). Właścicielem oczyszczalni jest spółka Wodociągi i Kanalizacja Sp. z o.o. Posiada ona decyzję wodnoprawną związaną z funkcjonowaniem oczyszczalni ścieków. W 2018 r. łączna ilość ścieków doptywających i oczyszczonych na oczyszczalni w Dzierżoniowie wyniosła 2.225.900 m³/rok. Zastosowana na oczyszczalni ścieków technologia umożliwia znaczącą redukcję zanieczyszczeń ścieków - w przypadku BZT5 - redukcja 98,6%, zawiesina ogólna - redukcja 98,0%, a w przypadku ChZT - redukcja 96,5%. Technologia usuwania biogenów umożliwia redukcję zanieczyszczeń azotu o 81,1%, a fosforu o 91,2%. Oczyszczalnia ścieków spełnia wymogi prawne.

Podmiotem odpowiedzialnym za dostarczenie wody dla mieszkańców Dzierżoniowa jest spółka WiK Sp. z o.o.

W 2018 r. na teren miasta dotarło 1.315.367,70 m³ wody (dla gospodarstw domowych 997.068,05 m³, dla przemysłu 136.463,68 m³, dla pozostałych 181.731,34 m³, na cele przeciwpożarowe 106,63 m³). Zużycie wody w latach 2015 - 2018 obrazuje tabela nr 4.

Tabela 4. Ilość dostarczonej wody w latach 2015-2018

	2015 r.	2016 r.	2017 r.	2018 r.
zużycie wody w m³ ogółem, w tym:	1.311.269,83	1.277.936,86	1313400,82	1315367,70
gospodarstwa domowe	996.800,59	974.559,17	988096,65	997068,05
przemysł	141.628,27	139.171,56	142978,08	136463,68,
pozostali	172.663,18	164.020,80	182216,08	181731,34
ppoż.	177,79	185,33	110,66	106,63

WiK Sp. z o.o. w ramach wewnętrznej kontroli jakości wody prowadzi stałe badania jakości wody w urządzeniach wodociągowych. Badania prowadzone są w laboratorium przy ul. Relaksowej 5 w Dzierżoniowie. System badań i ich harmonogram zatwierdza Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Dzierżoniowie. Nadzór nad jakością wody wodociągowej prowadzony był w oparciu o wymagania zawarte w rozporządzeniu Ministra Zdrowia w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w którym określone są m.in. wymagania jakościowe dla wód przeznaczonych do spożycia, charakterystyki metod laboratoryjnych, jakimi należy oznaczać poszczególne parametry,

wymagania dotyczące lokalizacji punktów poboru próbek wody, częstotliwość pobierania próbek wody oraz zakres niezbędnych badań. Na terenie Dzierżoniowa zostały wyznaczone stałe punkty czerpalne służące do monitorowania jakości wody. WiK sp. z o.o. prowadzi ciągły nadzór nad jakością wody dostarczanej mieszkańcom. Do badania jest ona pobierana także po każdym wyłączeniu wody oraz po awariach. W 2018 r. odnotowano 30 awarii wodociągowych (w 2017 r. - 57). Woda dostarczana mieszkańcom miasta Dzierżoniowa spełnia wszystkie wymagania jakościowe nałożone przez przepisy prawne. Informacja na temat jakości wody zamieszczona jest na stronie internetowej spółki w zakładce „jakość wody”.(<https://wik.dzierzoniow.pl/jakosc.php?co=wody>)

Zgodnie ze sporządzoną przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Dzierżoniowie roczną oceną obszarową jakości wody w 2018 r. były pobierane do badania laboratoryjnego próbki wody do analizy fizykochemicznej i do analizy mikrobiologicznej. Na podstawie tych badań Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Dzierżoniowie ocenił wodociąg Dzierżoniów jako dobry.

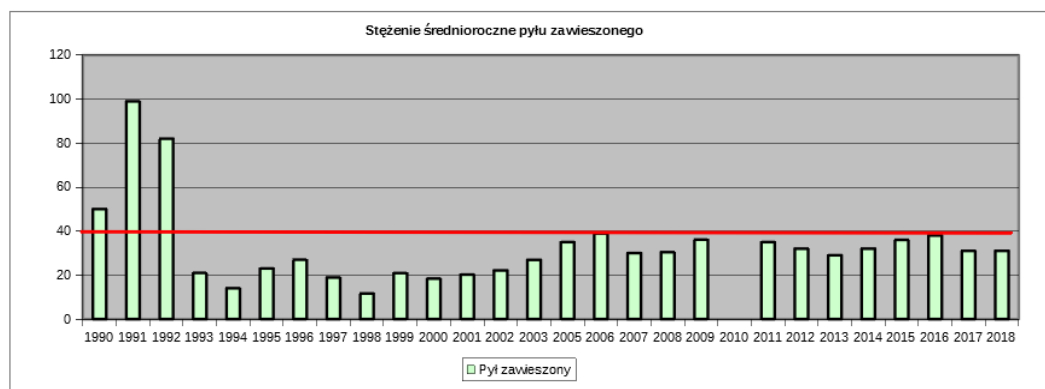
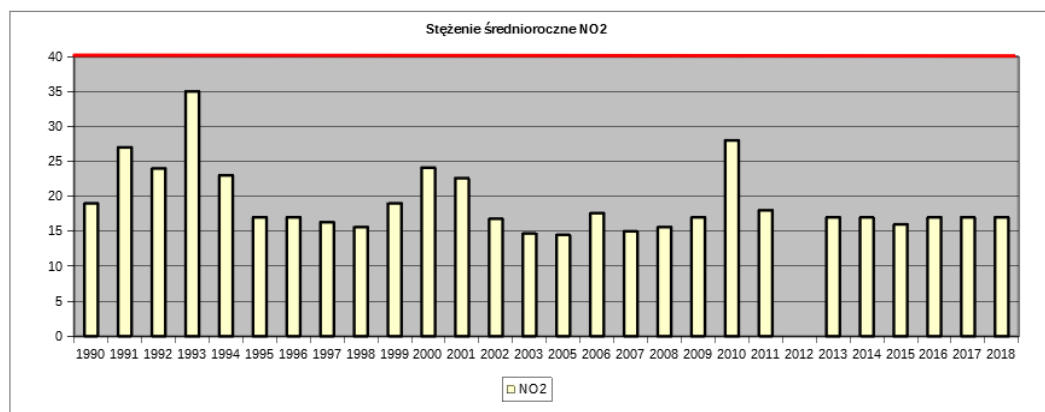
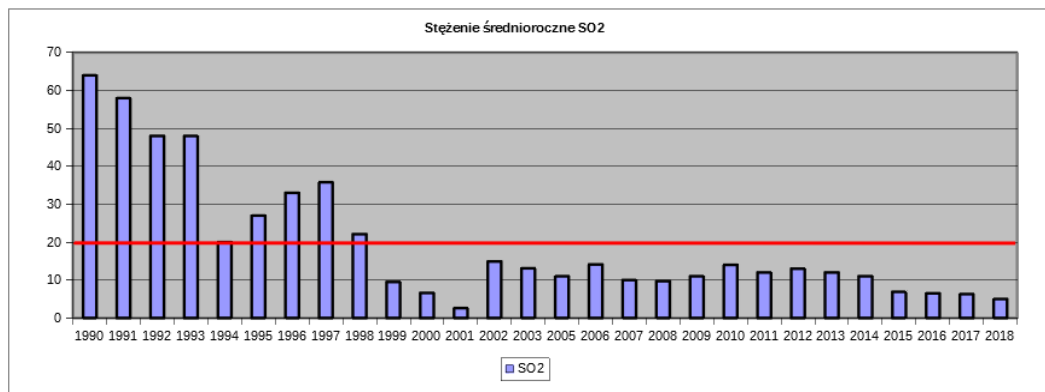
Ścieki deszczowe i roztopowe z terenu Dzierżoniowa odprowadzane są siecią kanalizacji deszczowej do wód powierzchniowych. Łączna długość sieci kanalizacji deszczowej na terenie Dzierżoniowa wynosi 60,9 km. Gmina posiada pozwolenie wodnoprawne na szczególne korzystanie z wód w zakresie odprowadzania wód opadowych i roztopowych. W celu prawidłowego funkcjonowania sieci deszczowej w 2018 r. wykonano czyszczenie wpustów deszczowych - 2.242 szt., przeprowadzono czyszczenie 4 separatorów substancji ropopochodnych oraz czyszczenie kanalizacji deszczowej (wytypowane odcinki kanalizacji deszczowej, w których zaobserwowano utrudnienia w odprowadzeniu wód opadowych i roztopowych) na łącznej długości 2.896 m. Na bieżąco usuwane były awarie kanalizacji deszczowej. Dodatkowo w 2018 r. zostały przeprowadzone prace polegające na konserwacji rowów o łącznej długości 4.980 m.

JAKOŚĆ POWIETRZA

Monitoring zanieczyszczenia powietrza w Dzierżoniowie prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu (WIOŚ). Pomiar dokonywany jest automatycznie w stacjonarnej stacji pomiarowej zlokalizowanej na terenie Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej przy ul. Piłsudskiego

w Dzierżoniowie. Na stacji pomiarowej mierzone są zanieczyszczenia powietrza, takie jak: dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, pył zawieszony PM10. Wieloletnie wyniki pomiarów zanieczyszczeń na terenie Dzierżoniowa obrazują poniższe wykresy.

Wykresy zanieczyszczenia średniorocznego SO₂, NO₂, PM10 w latach 1990 – 2018

W 2018 r. wyniki pomiarów zanieczyszczeń powietrza SO₂ i NO₂ i pyłu zawieszony PM10 kształtowały się na podobnych poziomach, jak w 2017 r. Analiza wyników pomiarów wskazuje, że:

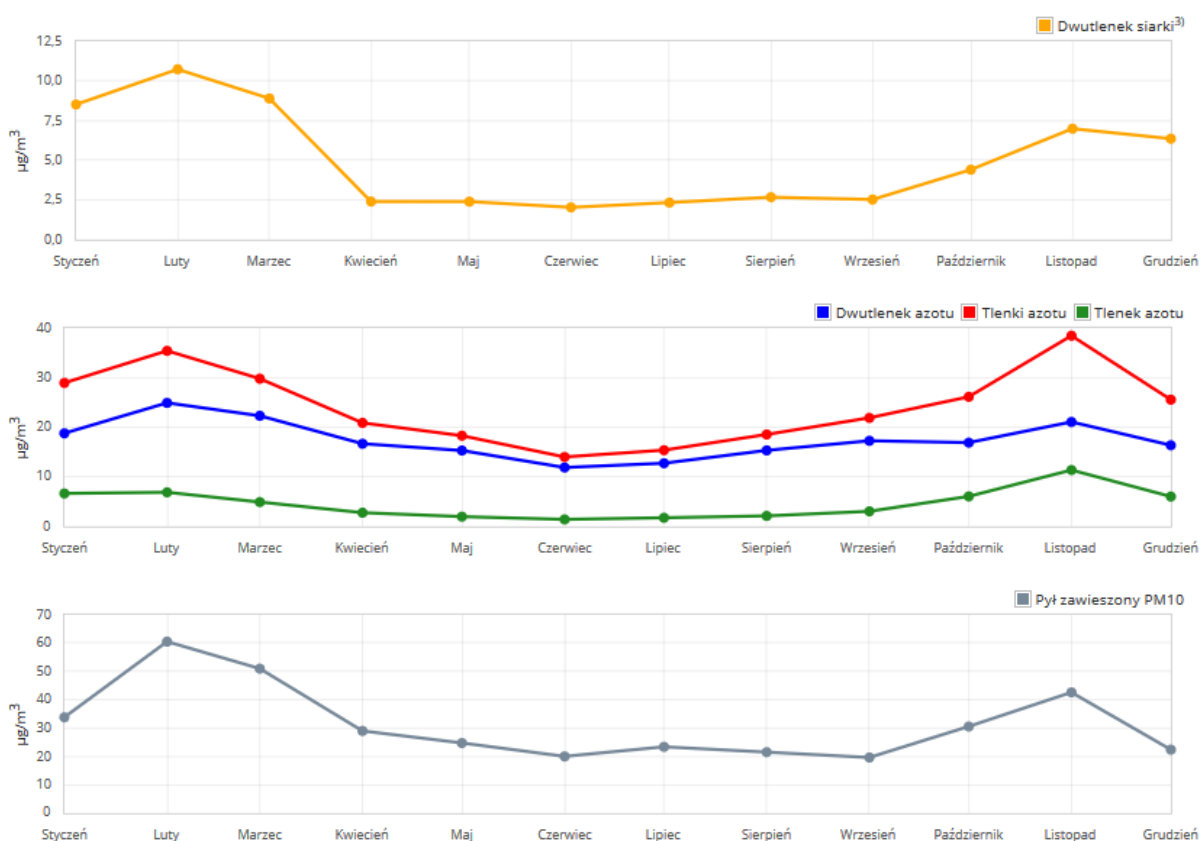
- 1) Średnioroczna wartość zanieczyszczenia SO₂ w 2018 r. wyniosła 5,0 µg/m³ (dopuszczalna wartość 20 µg/m³). Stężenie średnioroczne SO₂ nie przekracza wartości dopuszczalnych (w latach 2010-2018 wartości te wahały się w przedziale 25-70% wartości dopuszczalnej), nie występowały przekroczenia 24-godzinne, których wartość dopuszczalna wynosi 125µg/m³. Minimalna średniomiesięczna wartość wyniosła 2,0 µg/m³ , maksymalna 10,7 µg/m³.
- 2) Średnioroczna wartość zanieczyszczenia NO₂ w 2018 r. wyniosła 17 µg/m³ (dopuszczalna wartość 40 µg/m³). Stężenie średnioroczne NO₂ nie przekracza wartości dopuszczalnych (w latach 2010-2018 wartości te wahały się w przedziale 40-70% wartości dopuszczalnej). Od kilkunastu lat stężenie średnioroczne NO₂ utrzymuje się na podobnym poziomie i nie przekracza wartości dopuszczalnych. Nie są także przekraczane wartości dopuszczalne dla NO_x i NO (wartości te w 2018 r. wyniosły: tlenki azotu No_x - 24 µg/m³, (wartość dopuszczalna 30 µg/m³), tlenek azotu NO -5 µg/m³). Minimalna średniomiesięczna wartość NO₂ wyniosła 12 µg/m³ , maksymalna 25 µg/m³.
- 3) Średnioroczna wartość zanieczyszczenia pyłu zawieszonego PM 10 w 2018 r. wyniosła 31 µg/m³. Średnioroczny poziom stężenia pyłu zawieszonego PM10 jest w granicach normy (w latach 2010-2018 wartości te wahały się w przedziale 72-95% wartości dopuszczalnej). W latach 2010-2018 (zauważalne było to także w latach poprzednich) notowane były ponadnormatywne poziomy 24-godzinnych stężeń pyłu zawieszonego PM10. Ponadnormatywny poziom 24-godzinnych stężeń pyłu zawieszonego PM10 występował w okresie grzewczym, co świadczy o bardzo dużym wpływie spalania paliw stałych w instalacjach grzewczych na stężenia zanieczyszczeń w powietrzu atmosferycznym. W wielu przypadkach pogorszenie jakości powietrza związane było z pogorszeniem warunków pogodowych, które sprzyjało rozpraszaniu zanieczyszczeń w przygruntowej warstwie powietrza. Szczególnie niekorzystne warunki pogodowe dla rozpraszania się zanieczyszczeń były notowane w lutym 2018 r. (15 dni z przekroczeniem wartości dopuszczalnych). W pozostałych miesiącach liczba dni z przekroczeniem wartości dopuszczalnych to: 5 w styczniu, 9 w marcu, 1 w kwietniu, 3 w październiku, 8 w listopadzie i 4 w grudniu. Największa wartość 24-godzinnego stężenia pyłu zawieszonego PM10 w 2018 r. wystąpiła 3 marca i wyniosła 142 µg/m³. Dopuszczalny poziom 24-godzinnego stężenia pyłu zawieszonego PM10 wynosi 50 µg/m³. Dopuszczalna

roczna ilość dni z przekroczeniami 24-godzinnego pyłu PM10 wynosi 35. W tabeli 5 podana jest liczba przekroczeń 24-godzinnego pyłu PM 10 w latach 2015-2018.

Tabela 5. Przekroczenia 24-godzinnego pyłu PM 10 w latach 2015-2018 (na podstawie pomiarów WIOŚ zamieszczonych na stronie internetowej)

L.P.	Rok	Liczba dni z przekroczeniem wartości dobowej (średnia wartość dobową $50\mu\text{g}/\text{m}^3$)	Dopuszczalna liczba dni z przekroczeniem wartości dobowej
6	2015	67	35
7	2016	64	35
8	2017	50	35
9	2018	45	35

Poniżej przedstawione są wykresy średniomiesięcznych wartości zanieczyszczeń w 2018 r. dla dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, tlenku azotu, tlenków azotu oraz pyłu zawieszonego PM10.

Na terenach, gdzie nie są mierzone zanieczyszczenia, obszary przekroczeń poszczególnych substancji określone są na podstawie wyników modelowania rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w atmosferze w połączeniu z analizą

przekroczeń zarejestrowanych w poszczególnych stacjach pomiarowych. Na stacji pomiarowej w Dzierżoniowie nie są mierzone zanieczyszczenia benzo(a)pirenu oraz ozonu. Wartości te, podobnie jak dla gmin, gdzie nie ma stacji pomiarowych, określa się na podstawie modelowania. Zgodnie z wynikami modelowania Dzierżoniów (dane za 2017 r.), podobnie jak 135 gmin województwa dolnośląskiego, został zaliczony do obszaru, gdzie przekroczone są średnioroczne wartości benzo(a)pirenu. Wyniki modelowania wskazują także na przekroczenia wartości ozonu (przekroczenia występują we wszystkich gminach województwa dolnośląskiego). Szczegółowe wyniki zanieczyszczenia powietrza są zamieszczone w opracowaniu WIOŚ pn. „Ocena poziomu substancji w powietrzu oraz wyniki kwalifikacji stref województwa dolnośląskiego za rok 2017”. Analiza zamieszczona w tym opracowaniu wskazuje, że największym problemem w zakresie zanieczyszczenia powietrza w gminach województwa dolnośląskiego, tak jak i w Dzierżoniowie, jest zanieczyszczenie pyłami zawieszonymi i benzo(a)pirenem. Dotyczy to większości gmin miejskich województwa dolnośląskiego, a także terenów wiejskich. Główną przyczyną występowania przekroczeń jest emisja zanieczyszczeń z systemów indywidualnego ogrzewania budynków.

Bardzo istotną zmianą dotyczącą walki z niską emisją jest podjęta 30 listopada 2017 r. przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego uchwała, która wprowadza ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji na paliwa stałe - tzw. uchwała antysmogowa. Uchwała ta wprowadza na obszarze całego województwa dolnośląskiego (z wyłączeniem gminy Wrocław i uzdrowisk – tereny te objęte są innymi uchwałami) ograniczenia i zakazy w zakresie eksploatacji instalacji, w których następuje spalanie paliw. Od 1 lipca 2018 r. przedmiotowa uchwała zakazuje stosowania:

- ✓ mułów i flotokoncentratów węglowych oraz mieszanek produkowanych z ich wykorzystywaniem,
- ✓ węgla brunatnego oraz paliw stałych produkowanych z wykorzystywaniem tego węgla,
- ✓ węgla kamiennego w postaci sypkiej o uziarnieniu poniżej 3 mm,
- ✓ biomasy stałej o wilgotności w stanie roboczym powyżej 20%.

Od 1 lipca 2018 r. obowiązują ograniczenia dotyczące nowo uruchamianych instalacji. Wszystkie nowo instalowane kotły oraz miejscowe ogrzewacze pomieszczeń oddane do eksploatacji po 30 czerwca 2018 r. muszą spełniać wymogi uchwały. Ponadto od 1 lipca 2024 r. obowiązywać będzie zakaz eksploatacji wszystkich instalacji na paliwa stałe, których emisja pyłu nie odpowiada żadnej z klas emisyjności. Natomiast od dnia 1 lipca 2028 r. obowiązywać będzie zakaz eksploatacji kotłów, których emisyjność odpowiada 3 i 4 klasie. Od 1 lipca 2028 r. można będzie eksploatować wyłącznie kotły na paliwo stałe, z których emisja cząstek pyłu odpowiada klasie 5.

Ograniczenie niskiej emisji jest jednym z głównych celów ochrony środowiska w Dzierżoniowie. Z tych względów wiele działań realizowanych jest w sposób ciągły od wielu lat. Należy do nich zaliczyć m.in. działania w zakresie trwałej budowy świadomości mieszkańców związanej z problem zanieczyszczenia powietrza i działania długoterminowe, takie jak:

1. Kontynuacja programu umożliwiającego dofinansowanie zmiany sposobu ogrzewania dla mieszkańców Dzierżoniowa. W 2018 r. w ramach programu wymieniono 74 piece węglowe.
2. Modernizacje i remonty dróg gminnych.
3. Budowa ścieżek rowerowych.
4. Sadzenie drzew i krzewów w pasach drogowych.
5. Rozbudowa sieci ciepłowniczej i podłączanie do niej nowych obiektów oraz modernizacja ciepłowni przy ul. Złotej w Dzierżoniowie - zadanie realizowane przez podmiot prywatny.
6. Realizacja projektu partnerskiego pn.: „Regionalny Program Energetyki Prosumenckiej – mikroinstalacje fotowoltaiczne w budynkach jednorodzinnych na terenie wybranych gmin Dolnego Śląska”, którego celem jest budowa przez mieszkańców instalacji fotowoltaicznych – 34 instalacje.
7. Rozwój przyjaznej komunikacji publicznej.
8. Działania termomodernizacyjne gminnych obiektów użyteczności publicznej.

KOMUNIKACJA PUBLICZNA

Gminna komunikacja publiczna realizowana jest przez Dzierżoniów w ramach porozumienia międzygminnego zawartego 1 lipca 2009 r. pomiędzy gminami powiatu dzierżoniowskiego (z wyłączeniem Łagiewnik) i gminą Stoszowice w powiecie ząbkowickim. Gminy zdecydowały się na prowadzenie wspólnej polityki transportowej umożliwiającej budowę bardziej przyjaznego systemu transportu publicznego, który pozwala na przemieszczanie się mieszkańców pomiędzy gminami przy jednoczesnej optymalizacji liczby linii komunikacyjnych wraz z dostosowaniem liczby kursów oraz taboru, jednolitym systemem biletowym, jednolitymi zasadami ulg i zwolnień. Zgodnie z porozumieniem międzygminnym operatorem systemu jest gmina Bielawa. W połowie 2017 r. został rozstrzygnięty przetarg na świadczenie przewozów o charakterze publicznego transportu zbiorowego w latach 2017- 2027 o wartości około 120 mln złotych. W wyniku nowej umowy już pod koniec 2017 r. na naszych ulicach pojawiły się nowe autobusy. Zstąpiły one stare i mocno wyeksploatowane pojazdy uciążliwe dla mieszkańców i środowiska. Organizowana przez gminy komunikacja publiczna umożliwia przemieszczanie się mieszkańców Dzierżoniowa na kierunkach: Dzierżoniów – Bielawa, Dzierżoniów – Jodłownik, Dzierżoniów – Grodziszcze, Dzierżoniów – Rościszów, Dzierżoniów – Kamionki, Dzierżoniów – Bratoszów, Dzierżoniów – Niemcza, Dzierżoniów – Przerzeczyn Zdrój, Dzierżoniów – Kietlin, Dzierżoniów – Piława Górna. Łącznie funkcjonuje 18 linii komunikacyjnych, w tym dwie linie wyłącznie po terenie Dzierżoniowa (linia A i B).

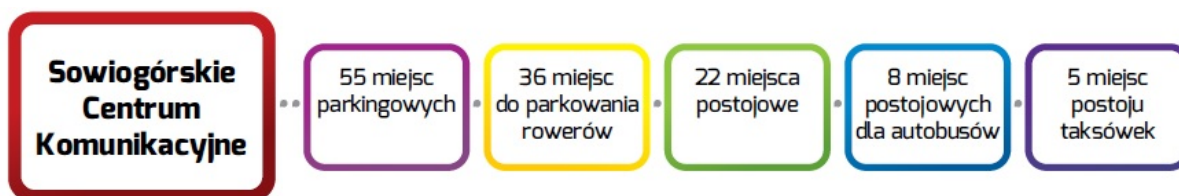

Od 2018 r. mieszkańcy korzystają z nowoczesnych, komfortowych autobusów miejskich

W 2018 r. łączna długość kilometrów przejechanych przez autobusy w ramach porozumienia międzygminnego wyniosła 2.482.791 km, z tego na terenie Dzierżoniowa - 863.408 km. Uzupelnieniem gminnej komunikacji autobusowej jest komunikacja publiczna organizowana przez podmioty prywatne na kierunkach Dzierżoniów - Wrocław, Dzierżoniów - Świdnica, Dzierżoniów - Ząbkowice Śląskie. Poza komunikacją autobusową mieszkańcy mają dostęp także do komunikacji kolejowej organizowanej przez województwo dolnośląskie, która pozwala przemieszczać się na kierunkach Dzierżoniów - Wrocław (przez Jaworzynę), Dzierżoniów - Legnica, Dzierżoniów - Kłodzko/Kudowa Zdrój.

Istotnym elementem systemu komunikacji publicznej jest nowo otwarte Sowiogórskie Centrum Komunikacyjne, które skupia w jednym miejscu wszystkie dostępne w mieście formy transportu. Dzięki takiemu rozwiązaniu transport publiczny stał się bardziej przyjazny dla pasażerów.

ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

Jednym z głównych narzędzi kształtowania polityki miasta w zakresie zagospodarowania przestrzennego gminy jest studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Mimo iż dokument ten nie jest aktem prawa miejscowego, niemniej jednak jego ustalenia są wiążące przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, tj. aktów prawa miejscowego ustalających przeznaczenie terenów oraz określających sposoby ich zagospodarowania i zabudowy. Dzierżoniów posiada obowiązujące studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. W wykonanym w 2018 r. opracowaniu pt. „Ocena aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Dzierżoniowa oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego sporządzonych dla obszarów w granicach Dzierżoniowa” stwierdzono dezaktualizację Studium, głównie z uwagi na zmianę otoczenia formalno-prawnego, jaka nastąpiła po wejściu w życie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. W związku z tym

Rada Miejska Dzierżoniowa zdecydowała o przystąpieniu do sporządzenia nowego Studium dla obszaru Dzierżoniowa. Zakończenie prac nad nim planowane jest w 2020 r.

Na obszarze Dzierżoniowa obowiązuje 56 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Łącznie obejmują one powierzchnię 701,5 ha, co stanowi około 35% powierzchni miasta. Opracowanie pt. „Ocena aktualności Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Dzierżoniowa oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego sporządzonych dla obszarów w granicach Dzierżoniowa” wskazuje na aktualność planów miejscowych, w związku z czym nie ma potrzeby ich zmiany. W 2018 r. nie sporządzano planów miejscowych z uwagi na brak takiej potrzeby (ostatnie plany sporządzono w 2017 r.). Mieszkańcy mają możliwość zapoznania się z obowiązującymi planami na stronie BIP Urzędu Miasta ([http://bip.um.dzierzoniow.pl/m,407,obowiazujace-plany-zagospodarowania - przestrzennego.html](http://bip.um.dzierzoniow.pl/m,407,obowiazujace-plany-zagospodarowania-przestrzennego.html)) oraz na geoportalu powiatu dzierżoniowskiego (<http://geoportal.pow.dzierzoniow.pl/geoportal/f?p=110:113>).

Polityka mieszkaniowa realizowana przez miasto przyczynia się do zwiększenia możliwości uzyskania lokali przez osoby o zróżnicowanych progach dochodowych, a także wpływa na poprawę standardów dotychczasowego zamieszkania.

PROGRAM GOSPODAROWANIA MIESZKANIOWYM ZASOBEM GMINY

Realizując obowiązek wynikający z ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, Rada Miejska Dzierżoniowa w dniu 27 listopada 2017 r. uchwaliła „Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Giejskiej Dzierżoniów na lata 2018-2022”.

Celem programu jest:

- ✓ wdrażanie racjonalnej polityki mieszkaniowej zmierzającej do zwiększenia możliwości zabezpieczenia potrzeb mieszkaniowych osób o niskich dochodach,
- ✓ poprawa stanu technicznego mieszkaniowego zasobu,
- ✓ realizowanie polityki czynszowej zapewniającej utrzymywanie zasobu w należyтым stanie technicznym,
- ✓ zwiększenie efektywności zarządzania mieszkaniowym zasobem gminy.

Mieszkaniowy zasób gminy tworzą lokale mieszkalne położone w budynkach stanowiących w całości własność miasta oraz lokale znajdujące się w budynkach, w których zawiązane są wspólnoty mieszkaniowe. Dzierżoniów jest właścicielem 1.257 lokali mieszkalnych, w tym 181 socjalnych oraz 9 pomieszczeń tymczasowych w 71 budynkach komunalnych i 301 budynkach wspólnot mieszkaniowych. W styczniu 2018 r. nastąpiło zasiedlenie nowego budynku mieszkalnego przy ul. Zachodniej, nowe lokale otrzymały 23 osoby.

Zarządcą lokali i budynków wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy jest Dzierżoniowski Zarząd Budynków Mieszkalnych sp. z o.o.

Gmina zaspokaja potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach, wykorzystując przede wszystkim mieszkaniowy zasób gminy. Osoby ubiegające się o lokal składają wnioski o jego przyznanie. Wnioski są rozpatrywane zgodnie z przyjętymi prawem miejscowym kryteriami. W okresie ostatniego naboru, trwającego od 1 kwietnia 2017 r. do 31 marca 2018 r., wpłynęło 176 wniosków o najem lokalu mieszkalnego - o ok. 80 mniej niż w latach ubiegłych. Zmniejszenie liczby wniosków spowodowane było zmniejszeniem bezrobocia, wzrostem zarobków mieszkańców, obowiązkiem potwierdzania wszystkich dochodów osób starających się o najem. Z pozytywnie ocenionych wniosków powstała lista osób uprawnionych do najmu lokalu mieszkalnego na lata 2018/2019. Lista zawierała nazwiska 31 rodzin.

W ciągu roku uwolnione zostały 44 lokale mieszkalne i 8 socjalnych. Lokale te przeznaczono do dalszego najmu na rzecz osób oczekujących na wskazanie lokalu gminnego oraz do przeprowadzenia eksmisji osób, wobec których sąd orzekł o uprawnieniu do zawarcia z nimi umowy najmu lokalu socjalnego.

Miasto pomaga też mieszkańcom w dokonywaniu zamian lokali. Zamiany mogą występować pomiędzy najemcami lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, a także między najemcami lokali komunalnych i osobami zajmującymi lokale w innych zasobach. Zamiana umożliwia dostosowanie standardu i wielkości lokalu mieszkalnego do możliwości finansowych i stanu rodzinnego najemcy.

Potrzeby w zakresie remontów i modernizacji budynków i lokali mieszkalnych określone są na podstawie ich stanu technicznego, w oparciu o wyniki przeglądów. Decyzje w sprawie remontów były podejmowane przez burmistrza w granicach środków określonych w budżecie gminy. Zgodnie z planem remontów oraz w trybie awaryjnym wstawiono do lokali komunalnych 60 nowych pieców, wymieniono 17 sztuk drzwi wejściowych, w 30 lokalach gminnych wymieniono 73 okna. W 2018 r. z budżetu miasta na remonty wydano 1.369.443 zł, z czego 594.334 zł na realizację planów gospodarczych wspólnot mieszkaniowych. Miasto umożliwia również przeprowadzanie remontów we własnym zakresie przez najemców i uzyskanie

częściowej refundacji kosztów w formie bezgotówkowej jako zaliczenie na poczet przyszłych opłat czynszowych. W 2018 r. z takiej opcji skorzystało 17 najemców.

Inną formą pomocy miasta dla właścicieli oraz wspólnot mieszkaniowych inwestujących w budynki, także tych z udziałem gminy, są nagrody pieniężne dla laureatów konkursu „Piękna fasada”. Te podmioty, które w danym roku wyremontowały swoje budynki, mogą zgłaszać udział w konkursie o nagrodę za osiągnięcia w dziedzinie upowszechniania i ochrony kultury materialnej Dzierżoniowa.

W 2018 r. do konkursu wpłynęło 13 wniosków w dwóch kategoriach - elewacja oraz detal architektoniczny. Przyznano 10 nagród w kategorii elewacja na sumę 105.000 zł. Otrzymały je wspólnoty następujących nieruchomości:

- 1) WM Świdnicka 8-8a – I nagroda 25.000 zł,
- 2) WM Ząbkowicka 23-23a – II nagroda 15.000 zł,
- 3) WM Gr. Roweckiego 6-8 – II nagroda 15.000 zł,
- 4) WM Kilińskiego 7 – III nagroda 10.000zł,
- 5) WM os. Słoneczne 1-1a– III nagroda 10.000 zł,
- 6) WM Słowiańska 1 – III nagroda 10.000 zł,
- 7) WM Wrocławska 28ab – IV nagroda 5.000 zł,
- 8) WM Gr. Roweckiego 30 – IV nagroda 5.000 zł,
- 9) WM Świdnicka 6 – IV nagroda 5.000 zł,
- 10) WM Ogrodowa 2 – IV nagroda 5.000 zł.

Dzięki konkursowi "Piękna fasada" budynki Dzierżoniowa odzyskują swoją dawną świetność, a wspólnoty – część kosztów remontu

CZYNSZE

Głównym założeniem polityki czynszowej jest to, aby przychody z tytułu czynszów stopniowo pokrywały nie tylko koszty bieżącego utrzymania zasobu lokalowego, ale również zapewniały pozyskiwanie środków na remonty.

W 2018 r. miesięczna bazowa stawka czynszu za lokal mieszkalny wynosiła 6,13 zł/m², za lokal socjalny – 1,09 zł/m², a za lokale będące w posiadaniu zależnym gminy – 6,49zł/m². Wysokość stawki czynszu z tytułu najmu lokalu gminnego, zależna od stanu technicznego i wyposażenia lokalu, kształtowała się od 2,76 zł do 6,74 zł, średnio 4,90 zł.

W myśl zapisów obowiązującego prawa, najemcy ze względu na wielkość dochodu gospodarstwa domowego, mogą ubiegać się o obniżkę czynszu. Miasto umożliwia także najemcom uzyskanie ulgi w przypadku zadłużenia w opłatach z tytułu najmu. Są to umorzenia, odroczenia i rozłożenia spłaty należności w ratach.

SPRZEDAŻ LOKALI KOMUNALNYCH

W 2018 r. sprzedano 26 mieszkań komunalnych w drodze bezprzetargowej na rzecz najemców oraz 7 mieszkań w drodze przetargowej. Priorytetem sprzedaży była prywatyzacja ostatnich lokali w budynkach wspólnot mieszkaniowych, czyli takich lokali, których sprzedaż prowadziła do pozbycia się w nim udziału gminy. Taka sytuacja dotyczyła sprzedaży 7 lokali mieszkalnych, dzięki której miasto przestało być współwłaścicielem 4 budynków.

NIERUCHOMOŚCI GMINNE

Gmina jako podstawowa jednostka samorządu terytorialnego otrzymując do realizacji konkretne zadania publiczne została również wyposażona w odpowiednie mienie. Gminny zasób nieruchomości jest podstawowym składnikiem mienia gminnego.

Plan wykorzystania zasobu nieruchomości gminnych

Na dzień 31 grudnia 2018 r. łączna powierzchnia terenów należących do gminy wynosiła 825 ha, a ich wartość, wyliczona w oparciu o operat szacunkowy wykonany przez rzeczoznawcę majątkowego, to 312.310.000 zł:

Wyszczególnienie użytku	Powierzchnia [w ha]	Średnia wartość 1 m ² [w zł]	Szacunkowa wartość [w zł]
Grunty orne	402	7,50	30.150.000
Łąki trwałe	26	7,50	1.950.000
Pastwiska trwałe	8	7,50	600.000
Grunty rolne zabudowane	9	7,50	675.000
Rowy	11	4,20	462.000
Grunty zadrzewione i zakrzewione	5	19,20	960.000
Tereny mieszkaniowe	99	99,20	98.208.000
Tereny przemysłowe	12	99,20	11.904.000
Inne tereny zabudowane	46	99,20	45.632.000
Tereny zurbanizowane niezabudowane	20	99,20	19.840.000
Tereny rekreacyjno - wypoczynkowe	50	19,20	9.600.000
Tereny komunikacyjne	135	68,33	92.245.500
Nieużytki	1	4,20	42.000
Grunty pod wodami	1	4,20	42.000

Majątek gminy jest podstawą jej samodzielności, ale także źródłem obowiązków związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki, m.in. w zakresie nieruchomości.

Zgodnie z art. 23 i 25 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, na lata 2017-2019 opracowany został „Plan wykorzystania gminnego zasobu nieruchomości Gminy Miejskiej Dzierżoniów”. Gospodarka gminnym zasobem nieruchomości polega na wykonywaniu różnorodnych czynności o charakterze faktycznym i prawnym względem nieruchomości, prowadzących do optymalnego ich wykorzystania.

W 2018 r. gospodarowanie nieruchomościami gminnymi obejmowało następujące zadania:

1. Powiększenie zasobu w wyniku:

1.1. komunalizacji - miasto nabyło prawo własności gruntów o łącznej powierzchni 0,0576 ha,

1.2. nabycia - nieruchomości przeznaczone pod drogi gminne o łącznej powierzchni 0,0107 ha,

1.3. zamiany – miasto kupiło nieruchomość stanowiącą działkę nr 9 obręb Zatorze o powierzchni 3.573 m² z przeznaczeniem pod zabudowę przemysłową i aktywność gospodarczą.

2. Wyłączenie części zasobu poprzez:

2.1. Sprzedaż:

- działek budowlanych w drodze przetargowej:

lp.	Nr działki	Powierzchnia [m ²]	Obręb	Ulica
1.	636/52	826	Centrum	Brzegowa
2.	248/3	1095	Zatorze	Kilara
3.	1050/32	1041	Nowe Miasto	Podwalna
4.	1050/30	1042	Nowe Miasto	Paderewskiego
5.	1050/33	933	Nowe Miasto	Kamienna
6.	1050/29	934	Nowe Miasto	Kamienna
7.	1050/25	1147	Nowe Miasto	Kamienna
8.	969/18	21	Centrum	Gen. W. Andersa
9.	969/19	25	Centrum	Gen. W. Andersa
10.	969/20	24	Centrum	Gen. W. Andersa
11.	969/21	30	Centrum	Gen. W. Andersa
12.	63/10	3007	Nowe Miasto	J. Korczaka
13.	1050/24	1039	Nowe Miasto	Kamienna

14.	1050/27	934	Nowe Miasto	Kamienna
15.	1050/28	1042	Nowe Miasto	Kamienna
16.	1050/4	1086	Nowe Miasto	Kamienna
17.	1050/5	1081	Nowe Miasto	Kamienna
18.	1050/6	1076	Nowe Miasto	Kamienna
19.	1050/7	1071	Nowe Miasto	Kamienna
20.	1050/8	1086	Nowe Miasto	Kamienna
21.	248/2	1238	Zatorze	Kilara
22.	248/5	1166	Zatorze	Kilara
23.	248/6	1363	Zatorze	Kilara

- działek w drodze bezprzetargowej, np. na poprawę działek budowlanych,
- lokali mieszkalnych, w drodze bezprzetargowej na rzecz najemców - 26 lokali,
- lokali użytkowych i mieszkalnych, w drodze przetargowej:

lp.	Nr lokalu	Powierzchnia [m ²]	Obręb	Ulica
1.	30/1	51,50	Centrum	Ząbkowicka
2.	55/1	41,28	Centrum	Nowowiejska
3.	2B2	196,67	Centrum	Rzeźnicza
4.	11/3	16,75	Centrum	Kościelna
5.	1f/9	41,20	Dolny	os. Złote
6.	12/3	31,26	Centrum	Pocztowa
7.	2b/17	24,81	Centrum	Rzeźnicza
8.	41B	30,25	Centrum	Wrocławska
9.	33/2a	33,30	Centrum	Nowowiejska

2.2. Inne formy rozdysponowania:

- na podstawie decyzji Wojewody Dolnośląskiego gmina przekazała działkę nr 120/5, obręb Nowe Miasto, o powierzchni 0,0676 ha na rzecz spadkobierców poprzednich właścicieli,
- jako wyposażenie miasto przekazało na własność Dzierżoniowskiemu Ośrodkowi Kultury nieruchomość zabudowaną położoną przy ul. Świdnickiej 23.

3. Wykorzystanie nieruchomości posiadanych w zasobie do realizacji zadań poprzez:

3.1. Przekazanie w trwały zarząd:

- na rzecz Ośrodka Sportu i Rekreacji w Dzierżoniowie nieruchomości:

1. części działki nr 347/18 o pow. 410 m² położonej przy ul. Pięknej, obręb Centrum, zabudowanej placem zabaw,
2. działki nr 122/7 przy ul. Wieniawskiego, obręb Zatorze, zabudowanej placem zabaw i siłownią plenerową,
3. części działki nr 197/16 o pow. 1.251 m² oraz części działki nr 197/11 o pow. 143 m² położonej przy ul. Kościelnej, obręb Centrum, zabudowanej placem zabaw i siłownią plenerową,
4. części działki nr 41/5 o pow. 484 m² na os. Kolorowym, obręb Centrum, zabudowanej placem zabaw i siłownią plenerową,
5. działki: nr 41/1 o pow. 323 m², nr 41/2 o pow. 1590 m², nr 41/3 o pow. 691 m², nr 41/4 o pow. 754 m², nr 41/8 o pow. 126 m², nr 41/9 o pow. 19423 m² położonej przy ul. Sikorskiego, obręb Nowe Miasto, zabudowanej placem zabaw, siłownią fitness, miasteczkiem ruchu drogowego, Aleją Bajkowych Gwiazd,
6. działki nr 920/41 o pow. 750 m² przy ul. Klonowej w obrębie Dolnym, zabudowanej placem zabaw,
7. działki nr 622 o pow. 438 m² przy ul. Brzegowej, obręb Dolny, zabudowanej placem zabaw.

- na rzecz Ośrodka Pomocy Społecznej w Dzierżoniowie:

1. nieruchomości zabudowanej, stanowiącej część działki nr 589/2 o pow. 3995 m², obręb Centrum, położonej przy ul. Szkolnej 24, na realizację zadań statutowych.

2. udziału w nieruchomości zabudowanej budynkiem użytkowym przy ul. Nowowiejskiej 88, tj. pomieszczenia mieszkalnego znajdującego się na poddaszu budynku o łącznej powierzchni użytkowej 184,63 m² wraz z udziałem w działce nr 628/1 obręb Dolny, z przeznaczeniem na utworzenie mieszkań chronionych,

- na rzecz Środowiskowego Domu Samopomocy:

1. części budynku przy ul. Nowowiejskiej 88, tj. pomieszczenia o pow. 444,57 m² oraz pomieszczenia piwniczne o pow. 207,36 m², na realizację zadań statutowych.

3.2. Eksploatację obiektów zajętych pod działalność użyteczności publicznej - wydzierżawiono, w drodze przetargu, nieruchomość zabudowaną na os. Jasnym 22 z przeznaczeniem na prowadzenie żłobka niepublicznego.

3.3. Zarządzanie nieruchomościami gminnymi, w tym gminnym zasobem mieszkaniowym.

Na podstawie umowy o zarządzanie i administrowanie lokalowym zasobem gminy zajmuje się Dzierżoniowski Zarząd Budynków Mieszkalnych sp. z o.o.

lp.	Rodzaj nieruchomości	liczba
1	Lokale mieszkalne	1257
2	Lokale użytkowe	116
3	Budynki 100% komunalne	71
4	Garáže	145

3.4. Oddawanie nieruchomości w najem, dzierżawę, użyczenie.

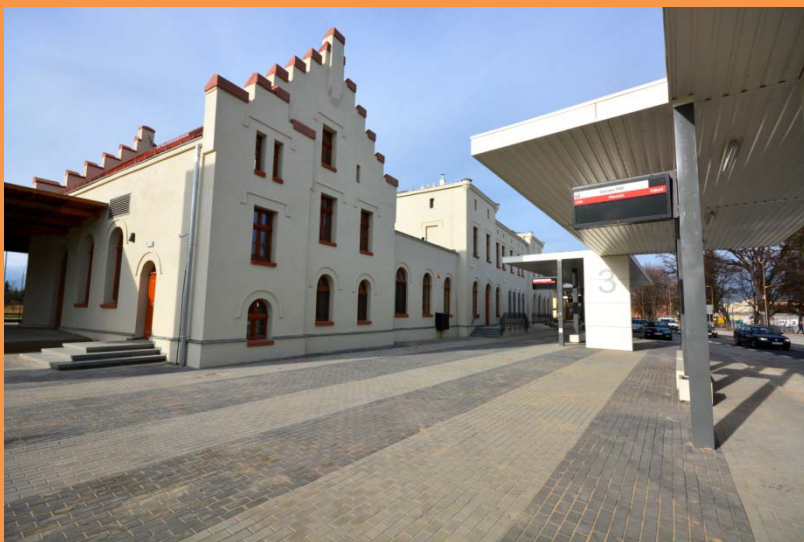
W 2018 r. zawarto łącznie 170 umów, w tym:

- 65 umów dzierżawy gruntów rolnych,
- 51 umów dzierżawy terenu na cele handlowo-usługowe, tereny przyległe, miejsca postojowe,
- 15 umów na reklamy,
- 12 umów użyczenia,
- 9 umów dzierżawy na cele oświatowo-kulturalne,
- 9 umów dzierżawy gruntów na cele infrastruktury technicznej,
- 9 umów na pozostałe nieruchomości.

Dodatkowo z Dzierżoniowskim Zarządem Budynków Mieszkalnych Sp. z o.o. w Dzierżoniowie podpisane zostały umowy na administrowanie Targowiskiem Miejskim oraz słupami ogłoszeniowymi.

INWESTYCJE

Sowiogórskie Centrum Komunikacyjne to największa zakończona w 2018 r. inwestycja. W ramach tego zadania wykonano remont budynku dworca, wybudowano rondo na skrzyżowaniu ul. Sienkiewicza z ul. Kolejową oraz przebudowano ul. Sienkiewicza i ul. Kolejową. Wybudowano też miejsca parkingowe i perony autobusowe oraz wyremontowano zabytkowy most wzdłuż ul. Sienkiewicza. Wśród wielu inwestycji drogowych wyróżnić należy przebudowę ul. Batalionów Chłopskich (od mostu zlokalizowanego przy młynie do ul. Wierzbowej) wraz z budową ronda na skrzyżowaniu tej ulicy z ulicą Kopernika. Ponadto rozpoczęto przebudowę budynku przy ul. Świdnickiej 35 na potrzeby Dziennego Domu Pomocy Społecznej i NGO oraz I etap modernizacji os. Kolorowego – inwestycje te zakończą się w drugiej połowie 2019 r. Dokonano także termomodernizacji budynku przy ul. Szkolnej 24 oraz budynku OSiRu.

Budowa Sowiogórskiego Centrum Komunikacyjnego (remont budynku dworca, przebudowa dróg: ul. Sienkiewicza, ul. Kolejowa oraz budowa miejsc parkingowych i peronów autobusowych, nowa aranżacja terenu zielonego między ul. Kolejową i Sienkiewicza, renowacja zabytkowego mostu wzdłuż ul. Sienkiewicza)

Wartość projektu (według umowy o dofinansowanie, stan na 31.12.2018 r.) - 21.182.707,97 zł, w tym dofinansowanie z EFRR 13.526.306,29 zł.

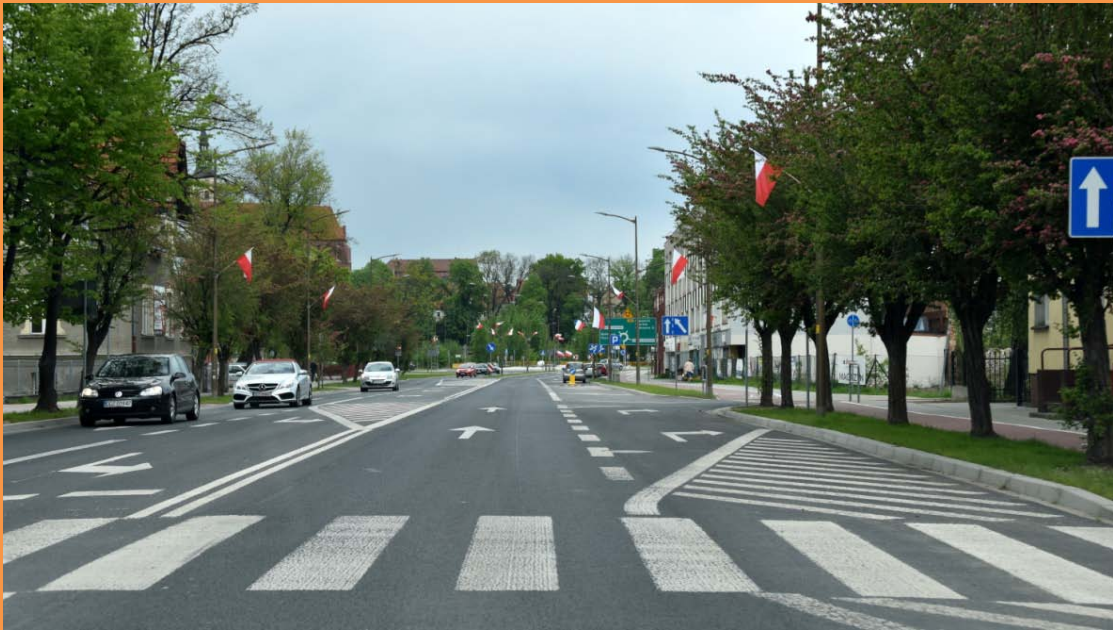
Budowa drogi przy ul. Sowiogórskiej (koszt inwestycji – 886.316 zł) oraz budowa TBS-u przy ul. Sowiogórskiej przez Dzierżoniowskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego

Koszt inwestycji – 4.724.910 zł

Korekta geometrii skrzyżowania ul. Batalionów Chłopskich z ul. Kopernika na skrzyżowanie typu rondo

Wartość zadania (wg porozumienia z DSDiK) – 2.739.076,09 zł, w tym pozyskane środki – 1.129.688,11zł.

Przebudowa ul. Batalionów Chłopskich (od mostu przy młynie do ul. Wierzbowej)

Wartość zadania (wg porozumienia z DSDiK) – 1.831.590,16 zł, w tym pozyskane środki – 815.889,17 zł.

Termomodernizacja budynków Ośrodka Sportu i Rekreacji w Dzierżonowie przy ul. Strumykowej 1

Wartość inwestycji (wg umowy o dofinansowanie projektu, stan na 31.12.2018 r.) – 723.177,58 zł, w tym pozyskane środki – 245.270,63 zł.

Termomodernizacja budynku przy ul. Szkolnej 24 wraz z przebudową kotłowni

Wartość inwestycji (wg umowy o dofinansowanie projektu, stan na 31.12.2018 r.) – 1.278.449,70 zł, w tym pozyskane środki – 1.070.999,74 zł.

Ponadto budynek przy ul. Szkolnej 24 został przystosowany na potrzeby OPS oraz wykonano dodatkowe wejście na salę gimnastyczną, a także przeprowadzono remont pomieszczeń szatniowych oraz sanitariatów - koszt inwestycji 920.872 zł.

Przebudowa dróg na os. Tęczowym - ul. Rubinowa

Koszt inwestycji – 241.062 zł.

Przebudowa ul. Ciasnej

Koszt inwestycji – 470.962 zł.

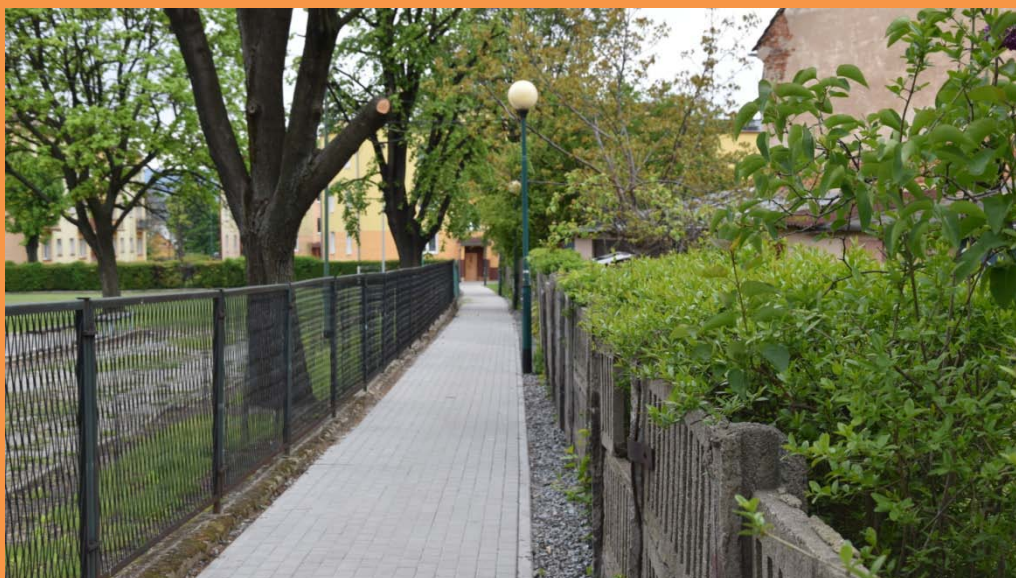
Modernizacja infrastruktury drogowej na os. Złotym – wykonanie pętli do zawracania i miejsc parkingowych

Koszt inwestycji 220.417 zł.

Przebudowa chodników na os. Błękitnym - zadanie zrealizowane przez Spółdzielnię Mieszkaniową w Dzierżoniowie w ramach zawartego porozumienia

Koszt inwestycji 207.998 zł.

Przebudowa chodników na os. Słonecznym

Koszt inwestycji 76.870 zł.

Przebudowa chodników wzdłuż ul. Marszałkowskiej

Koszt inwestycji – 103.748 tys. zł.

Placu zabaw na os. Makowym przy ul. Wieniawskiego

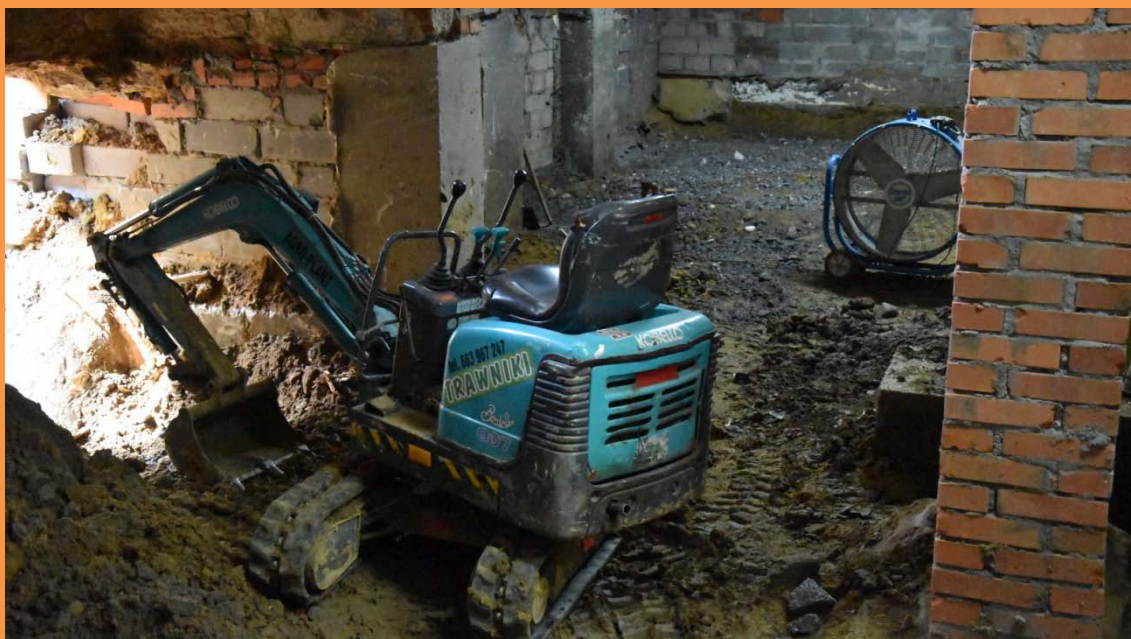
Koszt inwestycji 299.394 zł.

INWESTYCJE W TRAKCIE REALIZACJI (termin zakończenia 2019 r.)

Modernizacja infrastruktury drogowej na os. Kolorowym

– I etap - koszt 3.811.160 zł

Przebudowa budynku przy ul. Świdnickiej 35 w Dzierżoniowie na potrzeby
Dziennego Domu Pomocy Społecznej i NGO

Koszt inwestycji – 8.594.431 zł, pozyskane środki – 6.863.362 zł.

Zagospodarowanie parku przy ul. Piastowskiej

Koszt inwestycji – 268.185 zł.

Budowa kładki pieszej nad rzeką Piławą – ul. Kopernika 5

Koszt inwestycji – 1.025.909 zł.

Os. Jasne - przebudowa ulicy na wysoko kości budynku nr 1

Koszt inwestycji - 1.059.500 zł.

INNE INWESTYCJE

Wykonanie odlewów 10 radioodbierników z brązu i ich montaż na terenie Dzierżoniowa w ramach zadania DIORA-TESLA – polsko-czeska historia elektrotechniki

Wartość całego projektu (wydatki inwestycyjne i bieżące; według umowy o dofinansowanie, stan na 31.12.2018 r.) – 151.218 zł, w tym pozyskane środki – 136.095 zł (EFRR i budżet państwa).

Nowoczesna szkoła – inwestycja w przyszłość - rozwój infrastruktury edukacyjnej szkół podstawowych i gimnazjalnych w powiecie dzierżoniowskim poprzez adaptację i wyposażenie pracowni matematyczno-przyrodniczych i cyfrowych w sprzęt oraz pomoce dydaktyczne

Wartość całego projektu (wydatki inwestycyjne i bieżące; według umowy o dofinansowanie, stan na 31.12.2018) – 1.357.031,29 zł, w tym pozyskane środki – 1.153.476,60 zł.

DZIERŻONIÓW W LICZBACH

Nazwa wskaźnika	Jedn.	2015	2016	2017	2018	Źródło danych
Ludność ogółem wg obowiązku meldunkowego	osoba	32.690	32.337	31.843	31.392	dane własne UMD
Liczba kobiet	osoba	17.618	17.459	17.200	16.972	dane własne UMD
Liczba mężczyzn	osoba	15.072	14.878	14.643	14 420	dane własne UMD
Liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn	osoba	116,89	117,34	117,46	117,69	dane własne UMD
Urodzenia mieszkańców	osoba	253	258	231	254	dane własne UMD
Zgony mieszkańców	osoby	412	392	428	455	dane własne UMD
Liczba małżeństw ogółem	szt.	212	238	251	205	dane własne UMD
Śluby konkordatowe	szt.	70	104	116	87	dane własne UMD
Śluby cywilne	szt.	106	94	91	81	dane własne UMD
Śluby zagraniczne	szt.	36	40	44	37	dane własne UMD
Wpisane wyroki o rozwodzie	szt.	92	97	90	89	dane własne UMD